MANUEL LLADONOSA

EL 1977 CONGRÉS DE 1977 SANTS

DOCUMENTS A LA RECERCA

EDITORIAL NOVA TERRA

el congrés de sants

col·lecció «síntesi»

sèrie «documents a la recerca»

«Vaig veure un cel nou i una nova terra ...»
(Apoc., 21,1)

Manuel Lladonosa Vall-llebrera

EL CONGRÉS DE SANTS

premi Nova Terra, 1974

editorial nova terra
canalejas, 65
barcelona-14

El Congrés de Sants és l'obra guanyadora del *Premi* «Nova Terra, 1974», atorgat en el curs d'un sopar, a la Cooperativa «La Nova Obrera», de Sants (Barcelona), el 25 de juny de 1974, pel Jurat que componien Casimir Martí, Jordi Nadal, Josep Termes, Joan-Eugeni Sànchez i Rafael Hinojosa.

© by EDITORIAL NOVA TERRA

Primera edició, abril de 1975
Reservats tots els drets
Coberta dissenyada per LLEONARD

Dipòsit legal: B-16417-75
ISBN: 84-280-0839-6
Printed in Spain

J. Massanés/Impressor- Villarroel, 121 - Barcelona-11

Al meu pare i mestre

I

INTRODUCCIÓ

La investigació i l'estudi dels diversos congressos de la CNT constitueixen una de les necessitats importants de la historiografia del moviment obrer, car els comicis, tant a nivell general com a nivell regional, nodreixen de doctrina i orientació organitzadora els grans moviments revolucionaris de l'anarco-sindicalisme a la nostra península.

D'altra banda, és als congressos on convergeixen les influències àcrates i sindicalistes de l'exterior amb les tradicions sindicals pròpies de l'interior. Els congressos funcionaran com a grans caixes de ressonància. Així, el sindicalisme francès ressona al Congrés de Barcelona de 1911, la revolució russa al de la Comèdia de Madrid del 1919, etc.

I alhora, els congressos, a mesura que van succeint-se, es completen els uns amb els altres i maduren una evolució doctrinal i pràctica. El Congrés de Sants de 1918, per exemple, definirà els sindicats únics per a Catalunya; el de la Comèdia de 1919, a Madrid, els consagrarà a nivell de l'àmbit de l'Estat Espanyol, i el de Madrid de 1931, entre altres qüestions fonamentals, consumarà aquest procés amb la creació de les federacions nacionals d'indústria.

Finalment, els congressos actuen com a galvanitzadors de la classe treballadora i com a punt de partida d'accions sindicalistes intenses.

On tots aquests factors es manifesten amb claredat és al Congrés Regional, celebrat a l'Ateneu Racionalista del carrer Vallespir de la barriada barcelonina de Sants, els dies 28, 29 i 30 de juny i 1 de juliol de 1918, i sobre el qual hem centrat el nostre treball. Aquest, l'hem emmarcat entre la crisi del 1917, car el Congrés de Sants va suposar un «tornar a començar» després de la repressió que va seguir a la vaga revolucionària d'agost i de la que seguirà després dels aldarulls i conflictes, el mes de gener de 1918, contra la carestia de les subsistències, especialment del pa. I entre la vaga de la Canadenca, car aquesta representarà l'esclat d'un moviment, madurat des del Congrés de Sants, i que tindria la seva màxima virulència els anys següents, fins a restar estroncat o interromput per la dictadura de Primo de Rivera. El Congrés de Sants fóra el que donaria a la classe treballadora de Catalunya el seu gran instrument de lluita: el Sindicat Únic, de ram o d'indústria, instrument sense el qual hauria estat impossible aquell formidable moviment.[1]

De fet, aquest comici va significar la consolidació de la CNT, creada el 1910,[2] i que, des del seu congrés a Barcelona el 1911, havia vist estroncat el seu desenvolupament per la

1. Peirats ha precisat el sentit de la paraula «sindicat únic». El Sindicat Únic no implicava exclusió per part de la CNT de qualsevol sindicat que no fos confederat, sinó senzillament que no havien de coexistir en una mateixa ciutat o poble dos sindicats de la CNT del mateix ram de producció o indústria. J. PEIRATS, *La CNT en la revolució espanyola*. París, 1971 (2." edició. T. L., p. 27, nota 5).

2. Un congrés obrer regional celebrat a Catalunya el 30 i 31 d'octubre i .1 de novembre de 1910 constituí la Confederació General de Treball Espanyola que esdevingué Confederació Nacional del Treball l'any següent. P. V. GABRIEL, *Confederació Nacional del Treball*, Gran Enciclopèdia Catalana, vol. 5. Barcelona, 1973.

repressió de Canalejas. Els sindicalistes del Congrés de Sants eren conscients que estaven reprenent la tasca projectada al Congrés de Belles Arts de 1911, frustrada, en bona part, per l'esmentada repressió governamental i la clandestinitat que comportà. El Congrés Regional de 1918 posava fi, si més no a Catalunya, a les vacil·lacions tàctiques i estratègiques que s'havien manifestat, per exemple, durant la vaga revolucionària de l'agost de 1917, en què els homes de la CNT varen pactar amb els partits republicans d'esquerra, tot abandonant temporalment el seu apoliticisme.

Fruit d'aquest replantejament era l'apartament decidit per l'anarco-sindicalisme català de tota possible col·laboració amb els polítics, culpables, segons aquell, del fracàs del passat moviment revolucionari d'agost, i alhora centrava la seva activitat sobre el sindicalisme tot creant una gran base de combat, el Sindicat Únic, que significarà, per part dels militants cenetistes més conscients, un intent per treure els treballadors de la lluita darrera de les barricades, on estaven en condicions d'inferioritat, i enquadrar-los en una estratègia sindical i disciplinada.

D'altra banda, el sindicalisme programat a Sants era també un intent de desvetllar la gran massa obrera, sovint rutinària, adormida i intermitent en les seves accions reivindicatives i enquadrada en uns sindicats d'oficis, insuficients davant les noves condicions sòcio-econòmiques, creades per l'impacte de la Primera Guerra Mundial sobre la indústria catalana en especial.

En un altre sentit, eren evidents les influències del sindicalisme revolucionari francès, sobretot de Pelloutier, en la sindicalització creixent del moviment obrer de Catalunya. La tradició societària catalana fecundada amb la doctrina de Bakunin, Sorel i Pelloutier, estarà a les arrels del moviment anarco-sindicalista, que surt enfortit i envigorit del Congrés de Sants i que esdevindrà el protagonista de la vida de Catalunya entre el 1919 i el 1923.

Els congressistes de Sants, tanmateix, es manifestaren més preocupats pels problemes pràctics que pels teòrics. Així, després de fixar clarament la seva posició apolítica i, en termes flexibles, el seu principi de l'acció directa, cercaran fonamentalment l'eficàcia i seran conciliadors amb els grups anarcú-sindicalistes. D'aquesta manera convidaren els socialistes al Congrés (Pallejà i Mestres de Reus, entre altres). En aquest sentit, els delegats es manifestaren partidaris de la

unitat dels treballadors i de celebrar un congrés de fusió entre les dues sindicals més importants d'Espanya.

El sindicalisme català, doncs, sortirà renovat de Sants. La campanya de propaganda per tot el Principat, feta després del Congrés, donaria fruits excel·lents reflectits en el creixement excepcional de la CNT a Catalunya entre el juliol i el desembre de 1918. Una intensíssima tasca de captació per als sindicats i de reorganització d'aquests en sindicats únics, posaria l'organització sindicalista «a punt» per a llançar-se a fons en la defensa dels interessos obrers, a curt i llarg terme. La vaga de la Canadenca serà la pedra de toc en aquest sentit. Però és evident que sobre aquest procés de desenvolupament dels sindicats de la CNT a Catalunya i a les zones perifèriques de la Península, incideix un complex de factors socials, econòmics i polítics: des de la crisi econòmica i social, fruit de les repercussions de la Gran Guerra sobre l'Estat Espanyol i Catalunya, concretament, fins a la impotència política que manifestarà el règim monàrquic, el qual venia arrossegant les conseqüències de la descomposició o fragmentació dels partits dinàstics, sobretot després de l'assassinat de Canalejas, i que no farà més que donar arguments a l'apoliticisme i a l'antiparlamentarisme anarco-sindicalista. L'encariment creixent de les subsistències, reflex de les incidències econòmiques de la guerra, i la crisi política adobaran el terreny als vents revolucionaris que procedien de Rússia. La revolució russa de 1917 enlluernarà els sindicalistes i, si bé no marxistes la majoria, la veritat és que el bolxevisme serà un esperó perquè els anarquistes somiïn amb el triomf immediat de llurs ideals. Quan la revolució s'estendrà per altres punts d'Europa el 1919, com Alemanya i Hongria, la revolució internacionalista semblarà una realitat imminent. El fet és que l'exemple de Rússia empenyeria el radicalisme de les masses obreres, galvanitzades per una propaganda sindicalista intensa que actuava en una situació de crisi social, política i econòmica.

Tot aquest ampli procés, doncs, adobarà la llavor sembrada en el Congrés de Sants i explicarà el grau de radicalització obrera entre el 1919 i el 1923. Serà el sindicat únic com a modalitat organitzativa, aprovada a Sants, el que donarà precisament eficàcia i una nota impressionant de disciplina a la lluita obrera a partir del 1919. Sense el sindicat únic, evidentment, aquella radicalització s'hauria reflectit en una acció caòtica i anàrquica.

El desenvolupament de la lluita sindical en aquests anys fou, certament, un fruit d'aquella llavor sembrada al Congrés de 1918, però aquelles masses obreres —de la desídia i rutinarisme de les quals tant es queixaven els dirigents sindicalistes abans del Congrés, ara enquadrades en els poderosos sindicats de ram o d'indústria, i davant la convergència d'aquells factors revolucionaris esmentats— es radicalitzaran i desbordaran els mateixos dirigents, i més quan sobre aquests aguaitaran detencions, empresonaments i atemptats.

El sindicat, a més a més, no serà per als homes de Sants un instrument de combat, solament; ells hi veuran la base de l'organització de la societat futura. Si els bolxevics cridaren «tot el poder per als soviets», els anarco-sindicalistes exigiran «tot el poder per als sindicats». D'aquí el seu interès per comptar amb tècnics i intel·lectuals als sindicats, per comptar amb escoles, per capacitar i formar els treballadors a fi que estiguessin preparats per a fer-se càrrec dels mitjans de producció. Aquesta concepció sindicalista explica, en bona part, la indiferència pels partits polítics, àdhuc per un partit exclusivament obrer, de què feren gala els homes de la CNT.

En un altre ordre de coses, la tasca del Congrés va desbordar el mateix àmbit regional, irradiant sobre la resta de la CNT. Així, la Conferència Nacional Anarquista, celebrada a la darreria del 1918, va fer seus els acords del Congrés de Sants. El Congrés de la Comèdia de 1919, va segellar de manera solemne els acords de reorganitzar la CNT sobre la base dels sindicats d'indústria. El Congrés de Madrid de 1931, com ha estat escrit al començament, culminaria aquesta reorganització —o maduració— en crear els sindicats i federacions nacionals d'indústria, creació que no havia prosperat abans per por que l'organització complexa que exigien aquestes federacions nacionals fomentessin la burocratització, el cor porativisme i el reformisme, i pel recel que suscitava en els anarco-sindicalistes una estructura sospitosa de centralització exclusiva.[3]

Els grans temes del Congrés de Sants (sindicats d'indústria, acció directa, apoliticisme, ensenyament racionalista, el problema de les relacions amb la UGT, etc.) varen recórrer les sessions de tots els congressos posteriors. D'altra banda, aquest comici consagraria molts dels líders sindicalistes que

3. J. PEIRATS, *op. cit.*, p. 3. Sebastià Clara, per la seva part, abunda en la mateixa opinió.

es farien famosos els anys 1919-1923: Salvador Seguí, Àngel Pestaña, Joan Peiró, Camil Pinón, Joan Pey, Enric Rueda, Salvador Quemades, Mira, etc., certament una «promoció brillant de la militància àcrata».[4]

En conjunt, i simplificant, pot dir-se que el Congrés de Sants separa dues èpoques de la història de la CNT: l'època difícil, de consolidació lenta i intermitent i d'arrelament en la classe treballadora, de bona part de la perifèria peninsular, entre el 1910 i el 1918, i l'època d'expansió i maduresa en què la CNT esdevé un personatge fonamental de la vida del país, sobretot a Catalunya, entre la celebració d'aquell Congrés i la dictadura de Primo de Rivera.

Com és de fàcil observar, el Congrés de Sants planteja una problemàtica ben rica, impossible de desplegar satisfactòriament en un treball reduït com aquest. Aquí ens hem aturat en l'exposició concreta de la vida de la CNT a Catalunya durant els anys 1917 i 1918. És a dir, hem reduït els límits cronològics i geogràfics de la nostra investigació com a mesura realista per a reeixir en l'objectiu plantejat: descriure i explicar el Congrés del carrer Vallespir de la barriada de Sants, de Barcelona, el 1918, tot situant-lo en un context històric proper.

Aprofundir sobre tot el complex de relacions i fenòmens que conflueixen en aquest congrés, era prou atraient per a no deixar d'assenyalar-ne algunes pistes. De fet, hem deixat per a una investigació posterior l'aprofundiment sobre tants problemes que, a les planes presents, solament són insinuats. Aquest treball, doncs, cal considerar-lo com una introducció al tema o com l'escuma d'aigües més pregones.

En el meu escrit he centrat la investigació, fonamentalment, en els anys 1917 i 1918. Conscientment he deixat de banda l'exposició detallada dels fets de la crisi del 1917, car aquesta ha estat objecte de diversos estudis.[5] Tampoc no he entrat en l'estudi pròpiament polític d'aquest període. Es dóna per conegut i solament hi faig referències en. tant que incideix sobre el tema objecte del nostre estudi. També he mirat de no entrar excessivament en els terrenys acotats per altres autors. Per això no he entrat, gairebé, en la vaga de la Canadenca perquè ja està prou ben sintetitzada per Bal-

4. E. COMIN COLOMER, *El anarquismo español.* Barcelona, 1956, p. 314.
5. Vegeu el llibre de J. A. LACOMBA, *La crisis española de 1917,* Madrid 1970, que recopila i resumeix una àmplia bibliografia sobre el tema.

cells a la seva obra *El sindicalisme a Barcelona, 1916-1923,* que empra la bibliografia existent i la crònica de «El Diario de Barcelona». També he tocat la campanya autonomista de la fi del 1918 i el començament del 1919 solament des de la banda sindicalista, car altres autors, com Balcells mateix, Pabón, Joaquim Ferrer, etc, han sintetitzat més globalment el tema.

M'ha interessat d'oferir els antecedents propers del Congrés, descriure les seves tasques i esbossar una petita mostra de la vida de la CNT a Catalunya entre el juliol de 1918 i el febrer de 1919. Per a això he consultat el diari «Solidaridad Obrera», font fonamental per a tot estudi o investigació sobre el sindicalisme anarco-sindicalista. Tanmateix, la col·lec ció d'aquest diari a l'hemeroteca de l'Arxiu Històric Municipal de Barcelona presenta diverses llacunes, sobretot a causa de suspensions governatives com les que va sofrir entre el 8 d'agost i el 25 d'octubre de 1917, entre el 26 de gener i el 12 d'abril de 1918, i a partir del 16 de gener de 1919, en què sortiria de manera intermitent i, sovint, clandestina. Falten, igualment, o estan mutilats, números solts com els corresponents al 29 de juny, 25 de novembre, 9 de desembre de 1918 i 12 de gener de 1919 (importants per a conèixer la primera jornada del Congrés, els mítings sindicalistes del 24 de novembre de 1918 i 12 de gener de 1919 al Teatre del Bosc, i l'Assemblea Regional de Belles Arts del 8 de desembre de 1918). Aquestes llacunes, les he cobertes amb la consulta de premsa de l'època, concretament «La Publicitat» i «El Diluvio» (republicans independents), «El Liberal» (liberal esquerrà), «La Lucha» (republicà esquerrà, òrgan del Partit Republicà Català), «La Veu de Catalunya» (òrgan de La Lliga Regionalista), «La Vanguardia» i «El Diario de Barcelona» (conservadors independents), i «El Correo Catalán» (extrema dreta, carlista). Per als dies del Congrés he consultat els diaris esmentats i la major part de periòdics i opuscles existents de l'any 1918 a l'hemeroteca de l'Arxiu Històric Municipal de Barcelona (almenys tot el que podia oferir alguna referència o il·lustrar el context) i que cito al final de la bibliografia.

He consultat també l'exemplar de la Memòria del Congrés que es troba a la Biblioteca de Catalunya i que conté els estatuts renovats de la Confederació Regional del Treball de Catalunya, un projecte d'estatut de sindicat únic del ram de la pell que es transcriu com a exemple orientador per als mili-

tants de la Confederació, la llista de delegats, sindicats i nombre de sindicats representats al comici, el desenvolupament del Congrés que coincideix, gairebé literalment, amb la narració de «Solidaridad Obrera», comentaris del Comitè Regional als acords del Congrés, i la llista dels temes, dictàmens i acords d'aquest. A la Biblioteca de Catalunya es troben també alguns opuscles de la CNT que, igualment, he consultat, especialment el titulat *Manifestación y origen del terrorismo en las luchas sociales. Quienes somos y a donde vamos*, si bé cal emprar-lo amb prevencions a causa de l'apassionament amb què és ecrit i les exageracions evidents que conté. Pel que fa al periòdic «Tierra y Libertad», manquen els exemplars del 1918 tant a l'hemeroteca de l'Arxiu Històric Municipal de Barcelona com a l'hemeroteca de la Biblioteca de Catalunya.

No podem calibrar amb tota exactitud, a la vista del material consultat, l'impacte del Congrés a la premsa de l'època, especialment a l'obrerista, car molts butlletins o revistes de centres obrers o d'ideari social més radical estan incomplets a les hemeroteques més amunt esmentades. Tenim, amb tot, un exemple d'aquest impacte sobre la premsa obrera no anarquista amb el periòdic setmanal «El Obrero Municipal» de Barcelona, òrgan de l'Associació d'obrers i empleats de l'Ajuntament, de tendència societària, partidària de la unió entre la UGT i la CNT, així com l'ús de totes les tàctiques en les reivindicacions socials; el seu òrgan periodístic es manifesta defensor dels sindicats únics i segueix amb interès els treballs que es realitzen per constituir-los.[6] Quant al Congrés, es f» ressò del míting de clausura en el seu número del 10 de juliol de 1918, en un resum extens en el qual expressen la seva conformitat amb el que els oradors hi digueren.[7]

Pel que fa a la premsa periòdica de Barcelona, la major atenció al Congrés fou protagonitzada per la premsa republicana i de centre-esquerra en general. Tanmateix, el periòdic «La Lucha», òrgan del Partit Republicà Català de Layret, no atorga cap atenció a la celebració del comici (si bé cal remarcar, amb tot, que a l'hemeroteca de l'Arxiu Històric Municipal falten els exemplars corresponents als dies 28 i 29 de juny de 1918), a diferència del que farà amb l'Assemblea Regional de Belles Arts del 8 de desembre de 1919. Els diaris

6. «El Obrero Municipal», 31 de juliol de 1918.
7. «El Obrero Municipal», 10 de juliol de 1918

que dedicaren més espai al Congrés de Sants foren «El Liberal» i «El Progreso». El primer va publicar les seves cròniques a la primera plana; eren redactades per Frederic Urales i una d'elles va provocar un incident a l'assemblea, incident que referim al capítol corresponent. A la seva primera crònica «El Liberal» assenyalava: «Aquest Congrés Obrer Regional resulta, pel nombre i qualitat dels delegats, un dels més importants que s'han celebrat a Barcelona».[8]

«El Progreso», per la seva banda, també reconeixia la importància del Congrés:

«El Congrés que comença aquest matí, té en aquests moments de crisi aguda per a l'organització obrera del món sencer, una importància cabdal. Del resultat de les seves tasques espera el proletariat que s'assenyali una orientació definitiva per a la més ràpida consecució dels seus fins.»[9]

Publicaren gasetilles informatives «El Diluvio», «La Publi-cidad», «El Radical», «El Noticiero Universal», «El Día Grá-fico», «El Tiempo», «El Correo Català» i «La Tribuna». «La Vanguardia», el «Diario de Barcelona» i «La Veu de Catalunya» no hi feren cap referència. Tampoc no hi fa cap esment el full «Acció» del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria de Barcelona, entitat en la qual va celebrar-se el míting de clausura.[10]

Respecte a les repercussions possibles sobre la premsa de Madrid, solament he consultat «El Sol», «El Socialista» i «El Liberal». La col·lecció del primer a l'Arxiu Municipal de Madrid és mancada dels exemplars dels mesos de juny i juliol de 1918. «El Socialista» no dóna cap informació i «El Liberal» gasetilles breus.

Pel que fa a la repercussió que probablement va tenir el sindicalisme sobre altres classes socials, existeix l'exemplar curiós de «El Heraldo de la clase media», setmanari independent i defensor de la classe mitja, el primer número del qual va sortir el 27 de setembre de 1918 —únic exemplar, d'altra banda, que es troba a l'hemeroteca de l'Arxiu Històric Municipal de Barcelona—, i que s'erigeix en portaveu d'aquella classe, a la qual considera la més castigada de les classes

8. «El Liberal», 29 de juny de 1918.
9. «El Progreso», 28 de juny de 1918.
10. CRT DE CATALUÑA, *Memória del Congreso Regional celebrado en Barcelona el 28, 29, 30 de junio y 1 de julio de 1918*, Barcelona 1918, p. 17.

socials i la més necessitada de solidaritat entre els seus membres. Les seves primeres reivindicacions concretes feien referència als lloguers i als preus dels articles de primera necessitat.

A més de la bibliografia, transcrita al final del llibre, he completat el meu estudi amb diverses converses amb Camil Piñón i Sebastià Clara, antics cenetistes que han respost amb tota gentilesa les meves consultes i que han enriquit, especialment en matisos humans, la meva visió sobre la història de la CNT a Catalunya. Sempre que he utilitzat les seves opinions ho faig constar al text o en nota a part.

He d'agrair al professor Nazario Gonzàlez, de la Universitat de Barcelona, el seu interès, ajut i suggeriments formulats quan la base d'aquest llibre fou presentada com a tesi de llicenciatura el juny de 1972. Igualment he de manifestar el meu agraïment a Manuel Cruells, que en els anys de la meva carrera de Filosofia i Lletres em comunicà el «cuc» de l'interès per la història de la CNT. I també he de regraciar els suggeriments de Josep Termes, que tingué la paciència de llegir-se aquest treball quan romania inèdit.

II

ANTECEDENTS HISTÒRICS IMMEDIATS DEL CONGRÉS DE SANTS

1. *La Primera Guerra Mundial i la classe treballadora*

Vers el 1915, escriu García Solano, «el sindicalisme va començar la seva labor, procurant unir i aliar les diverses societats d'un mateix ofici que funcionaven autònomament, sense preocupar-se per res de les altres. Aquest treball va costar temps i discussions, i no sempre va marxar per bon camí, però la propaganda intensa i els petits avantatges que, en algunes lluites parcials entre el capital i el treball, varen obtenir-se en demostrar la força de la cohesió, facilitaren la difícil tasca».[11]

Aquest desenvolupament del sindicalisme fou catalitzat, evidentment, per l'impacte sòcio-

11. E. G. SOLANO, *El sindicalismo en la teoría y en la práctica*, Barcelona 1919, p. 41.

econòmic de la Primera Guerra Mundial i per la commoció psicològica que va produir la revolució russa de 1917.[12]

La Gran Guerra, com ha estat assenyalat per diversos autors, va incidir de manera cabdal sobre l'Estat Espanyol i Catalunya, concretament.[13] El país, certament, va mantenir-se neutral, però econòmicament, socialment, políticament i moralment fou sotmès a tota mena de tensions que l'alteraren pregonament.

Espiritualment, la mateixa neutralitat va dividir molts espanyols en germonòfils i aliadòfils, divisió que va prendre característiques veritablement virulentes i crispades. Així, Pabón ha pogut escriure:

«Sota la neutralitat d'Espanya, els espanyols es dividiren en *partidaris* dels bel·ligerants, i, una altra vegada, de manera castissa, visqueren en clima de guerra civil. Moguts per la propaganda dels esdeveniments, enduts per conviccions i afectes més o menys raonables, oblidats generalment del bé comú, germanòfils i aliadòfils batallaren incansablement a la premsa, al cafè, a l'acadèmia i entre les famílies.»[14]

Davant d'aquesta divisió, la CNT va prendre una actitud ferma d'oposició a la guerra i va intentar col·locar-se, per tant, d'una manera explícita al marge d'uns i altres. Malgrat algunes discrepàncies entre els militants anarquistes, pel que fa a la central sindical la seva oposició a la contesa bèl·lica fou clara i rodona.[15] Durant el Congrés mateix i en

12. M. BUENACASA, *El movimiento obrero español (1886-1926),* París, 1966. V. p. 63-64.

13. En aquest sentit, les obres de F. ROMEU, *Las clases trabajadoras en España,* Madrid 1970.

J. A. LACOMBA, *La crisis española de 1917,* Madrid 1970.

F. BERNIS, *Consecuencias económicas de la guerra,* Madrid 1923.

A. BALCELLS, *El sindicalisme a Barcelona (1916-1923),* Barcelona 1966 (1965).

Cfr. també les obres de TUÑÓN DE LARA, RAMOS OLIVEIRA, VICENS VIVES, JUTGLAR, PABÓN, entre altres, citades a les notes i a la bibliografia.

14. J. PABÓN, *Cambó, I. 1876-1918,* Barcelona 1952, p. 426.

15. Amb tot, cal no oblidar l'afer dels diners cobrats per «Solidaridad Obrera» de mans alemanyes i que Pestaña ens relata: *Lo que aprendí en la vida,* V. I, Madrid 1971 (darrera edició), p. 66 i 67. Al marge d'aquest afer, tanmateix, el periòdic confederal mantingué sempre una posició antibèl·lica. Alguns periòdics aliadòfils arribaren a insinuar que la CNT tenia simpaties per Alemanya per la negativa de diversos sindicats cenetistes a construir materials destinats a la gran conflagració: J. GÓMEZ

CASAS, *Historia del anarco-sindicalismo español,* Madrid 1969, p. 27.
els discursos de clausura, els sindicalistes es manifestaren igualment en la mateixa línia no bel·ligerant.[16]

En un altre ordre de coses, la Gran Guerra va produir un moviment de reflux migratori. «La sotragada d'agost de 1914 va tenir com a efecte immediat la repatriació de milers d'espanyols, els quals, davant les circumstàncies adverses, varen córrer a refugiar-se a la pàtria d'origen.»[17] Però el canvi més important, de caire migratori, va raure en la direcció nova que ara va prendre. Aquest, dirigit normalment cap a Amèrica del Sud, va encaminar-se en part a França, «car, iniciada la guerra, les exigències de l'economia produïren en els països bel·ligerants una demanda extraordinària de mà d'obra; així, quan la mobilització general de recursos interns en aquests països va resultar insuficient, varen haver de recórrer a l'atracció de treballadors estrangers».[18]

D'altra banda, la crisi del camp i l'auge momentani de la indústria durant els anys de la guerra, varen reforçar la migració interior amb les conseqüències d'un creixement de les ciutats perifèriques industrials, especialment Barcelona, cosa que provocaria un augment de la població laboral «algun cop en una mesura superior al que exigia el desenvolupament industrial de certes ciutats».[19] Tot plegat redundaria, a la fi, en una agravació de la situació del proletariat i en una radicalització de la seva lluita —o de les seves lluites— a causa de l'encariment de les subsistències, no acompanyat d'un augment proporcional dels salaris, i a la crisi subsegüent, al final de les hostilitats, que va empitjorar aquella situació de carestia i insuficient sostre salarial.

Pel que fa a la indústria en general, i, concretament a la catalana, especialment el 1915 i 1916, va experimentar una expansió excepcional gràcies a l'augment de les comandes per part del estats bel·ligerants. Però aquest increment era momentani, com és obvi, i depenia de la duració de la guerra. Els industrials no podien reinvertir els guanys en les pròpies indústries perquè els mercats nous eren artificials i, en cap

16. CRT DE CATALUÑA, *Memoria del Congreso Regional celebrado en Barcelona el 28, 29, 30 de junio y 1 de julio del año 1918,* Barcelona 1918, p. 75 i ss.

17. J. VICENS VIVES, *Historia de España y América,* T. V. *(Burguesía, industrialización y obrerismo),* Barcelona 1959, p. 37.

18. F. ROMEU, *op. cit.,* p. 92.

19. F. ROMEU, *op. cit.*, p. 91-92.

manera, permanents i assegurats per al futur.[20] «Després de la guerra, en no poder competir amb els productes estrangers, va aparèixer el marasme, el caos i la crisi.»[21]

Els militants sindicalistes, per la seva banda, cridaren l'atenció a una burgesia, esporuguida en els primers moments de la conflagració, perquè no deixés escapar l'ocasió, no solament per a fer negocis fàcils, sinó per a renovar la indústria. En un opuscle del comitè de la CNT, publicat probablement el 1921, es recorden aquells moments:

«Dèiem a la burgesia que era arribat el moment, no solament de demostrar la capacitat productora, per la que adquirien fabulosos, fantàstics guanys, com s'ha esdevingut, sinó que també ho era de modernitzar l'utillatge industrial, organitzar tècnicament, reconstruir-se industrialment, tot preparant-se ja perquè la postguerra no ens trobés desprevinguts i poguessin resoldre's els problemes que indefectiblement es plantejarien.» [22]

«L'especulació desenfrenada en els mercats internacionals per part d'empresaris i negociants espanyols que s'aprofitaren de la neutralitat del seu país —escriu Tuñón de Lara—, l'afluència de capitals estrangers a Espanya, el desenvolupament del contraban i de toda mena de negocis nets o bruts foren la tònica general d'aquells anys.»[23]

La inflació va fer la seva aparició, així com el creixement accelerat dels preus. «Varen encarir-se infinitat de productes de primera necessitat que escassejaven, es desenvoluparen extraordinàriament certs sectors de la producció mentre uns altres s'estancaven, i, especialment, s'aguditzaren en proporcions difícilment imaginables la desproporció entre els preus i els salaris, en la carrera folla que els primers varen emprendre. Naturalment,l'exacerbació d'aquest antagonisme no solament va produir indignació popular, sinó que va ajudar a la

20. M. IZARD, *El procés industrialitzador*. Ponència exposada al Col·loqui d'investigadors de la Història Contemporània de Catalunya, a Barcelona, el 3, 4 i 5 de maig de 1974.

21. J. A. LACOMBA, *op. cit.*, p. 23.

22. COMITÈ DE LA CONFEDERACIÓN NACIONAL DEL TRABAJO, *La Confedera-ción Nacional del Trabajo a la opinión pública de España. A toda con-ciencia honrada. Manifestación y origen del terrorismo en las luchas sociales. Quiénes somos y a dónde vamos,* Alacant s/d. Redactat probablement el 1921, p. 18.

23. M. TUÑÓN DE LARA, *Introducció a la història del moviment obrer,*

Barcelona 1966 (2.* edició), p. 195.
maduresa de la consciència de classe i va fomentar en amplitud i vigor la lluita sindical i política.»[24]

Segons Lacomba, per al període 1914-17 el percentatge d'augment del cost de vida va fixar-se en un 40 %, i el de l'augment del nivell dels jornals en un 10 %. Pel que fa al ritme d'augment dels preus, Lacomba assenyala una puja lenta entre abril de 1914 i març de 1917, un augment brusc entre abril i setembre de 1917 i una altra alça fortíssima entre octubre de 1917 i març de 1918.[25] Al bell mig de les dues alces de preus estan situats, precisament, els tres moments revolucionaris de 1917 (Moviment de les Juntes de defensa, Assemblea de Parlamentaris i Vaga d'agost) i els avalots per l'encariment del pa i de les subsistències, en general, a Barcelona els primers mesos del 1918.

L'índex general de preus d'articles de primera necessitat, a l'Estat Espanyol, segons les estadístiques de l'Institut de Reformes Socials, reproduïdes per Fernando Romeu,[26] és prou explícit:

Moviment de l'índex general de preus d'articles de primera necessitat

Semestres	índexs generals
Mitjana del quinquenni abril 1909-març 1914	100
Abril 1914-setembre 1914	106'9
Octubre 1914-març 1915	110'7
Abril 1915-setembre 1915	112'1
Octubre 1915-març 1916	117'6
Abril 1916-setembre 1916	120'3
Octubre 1916-març 1917	123'6
Abril 1917-setembre 1917	136'1
Octubre 1917-març 1918	145'4

24. M. TUÑÓN DE LARA, *op. cit.*, p. 195-196.

25. J. A, LACOMBA, *op. cit.*, p. 29. Vegeu els índexs de preus a les obres de M. TUÑÓN DE LARA, *Introducció a la història del moviment obrer*, op. cit.; *La España del siglo XX*, París 1966; *Variaciones del nivel de vida en España*, Madrid 1965. I especialment l'apèndix estadístic del llibre citat de F. ROMEU, *Las clases trabajadoras en España;* també A. BALCELLS, *El sindicalisme a Barcelona, op. cit.*

26. F. ROMEU, *op. cit.* Apèndix estadístic. La font de l'autor és *Movimiento de los precios al por menor y al por mayor en España durante la guerra y postguerra*, Madrid, Instituto de Reformas Sociales, 1923,

T. 56, p. 15.

Abril 1918-setembre 1918	161'8
Octubre 1918-març 1919	167'7
Abril 1919-setembre 1919	180
Octubre 1919-març 1920	192'3
Abril 1920-setembre 1920	202'6
Octubre 1920-març 1921	175'1
Abril 1921-setembre 1921	176'3
Octubre 1921-març 1922	173'5
Abril 1922-setembre 1922	173
Octubre 1922-març 1923	164'2

L'encariment de les subsistències fou un problema que sortí constantment a la premsa de l'època i que va reflectir-se al carrer, en manifestacions i aldarulls nombrosos. Davant d'aquest encariment, que el govern va tractar inútilment de tallar amb la creació de Juntes Provincials de Subsistències, l'augment dels salaris no va seguir el mateix ritme que l'augment dels preus, com hem assenyalat anteriorment.

La xifra mínima vital calculada per l'Institut d'Estadística i Política Social de l'Ajuntament de Barcelona el 1919, era de 10 pessetes diàries.[27] Però la majoria dels salaris no arribaven a aquesta xifra. Així Pestaña, al seu discurs en el míting de clausura del Congrés de Sants, afirmava: «Us diran que el salari de cinc pessetes és excessiu i que solament us poden pagar a tres cinquanta».[28]

Els peons de les obres del pantà de Camarasa, per exemple, cobraven la tardor de 1918, segons ens informa «Solidaridad Obrera», per una jornada de 10 hores unes quatre pessetes diàries més cinquanta cèntims de gratificació al capdavall d'un trimestre de treball.[29] En un míting de pastissers, durant una vaga d'aquests pel setembre de 1918, es manifestava que «si abans de la guerra cobràvem 4, 5 i 6 pessetes de jornal, és just que ara cobréssim 8, 10 i 12 en relació als

27. A. BALCELLS, *op. cit.*, p. 10.

28. *Cfr.* CRT DE CATALUÑA, *Memoria del Congreso...*, p. 93. Vegeu, també, A. PESTAÑA, *LO que aprendí en la vida*, II, Madrid 1971, p. 67; «L'any 1917, quan els productes alimentaris havien augmentat en un 40 i 50 % en relació als preus que tenien el 1914, encara hi havia salaris de quatre i mitja i de cinc pessetes. "El Diluvio", per exemple, inseria el 5 d'octubre de 1918 aquest anunci: "Mosso fort i de confiança es necessita, sou tres pessetes diàries. Presentar-se amb certificat avui dissabte de sis a set, nit, Llúria, 31, porteria".»

29. «Solidaridad Obrera», 20 de novembre de 1918.

guanys fabulosos dels patrons i a l'encariment enorme de la vida; això no obstant, solament demanem una pesseta d'augment amb relació als jornals anteriors a la guerra i la jornada de 12 hores en lloc de la de 14, 18, 20 i 22 hores que ens vèiem obligats a fer».[30]

La majoria dels salaris, ni els citats a les estadístiques més o menys oficials, no assolien la quantitat mínima necessària. No cal sinó seguir els diaris d'aquests anys, especialment «Solidaridad Obrera», per a adonar-nos del baix nivell salarial, agreujat per la pèrdua del valor adquisitiu de la pesseta (un 50 % entre 1911 i 1919, segons Vicens i Vives).[31]

Davant de l'encariment de les subsistències i del nivell salarial insuficient, es va donar, especialment a Barcelona, el fenomen del «nou ric» que feia gala i ostentació de la seva riquesa i palesava encara més les diferències estridents entre el nivell de vida d'uns pocs i el dels més. Aquest nou burgès o nou ric ens ha estat descrit molt bé per Josep M. de Sagarra en les seves *Memòries;* és el client que dóna vida al cabaret que apareix en els anys de la Gran Guerra a Barcelona, al music-hall modernitzat i al bar «més o menys americà» establert a tot arreu, que s'emborratxarà sovint perquè sí i de manera ostentosa. Josep M. de Sagarra ha assenyalat també el fenomen del «deslllorigament de les articulacions morals» de la burgesia catalana com a fruit de l'ambient que estimulà la guerra a Barcelona i sobre tot entre aquesta burgesia nou nata.[32]

Com escriu Lacomba, «si la burgesia havia trencat els seus valors ètics, no es podia demanar al proletariat —submís en una situació de misèria i desesperació— que els conservés. A més, aquesta situació de luxe i devessall anava minant pregonament la classe treballadora, que veia la seva vida cada cop més difícil i la seva gana cada vegada més gran. Així, doncs, aquest relaxament moral burgès va accelerar la virulència proletària, la consolidació de la seva consciència de classe marginada i la radicalització de la seva actuació política. La crisi ètico-social del país va activar la crisi política».[33]

L'aparició de bandes d'espies i pistolers, a Barcelona

30. «Solidaridad Obrera», 7 de setembre de 1918.
31. J. VICENS VIVES, citat per A. BALCELLS, *op. cit.*, p. 14.
32. J. M. SAGARRA, *Memòries*, Noguer, Barcelona 1954, p. 620 i ss.
33. J. A. LACOMBA, *op. cit.*, p. 52.

concretament, com la del Baró de Koening,[34] i que arribaren, àdhuc, a actuar d'acord amb caps de la policia, com el comissari Bravo Portillo que vigilava les sortides dels vaixells amb pertrets destinats als països aliats, per a comunicar-ho a l'espionatge alemany, i que produïren diversos atemptats patronals com el del fabricant Barret,[35] fou un dels elements que covaria el terrorisme que ara anava a començar, com a con tinuació d'aquella altra manifestació de l'esclat de bombes de feia anys i que tingué en els germans Rull uns dels seus principals —o més coneguts— protagonistes.

«Els pobles bel·ligerants —assenyala Pabón— llancen sobre Espanya una riuada d'indesitjables: agents de compres, especuladors, propagandistes, espies, revolucionaris, desertors. Quant de l'exterior ve actua sobre una societat desnivellada, desequilibrada.»[36]

La incidència, doncs, de la Primera Guerra Mundial sobre l'Estat Espanyol en general, sobre Catalunya concretament, i sobre Barcelona particularment, va crear una situació social explosiva, revolucionària i que esclataria tan aviat com apareguessin les conseqüències del final de les hostilitats internacionals i el començament de la regressió econòmica subsegüent. Aquest procés va originar un auge de les organitzacions obreres,[37] afavorides pels èxits dels sindicats en les seves reivindicacions. Mentre va durar el bon moment econòmic, especialment el 1915 i el 1916, molts industrials varen preferir «cedir en part a les demandes d'augment de jornals abans de veure compromesos els beneficis extraordinaris derivats de la insaciable demanda que existia (...). Els obrers que plantejaven les seves reclamacions, acuitats pel constant encariment de la vida, van anar fent-se conscients que, si ingressaven als sindicats, podrien aprofitar més bé l'avantatjosa situació que resultava de la creixent demanda de mà d'obra i de la tendència patronal a realitzar concessions».[38] Amb tot, com ja ha estat dit anteriorment, els salaris varen romandre per sota

34. J. VENTURA, *La personalitat veritable del Baró de Koening,* «Serra d'Or», Barcelona 15 de desembre de 1970, ps. 81-85.

35. A. PESTAÑA, *Lo que aprendí en la vida,* V. II, p. 68 i ss.

36. J. PABÓN, *op. cit.,* p. 428429.

37. A. PESTAÑA, *op. cit.,* II, p. 63.: «L'estat de misèria de la classe obrera que, treballant, no guanyava el necessari per a mantenir-se, la llançà sobre l'organització en allau devastador.»

38. A. BALCELLS, *op. cit.*, p. 16.

dels preus, cosa que féu que el descontent obrer esdevingués permanent i amenaçador.

Dins d'aquesta perspectiva cal situar el pacte d'aliança el mes de novembre de 1916, entre la UGT i la CNT, el qual va tenir com a conseqüència una vaga general de 24 hores com a protesta per l'encariment de les subsistències i la incapacitat governamental per a tallar-lo. El març de 1917, aquestes dues centrals sindicals llançaven novament un manifest amenaçador, a causa d'aquest encariment, tot exigint canvis fonamentals de sistema que garanteixin al poble el mínim de les condicions decoroses de vida i de desenvolupament de les seves activitats emancipadores.[39]

Però les conseqüències de la guerra no van incidir solament sobre la classe treballadora. Abans ja hem esmentat la divisió de molts espanyols entre aliadòfils i germanòfils. En un altre sentit, l'encariment de la vida actuaria sobre altres classes socials, fins a arribar als funcionaris i als militars. La burgesia, per la seva banda, intentaria d'imposar les seves reformes en l'organització política del país, tot imitant l'exemple de la revolució de febrer a Rússia, la qual va commocionar tots els ànims, com ha estat dit en començar aquest apartat. De maig a agost varen produir-se tres moviments conflictius, de transcendència indubtable: el de les Juntes militars de defensa, el de l'Assemblea de Parlamentaris, impulsat fonamentalment per la burgesia perifèrica, i la vaga general d'agost, intent de revolució proletària. Tot l'edifici polític de la Restauració va trontollar i, si bé de tot plegat resultà un nou compromís entre l'oligarquia —o les oligarquies— i la burgesia, esporuguida davant el moviment obrer, i la presència de l'exèrcit com a àrbitre de la política, pot dir-se que l'Estat Espanyol posterior al 1917 havia malbaratat tot el muntatge de la Restauració. La monarquia parlamentària solament va poder subsistir amb penes i treballs fins al 1923. Finalment, la presència de l'exèrcit, feta explícita des del 1917, va imposar-se a Alfons XIII. L'exèrcit —o un sector de l'exèrcit—, a través de la Dictadura, tot intentant acabar amb el «parlamentarisme corromput», va ofegar la mateixa Monarquia,[40] com més tard faria amb la República.

39. M. GARCÍA VENERO, *Historia de las internacionales en España*, T. II, *1914-1936*, Madrid 1957, p. 150-151.

40. R. CARR, *España, 1808-1939*, Barcelona, 1968, p. 505.

2. *La CNT a Catalunya entre gener i juny de 1917*

El complex de factors demogràfics, socials, econòmics i polítics enunciats a l'apartat anterior adobaren la propaganda sindicalista i expliquen el creixement ràpid dels sindicats. Creixement moderat, de primer: la CNT passarà de 15.000 afiliats l'any 1915, a Catalunya, a 73.860 a les dates del Congrés de Sants; i accelerat després: la darreria del mateix any 1918 la sindical cenetista assolirà els 345.000 membres. Aquest creixement extraordinari a Catalunya traduïa, perfectament, l'eficàcia dels acords d'aquell Congrés, així com l'agreujament d'aquells factors més amunt assenyalats. A la darreria del 1919, la CNT tenia a tot Espanya 714.028 membres.[41]

Entre el novembre de 1916 i estiu de 1917, la CNT va desenrotllar, sobre tot a Catalunya, un esforç doble, ben entrelligat, dirigit, d'una banda, a galvanitzar la classe obrera, davant d'una situació cada cop més explosiva, amb la finalitat de fer possible un moviment revolucionari triomfant; i, d'altra banda, dirigit a una laboriosa feina d'organització i cohesió interna, necessària per a tot moviment revolucionari o senzillament laboral.

En el primer esforç esmentat, la central anarco-sindicalista utilitzarà dos plantejaments estratègics convergents. D'un costat, promourà o redefensarà nombroses vagues, destinades tant a la millora de les condicions laborals dels treballadors com a aconseguir una presa de consciència revolucionària de la classe obrera, més enllà de les simples reivindicacions reformistes; i, de l'altre, prepararà activament la realització d'un moviment armat i revolucionari, dirigit a la destrucció de l'Estat burgès i a establir les primeres bases d'una societat àcrata. Tant per al primer plantejament estratègic com per al segon, la CNT cercarà el pacte amb la UGT, arribant, fins i tot, en el segon plantejament, a la confluència, no solament amb el Partit Socialista, sinó àdhuc amb els grups republicans catalanistes i d'esquerra de Marcel·lí Domingo, Layret, Martí i Julià, i Macià. Pestafía serà precisament l'element d'enllaç entre els uns i els altres.[42]

A través de les planes de «Solidaridad Obrera» podem seguir les diverses vicissituds de les vagues obreres, com la de la Pobla de Lillet, començada a la darreria de febrer de 1916,

41. A. BALCELLS, *op. cit.*, p. 15; M. BUENACASA, *op. cit.*, p. 215.
42. A. PESTAÑA, *LO que aprendí en la vida*, p. 64-65.

acompanyada d'una campanya contra l'«arbitrària actuació policíaca»[43] en l'esmentada vaga i que va saldar-se amb un fracàs, o la dels ebenistes, que, començada l'octubre de 1916 per la consecució de la jornada de vuit hores, fou coronada per l'èxit la primera setmana de febrer de 1917;[44] i les respostes patronals, com el locaut als cilindradors el març de 1917.[45]

Pel que fa al citat pacte amb la UGT, aquest fet fou realitzat el 20 de novembre de 1916 i va traduir-se en una vaga de 24 hores contra l'encariment de la vida, duta a terme el 18 de desembre d'aquell mateix any, en la qual, segons «Solidaridad Obrera», va prendre part tot el proletariat organitzat «amb l'excepció lamentable del personal de tracció de ferrocarrils».[46] Tres mesos més tard, i continuant el pacte de 1916, la CNT i la UGT donaven a conèixer conjuntament el manifest del 27 de març de 1917 en un míting a la Casa del Poble, en el qual exigien «canvis fonamentals de sistema».[47] Romanones va denunciar el manifest i va empresonar els sindicalistes (Seguí, Pestafía i Lacort) i el socialista Manuel Cordero, alhora que suspenia les garanties constitucionals. Una setmana després eren posats en llibertat els detinguts.[48]

Paral·lelament, es desenvolupava aquell segon esforç de cohesió i reorganització interna dels sindicats i de l'Organització en general, cada cop necessària per tal com els conflictes laborals es feien més extensius i intensius. Els fracassos, d'altra banda, com el de la vaga de la Pobla de Lillet, reforçaven la necessitat de millorar l'organització. Així, Salvador Seguí, en una assemblea de juntes y delegats celebrada a la segona quinzena de maig de 1917, afirmava, tot comentant aquell fracàs, que «la falta d'organització era la causa principal que els molts atropellaments que se li fan (a la classe treballadora) no tinguin la resposta deguda».[49]

La tasca d'organització, com és lògic, era inseparable de la de propaganda i orientació, dirigides tant a enfortir els sindicats com a canalitzar moltes de les inquietuds que creava

43. R. LAMBERET, *Mouvements ouvriers et socialistes. Chronologie et bibliographie. L'Espagne (1750-1936)*, París 1953, p. 108.
44. «Solidaridad Obrera», 12 de febrer de 1917.
45. «Solidaridad Obrera», 14 de març de 1917.
46. «Solidaridad Obrera», 10 de març de 1917.
47. M. GARCÍA VENERO, *op. cit.*, p. 150.
48. COMITÈ DE LA CONFEDERACIÓN NACIONAL DEL TRABAJO, *op. cit.*,p. 22.
49. «Solidaridad Obrera», 22 de maig de 1917.

el descontent obrer i aconseguir el temple revolucionari escaient dels obrers, més enllà de les simples reivindicacions salarials. Per això, la tasca d'organització era quelcom fonamental perquè tot moviment revolucionari tingués un mínim de viabilitat:

«Ara més que mai cal una sòlida organització dels treballadors de Barcelona si es vol actuar com a classes i complir el fi que ens proposem», manifestava el Comitè de la Federació del Ram de la Construcció (...). «És hora de sortir al carrer i emprendre una croada de propaganda perquè els sindicats siguin robustos i forts.»[50]

Aquesta preocupació per l'organització anava igualment dirigida a cercar la unificació de tot el proletariat[51] i a la superació del «reformisme» dels sindicats d'ofici o, millor, a llur superació: «D'una esperança falsa i perjudicial es troba influïda la majoria immensa de treballadors d'Espanya: creure que podrà anar millorant el seu estat econòmic i arribar de millora en millora, de reforma en reforma, fins a aconseguir la seva emancipació econòmica. Existeix, així mateix, una tradició en els sindicats d'ofici, que creuen bastar-se a si mateixos per a vèncer els seus enemics, els capitalistes, en tots els conflictes que es vegin obligats a plantejar per a obtenir un augment de jornal o disminució d'hores de treball (...). O rebel·lar-se o perir! No hi ha termes mitjans. O unir-se en formidables federacions i confederacions o dissoldre els sindicats obrers».[52]

Per la seva banda, Salvador Seguí, en un altre article a «Solidaridad Obrera», insistia en la necessitat de cohesionar les forces de l'organització obrera de la península.[53]

A través de les planes de «Solidaridad Obrera» trobem nombrosos articles sobre problemes que foren discutits al Congrés de Sants: el sindicat únic, la necessitat de la unificació, de l'acció directa, l'oposició al parlamentarisme i a les eleccions, la necessitat de l'ensenyament racionalista, etc.[54] Els militants sindicalistes comprenien que, un cop acabada la guerra mundial, es plantejarien situacions molt més greus i problemes que solament una poderosa organització de clas-

50. «Solidaridad Obrera», 10 de gener de 1917.
51. «Solidaridad Obrera», 11 de gener de 1917.
52. «Solidaridad Obrera», 22 de gener de 1917.
53. «Solidaridad Obrera», 17 de febrer de 1917.
54. *Cfr*. «Solidaridad Obrera» del 29 de gener, 6 i 20 de febrer, 4, 8 i 16 de març de 1917.

se podria afrontar. Com assenyalava un editorial de «Solidaridad Obrera», «l'obra ingent del proletariat rau tota sencera en la seva organització, cridada per la seva pròpia virtualitat, a transformar la societat després d'haver transformat el proletariat mateix, traient-li del cervell les ombres espesses de la ignorància i els rancis prejudicis que l'impossibiliten d'ésser avui feliç i lliure».[55]

Aconseguir de mentalitzar els treballadors sobre la necessitat de cohesionar esforços i d'organitzar-se, no era cosa fàcil. Els esforços que, en aquest sentit, desenrotllava el Comitè de la Confederació Regional del Treball de Catalunya, pugnaven amb la disgregació i l'individualisme dels grups obrers, espargits en una multitud de sindicats d'ofici.* Les dificultats que trobaven per a la seva tasca, arribaren a ésser prou fortes perquè Salvador Seguí, Francesc Miranda, Martí Barrera, Josep Climent i Enric Rueda es veiessin obligats a publicar al diari «Solidaridad Obrera» del 5 de març de 1917, a primera plana, una declaració en la qual anunciaven la seva dimissió:

«Està tan arrelat el principi atòmic en la nostra organització —deien els sindicalistes citats, entre altres coses— i és tanta la desídia i el molt que es confia a l'atzar, que difícilment els organismes confederatius poden comptar amb aquells mitjans i elements de judici indispensables» perquè la seva actuació produeixi els efectes indispensables que necessàriament ha de donar. Mentre es tingui l'equivocat concepte que en aquesta pugna constant contra els poders del capitalisme, cada població, cada sindicat o simplement cada individu es basta per si mateix, estarem incapacitats per a tota acció emancipadora i malament podrem defensar-nos de la força asservidora de la burgesia.»[56]

És evident que els militants es trobaven, entre altres coses, amb les dificultats lògiques d'organitzar un proletariat arribat en grans quantitats del camp i sense tradició socie-tària. D'altra banda, força obrers anarquistes recelaven del sindicalisme i de les organitzacions, car consideraven aquestes com a atemptadores contra els principis llibertaris. Així, un Frederic Urales es manifestaria contrari als sindicats d'indústria i partidari dels sindicats d'ofici. Frederic Urales arribaria

55. . «Solidaridad Obrera», 26 de gener de 1917.
56. «Solidaridad Obrera», 5 de març de 1917.

a afirmar que Pestaña y Seguí mai no havien estat anarquistes.[57]

Però era evident, per als militants més lúcids, que la dificultat fonamental radicava en els mateixos sindicats d'ofici que obstaculitzaven la unitat i l'eficàcia en les reivindicacions obreres. La necessitat del sindicat únic s'aniria fent progressivament imperiosa. Tot plegat feia plantejar als elements més actius de la CNT a Catalunya, ja mesos abans, la necessitat de celebrar un congrés que donés pautes organitzatives i orientacions sindicals clares. Així, el 30 de gener de 1917, «Solidaridad Obrera» publicava, a primera plana, un editorial titulat «Fa falta un congrés de la Confederació Regional?».

«És sabut que ens trobem en un període de reorganització, d'activitat constructiva per als sindicats i les seves confederacions. Les normes del sindicalisme no han pogut ésser establertes en tota la seva puritat, precisament perquè el proletariat s'ha vist obligat a afrontar conflictes creats pel desordre econòmic, sense que tingués encara tota la força que podria donar-li una bona organització de classe. Així, doncs, la seva activitat va haver de bifurcar-se en aqueixos dos sentits: de lluita un, contra la fam, i d'organització l'altre, per a sumar energies i disposar de més remeis d'acció en un esdevenidor proper. (...) Els moments són propicis perquè prosperi la propaganda organitzadora. (...) Des del darrer Congrés de la Confederació Regional fins a la data, molts són els problemes nous que se'ns han plantejat, alguns d'ells, com el de l'emigració i unificació obreres, d'una importància cabdal, per la qual cosa no podem desentendre'ns d'adoptar mesures i actituds sobre ells, sense tenir expressats concretament sobre el particular el pensament de tots els sindicats de la regió.

»I el mitjà, al nostre entendre, d'aconseguir-ho, està a procedir a la convocatòria d'un Congrés Regional que, alhora que serveixi per a estudiar aquests problemes, sigui de resultats profitosos per a assolir una cohesió major del nostre moviment, fent efectives les normes sindicals d'organització, amb la qual cosa s'adheririen a la Confederació Regional la totalitat dels sindicats de la regió (...).

»E1 problema de l'organització s'aguditza, en primer lloc perquè a la crisi de la fam estan incapacitats tant el govern com la burgesia per posar-hi fi. La prolongació de la guerra

57. F. URALES, *Mi vida,* III, s/d, p. 204.

tendeix a agreujar, cada dia, aquesta situació, i el dia que acabi, l'emigració pot revestir proporcions desmesurades, efectes terribles contra el proletariat.

»E1 problema és complex i ardu. No ho és menys el de la unificació del proletariat, que tant preocupa justament els treballadors de tot el país.

»Les federacions d'ofici i indústries també tenen a la regió afers per ventilar i orientacions per definir, sense comptar que a la localitat de Barcelona, com un obstacle per a la mateixa Confederació Regional, existeix el problema dels sindicats per barriada, que fóra de grandíssima utilitat solucionar d'una vegada.»[58]

Els líders de la Confederació a Catalunya s'adonaven perfectament que, si bé l'organització obrera tenia una gran vitalitat i capacitat de plantejament de conflictes socials com ho provaven el bon nombre de vagues que s'anaven succeint i que podem seguir a través de les planes de «Solidaridad Obrera», existia, amb tot, una falta d'estructuració eficaç dels sindicats i un excés d'individualisme, així com una coordinació insuficient entre les diverses entitats obreres. Ja hem dit abans com un comitè va veure's obligat a presentar la seva dimissió. Igualment podríem citar nombroses crides dels comitès de diverses confederacions a l'organització, a l'associació i a la unió. Sovint, encara que no es plantegessin la necessitat dels sindicats d'indústria d'una manera generalitzada, explícitament, els comitès sindicals s'esforçaven per fer comprendre als treballadors la necessitat de comptar amb federacions d'oficis similars i, especialment, amb potents federacions regionals on s'agrupessin tots els organismes obrers existents a la regió. «O federar-se entre sí o enfonsar-se a l'abisme», manifestaven rodonament els membres del comitè regional.[59] Es tractava, de fet, de convertir en realitat els principis federatius clàssics de la CNT.

Igualment, força sindicalistes, bona part d'ells d'orientació o pensament anarquista, pugnaven per introduir en el combat obrer un pensament coherent i una tàctica clara —l'acció directa—. Tot plegat va conduir la direcció cenetista catalana a la decisió de celebrar al més aviat possible el congrés. El 19 de maig de 1917, el Comitè Regional publicava l'acord de celebrar-lo els dies 29 i 30 de juny i 1 de juliol de 1917. A la

58. «Solidaridad Obrera», 30 de gener de 1917.
59. «Solidaridad Obrera», 20 de febrer de 1917

seva declaració, el comitè, després de reconèixer la indubtable potencialitat conflictiva obrera, lamentava «el confusionisme que preval actualment». I afegia: «Però fóra més lamentable que per tancar els ulls a la veritat i no voler-la veure en tota la seva nuesa, ens enganyéssim a nosaltres mateixos i continuéssim vivint en un ambient artificial, fent cadascú allò que li doni la gana o el que cregui més en harmonia amb els principis que diu sustentar».[60]

El comitè considerava que el Congrés havia de solucionar, entre altres, dos problemes pràctics: el plantejat per l'existència de dos o més sindicats d'un mateix ofici en una població mateixa i l'existència de «Solidaridad Obrera», periòdic que vivia amb dificultats.

D'altra banda, el comitè interrogava l'Organització catalana sobre dues qüestions: respecte de la viabilitat de les dates i respecte de la població en què havia de celebrar-se el Congrés si aquella rebutjava de celebrar-lo a Barcelona.

Finalment, per a finançar la realització del congrés, convidaven a «les entitats federades paguin els seus prorrateigs, a les que no ho estan es federin, i a totes les que els seus mitjans li ho permetin votin algun donatiu per a sufragar les despeses del mateix».[61]

Alhora que es desenvolupava aquest procés organitzador, la CNT, d'acord amb la UGT i als pactes fets, es preparava per a la realització d'una vaga revolucionària, si bé, com ha descrit Pestaña, el ritme revolucionari de la UGT no era el mateix que el de la CNT. Els sindicalistes cenetistes, a més a més, com ha estat dit en un altre lloc, deixant a un costat el seu apoliticisme, havien entrat en contacte amb el PSOE i amb polítics catalans republicans d'esquerra.[62]

«Solidaridad Obrera», alhora que prenia posicions davant del desenvolupament dels diversos processos polítics i de la crisi que duia ràpidament a un esclat revolucionari, i de la qual parlarem breument després, inseria diversos articles sobre el Congrés anunciat. Manuel Andreu, durant el mes de juny, publicava una sèrie d'articles fent diverses consideracions sobre els aspectes que hauria de tractar el Congrés. Concretament proposava, entre altres punts:[63]

60. «Solidaridad Obrera», 19 de maig de 1917.
61. «Solidaridad Obrera», 19 de maig de 1917.
62. A. PESTAÑA, *op. cit.*, p. 57.
63. Els articles a «Solidaridad Obrera» del 14, 16, 19 i 20 de juny de 1917.

1. Per a cada ofici i per a cada localitat solament hauria de reconèixer-se un sindicat.
2. Els sindicats similars haurien de fusionar-se en un de sol, dividit en seccions.
3. Constitució de federacions locals d'oficis similars, dels sindicats únics seccionats.
4. Laboració per la unificació de salaris i jornals per a poder presentar més tard les demandes federativament.

El 14 de juny el Comitè de la Federació del Ram de la Construcció presentava 10 temes per a la seva discussió al Congrés. Els temes feien referència a la base sobre la qual havia d'actuar l'organisme confederal: a base de sindicat o bé de federació; sobre la conveniència o no de tenir un secretari retribuït, sobre l'actitud envers les seccions no adherides a la Confederació, sobre la fusió en un dels diversos rams de la mateixa localitat i sobre altres aspectes concrets (el sostenimment de «Solidaridad Obrera», etc.) i organitzatius.[64]

Àngel Pestaña, per la seva banda, publicava un article a «Solidaridad Obrera», el 18 de juny de 1917, en el qual tractava sobre les condicions que havia de reunir un delegat.[65]

Tanmateix, quan el comitè de la Confederació Regional duia a terme els treballs preparatius del Congrés i l'ordenació dels temes per a la seva discussió ulterior, el govern, per a silenciar el manifest de les juntes de Defensa davant l'opinió pública, i amb l'excusa de les campanyes d'agitació que es desenvolupaven a «províncies», va acordar suspendre les garanties constitucionals.[66] El Congrés fou prohibit. El 28 de juny «Solidaridad Obrera» publicava la nota següent del Comitè de la Confederació Regional:

«A l'organització obrera.

Camarades:

A fi de saber a què atendre'ns i perquè l'organització obrera no faci sacrificis estèrils, hem fet totes les gestions oportunes, a fi que el Congrés Regional pogués celebrar-se. Però, malgrat tot, no és possible fer-ho, car l'autoritat gover nativa ens ha comunicat la impossibilitat d'autoritzar-ne la celebració, per causa de les anormals circumstàncies per les que passem.

En conseqüència, les entitats, que es donin per assaben-

64. «Solidaridad Obrera», 15 de juny de 1917.
65. «Solidaridad Obrera», 18 de juny de 1917.
66. J. A. LACOMBA, *op. cit., p.* 151.

tades de la suspensió del Congrés per als dies assenyalats, tot ajornant-ne la celebració fins que les circumstàncies ho permetin. — El Comitè.

Barcelona, 28 de juny de 1917.»[67]

3. *La CNT a l'estiu de 1917*

Encara que sigui sumàriament, farem referència a les posicions cenetistes davant del procés polític i revolucionari que va desenrollant-se aquests mesos. El 25 de maig de 1917, «Solidaridad Obrera» publicava, a primera plana i a la primera meitat de la segona, un manifest internacionalista i pacifista que ens il·lustra perfectament sobre l'actitud anarcosindicalista sobre la guerra mundial i les seves repercussions sobre l'àmbit peninsular.[68]

El 10 de juny l'actuació de les Juntes de Defensa havia obligat García Prieto a dimitir. La pujada de Dato va desvetllar l'oposició des del maurisme als socialistes, tot passant per la Lliga Regionalista i els partits republicans.[69] «Solidaridad Obrera», en sengles articles publicats l'11 i el 12 de maig, exposava clarament l'opinió confederal. Al primer, entre altres coses, s'hi deia:

«El règim monàrquic, passats els primers moments de confusió originats per l'actitud dels militars, no tardarà a agafar-se desesperadament a aquests, concedir-los tot i més, apuntant fins i tot la possibilitat de donar-los supremacia sobre el poder civil amb la constitució d'un govern subordinat a una oligarquia militar.»

I línies després, davant d'una acció revolucionària possible en què participessin republicans i cenetistes:

«Dir *això se'n va,* no està bé. El conseqüent és dir *això hem d'acabar-ho, això cal foragitar-ho i procedir sense dilació.* La República? Per la República, lluitem? El poble ho dirà; nosaltres no fem ni farem altra cosa que anar amb el poble fins on pugui i on vulgui anar. Però entenem que sense concertar acords previs, sense pactes ni intel·ligències prèvies, podem sumar-nos tots en una acció col·lectiva al carrer, a l'aire lliure, allí on les duplicacions i enganys no hi caben perquè parlen els fets, perquè es respon amb l'acció de la sinceritat i valer propi.

67. «Solidaridad Obrera», 28 de juny de 1917.
68. «Solidaridad Obrera», 25 de maig de 1917.
69. J. A. LACOMBA, *op. cit.,* p. 120 i ss.

»Republicans i socialistes, anarquistes i sindicalistes, homes de cor i voluntat, tots tindran un lloc a la immensa lluita si no obliden les seves aspiracions ni les traeixen, si no abandonen el poble en el moment suprem.

»Amb això està la salvació d'Espanya, la seva regeneració i despertar ansiat.»[70]

El manifest traduïa els contactes existents entre cenetistes, ugetistes, socialistes i republicans. Significativament, aquell no es referia a aquests amb l'oposició i el menyspreu posteriors, quan fracassaria la vaga general. És aquest un dels moments de confluència entre les dues centrals sindicals i de politització de la Confederació en acceptar de col·laborar en la revolució amb els republicans i socialistes. Tanmateix, la CNT mostrava clarament la seva intenció de radicalitzar al màxim el moviment. És indubtable que aquells pactes eren circumstancials. Els cenetistes estaven disposats a dur la revolució fins a les seves darreres conseqüències i desbordar els partits polítics. Això explica la diferència de nervi revolucionari entre la CNT i la UGT, lligada al Partit Socialista. La Confederació Nacional del Treball pressionava aquella darrera per desencadenar al més aviat possible la vaga general revolucionària acordada. Largo Caballero, amb prou feines va poder-se fer escoltar al ple de juliol a Vallvidrera, celebrat clandestinament, on havia assistit a fi de frenar les impaciències del proletariat català, car la UGT no es considerava encara prou preparada.[71] De fet, més que d'insuficiència es tractava de dues agrupacions amb un concepte de la lluita i amb una base social diferents. Pestaña relata la conversa tinguda, durant l'Assemblea de Parlamentaris, entre Seguí, Miranda, Valero i Pestaña mateix, i Pablo Iglesias: «...embrancats a la conversa —diu Pestaña—, a cada afirmació nostra, en dir-li com procedíem, llançava una exclamació de sorpresa, estranyant-li la rapidesa amb què obràvem i l'expeditiu dels nostres procediments per a preparar-nos al més aviat possible. Però ell no afluixava res. Invariablement contestava els nostres requeriments dient que ells no podien obrar així, que no podien i havíem, per tant, d'atemperar les nostres activitats al que aconsellessin les circumstàncies. Insistírem dient que nosaltres ho vèiem de manera diferent i que l'ambient ens semblava favorable.

70. «Solidaridad Obrera», 11 de juny de 1917.
71. A. PESTAÑA, *op. cit.*, p. 59 i 60.

»—Vostès, els obrers manuals, ho veuen així; però nosaltres, els intel·lectuals, ho veiem de manera diferent», va replicar Iglesias.[72]

Com dèiem, la crisi ministerial del 10 de juny va donar lloc a dues manifestacions periodístiques per part de la CNT. A la segona, publicada a «Solidaridad Obrera» el 12 de juny, sota el títol *El volcà social: El poble, l'exèrcit i el rei,* es ratificava sobre la seva concepció antiestatista, s'exposava novament la situació social i la creença en la inevitabilitat de la revolució. La crisi ministerial, donades les circumstàncies en què s'havia produït, assenyalava l'article, era la crisi del règim i el fracàs de la política «de torn».[73] És interessant d'observar com l'article s'interrogava sobre l'actitud de l'exèrcit envers el poble. En la crisi de desintegració del règim, «falta saber —notava l'editorialista— si el poble tindrà en contra seu els seus propis fills o si com a Rússia alça (l'exèrcit) les armes contra l'enemic del poble espanyol».

Davant l'anunci de l'Assemblea de Parlamentaris, el 6 de juliol de 1917, «Solidaridad Obrera» publicava un editorial en el qual s'afirmava que Cambó i la Lliga volien fer una revolució des de dalt per a impedir la revolta popular des de baix.[74]

El 17 de juliol de 1917 publicava el mateix periòdic el programa sindicalista de la Confederació.[75] Com escriu Lacomba, «la diferència radical de to i contingut entre el manifest anarquista del 17 de juliol i el socialista i ugetista del 12 d'agost, evidencia els conceptes distints que de la revolució a fer i dels objectius a aconseguir tenien les dues sindicals».[76]

El 19 de juliol va tenir lloc l'Assemblea de Parlamentaris. A desgrat de l'actitud dels anarco-sindicalistes dirigents, una gran massa del poble va llançar-se al carrer, com manifesta Buenacasa, «amb actitud tranquil·la i serena, però disposat a defensar els polítics contra qualsevol atac o avalot».[77] El fracàs de l'assemblea va contribuir en gran manera a una desil·lusió de la massa treballadora davant les «possibilitats» polítiques i revolucionàries dels polítics.

72. A. PESTAÑA, *op. cit.,* p. 62-63.
73. «Solidaridad Obrera», 12 de juny de 1917.
74. «Solidaridad Obrera», 6 de juliol de 1917.
75. J. A. LACOMBA, *op. cit.,* p. 472.
76. J. A. LACOMBA, *op. cit.,* p. 257.
77. M. BUENACASA, *op. cit.,* p. 60.

Conscients de la desil·lusió creada entre els proletaris per l'Assemblea de Parlamentaris, el dia 1 d'agost de 1917 la CNT publicava a la seva primera plana un editorial titulat *En el nostre lloc,* el qual manifestava:

«A l'organització obrera van les nostres paraules: als qui en el sindicat treballen els fonaments d'una societat nova i laboren per una profunda revolució social que acabi amb l'explotació del treball: tingueu present que l'única força positiva socialment és la dels treballadors organitzats, i que l'única victòria real que podem assolir està a vèncer el capitalisme.

»Refugieu-vos, doncs, al sindicat; per tot i per a tot, el sindicat cal que sigui el nostre escut. Fora, ben lluny les sessions de la política que, per cada home honrat que milita en els partits, hi ha cent truans, cent apatxes. Ocupeu els vostres llocs i no deixeu l'arma que us donarà el triomf; però aquest triomf no contarà amb cap col·laboració ni amb cap esforç que no sigui el vostre propi. Refugieu-vos al sindicat!

»La plutocràcia té cor d'or i l'or és l'ànima de la societat capitalista. Contra ella totes les nostres energies són poques, però l'organització dels sindicats les multipliquen, les fan invencibles. Aqueixes són les úniques energies revolucionàries!

»Que no ens les arrabassin amb promeses; que no ens les disgreguin. Refugieu-vos, refugieu-vos al sindicat!»[78]

El 10 d'agost s'iniciava la vaga de ferroviaris de la xarxa del nord, i esdevenia general el dia 13. Aquesta vaga precipitada —el mateix govern va provocar-ne la precipitació per a poder dominar-la més fàcilment—, sense la deguda coordinació entre la UGT i la impacient CNT, falta de preparació, immadura, inhibits la majoria dels partits republicans que no varen voler córrer una aventura de resultats tan incerts, va acabar en el fracàs més complet. A Barcelona, la veu popular va batejar la setmana de vaga amb el mot de «setmana còmica» per comparació amb la Setmana Tràgica de 1909.

Buenacasa i altres autors anarquistes han culpat la UGT i el PSOE del fracàs de la vaga. Certament que la UGT no posseïa el tremp revolucionari de la CNT, però precisament per això la CNT hauria hagut d'haver comprès que un moviment revolucionari cal que sigui general i que estigui ben

78. «Solidaridad Obrera», 1 d'agost de 1917.

travat per a triomfar, encara que això impliqui un replantejament estratègic. La CNT catalana, especialment, havia de comprendre la situació diferent psicològica i social de les classes populars de la resta d'Espanya. La CNT cometia el mateix error de visió que la Lliga: partia de Catalunya i de la perifèria i confonia la situació madura dels seus homes amb la de la resta de la península.

Els dirigents de la vaga haurien d'haver frenat la impaciència dels ferroviaris davant l'evident intransigència provocativa de la patronal, ben vista pel ministre de la governació. Potser es va creure que els soldats no dispararien contra el poble. Recordem en aquest sentit l'article de Marcel·lí Domingo a «La Lucha», titulat *Soldats.*

Per què va fracassar la vaga? «Bàsicament —sintetitza Lacomba—, perquè encara no estava preparada, perquè l'exèrcit se li va enfrontar i perquè la burgesia i els partits republicans se'n van desentendre; al costat d'això el proletariat va actuar desunit i els camperols no participaren en el moviment.»[79] No ens extendrem més aquí sobre aquesta vaga i els problemes que ens planteja, car ha estat abundosament tractada per altres autors.[80]

Sigui com sigui, la conseqüència de la vaga fou una gran desil·lusió per als obrers cenetistes. Aquests varen sentir-se defraudats i enganyats pels polítics. La CNT va refermar-se en el seu apoliticisme, cosa que explicaria la declaració clara, en aquest sentit, feta pel Congrés de Sants. La CNT s'endinsava exclusivament en el terreny de la lluita sindical. El fracàs de l'actuació revolucionària la va refermar en les seves conviccions apolítiques, tot predicant l'acció directa i la lluita immediata; la conclusió de tot plegat fou la seva organització en sindicats únics de ram, la qual mesura —com escriu Brenan— «no va fer més que donar els últims tocs de sindicalització al moviment anarquista».[81]

«El desprestigi polític —escriu Peirats— quedava segellat. Les masses obreres iniciaven la seva deserció del fangar parlamentari, alhora que descobrien la seva pròpia potència.»[82] La vaga va fer estralls entre les files obreres. A part la detenció dels components del comitè de la vaga de Madrid,

79. J. A. LACOMBA, *op. cit.,* p. 281.
80. El llibre de Lacomba té una extensa bibliografia sobre el tema.
81. G. BRENAN, *El laberinto español,* París 1962, p. 137.
82. J. PEIRATS, *op. cit.,* p. 27.

els empresonats a Barcelona i a altres províncies varen comptar-se per centenars, segons Buenacasa.[83] Segons Balcells, el balanç de la vaga fou de tres morts i dos mil presos.[84]

Malgrat la repressió, la CNT no va restar desarticulada. «Tierra y Libertad» va començar, amb un míting al cinema Montana del Clot, una campanya a favor de les víctimes i de l'amnistia.[85] El 19 d'octubre de 1917 fou anul·lada la suspensió de les garanties constitucionals, cosa que va permetre la reorganització dels sindicats i la incorporació dels elements que havien romàs amagats davant els efectes de la repressió.[86]

4. *La CNT a Catalunya després de la crisi d'agost de 1917*

El 22 de novembre de 1917 «Solidaridad Obrera» publicava una nota del Comitè de la CNT a tots els sindicats, informant que, un cop tornada la normalitat, es possessionaven novament dels seus càrrecs.

Tanmateix, existia vacil·lació entre diversos militants sobre el camí que calia prendre després de l'experiència passada. Un grup de militants dirigia una lletra a Salvador Seguí, refugiat fora de Barcelona:[87]

«Hi ha qui discuteix, qui vacil·la, qui dubta de la conveniència de persistir en el moviment iniciat, però el teu (criteri) quin és?»[88] Seguí responia als seus companys amb un article titulat «Dèiem ahir...», publicat a «Solidaridad Obrera», el 26 de novembre de 1917:

«(...) que els pobles que tenen problemes a resoldre, presentant-se aquests en formes inajornables, ja siguin aquells-d'ordre material, religiós, polític o econòmic, han de comptar amb una gran força de voluntat i una confiança il·limitada nascuda de la pròpia convicció per a resoldre'ls (...).

»Tots els avanços de la història (...) no han estat solament

83. M. BUENACASA, *op. cit.*, p. 62.
84. A. BALCELLS, *op. cit.*, p. 31.
85. M. BUENACASA, *op. cit.*, p. 62.
86. A. PESTAÑA, *op. cit.*, p. 65.
87. Salvador Seguí va publicar en aquell temps alguns articles com si fossin escrits des de França. Això sembla indicar que Seguí va estar refugiat en aquest país, després de la vaga d'agost de 1917. Tanmateix, Camil Piíión ens va manifestar que Seguí, durant aquest període, nova estar fora del país. El fet que els articles esmentats portessin el subtítol *Desde Francia* devia ser una estratagema per a desorientar la policia.
88. «Solidaridad Obrera», 26 d'octubre de 1917.

l'obra del pensador, del reformador o del geni, han estat també obra de la persistència, de l'audàcia i de la voluntat. Quants dubtes i defeccions, quantes vacil·lacions i encara derrotes abans de sortir triomfants els principis que estaven en pugna amb els valors establerts que es tractava d'ensorrar! Solament el poble, amb la seva constància i persistència en la lluita, pot fer-los triomfar (...).

«Amics meus: no són moments els nostres per a vacil·lacions. Tota vacil·lació és terreny que guanya i assegura per a ell l'adversari (...).

»A Espanya hi ha la vergonya de l'analfabetisme, que és problema d'escoles; a Espanya hi ha la iniquitat de la fam, que es repararà quan es faci produir la terra inculta; a Espanya hi ha la persecució sistemàtica contra els homes que pensen, perquè totes les institucions estan a mercè de les oligarquies corrompudes; a Espanya no s'és res si no s'és frare, torero, agiotista o germanòfil (...).

»L'organització obrera d'Espanya i tots el qui senten els dolors del país en aquests moments de fecunditat, cal que s'ajuntin, que es cohesionin, si volen deixar rera seu quelcom que testimoniï el seu pas.

«Tots els qui no creuen en el poble fracassaran, perquè solament el poble és el que fa factible les grans revolucions. Cal fer sentir al poble, cal fer pensar al poble, perquè solament ell podrà imposar les grans creacions del pensament adaptant-les a la vida.

«Ha passat l'aiguat, però no la tempesta que, més tard o rnés d'hora, es desencadenarà.

«Estiguem preparats, més que amb les armes homicides amb les de la intel·ligència i del saber, que fóra fàcil que dintre de no gaire temps calgués que s'escoltés potent la nostra veu».[89]

La resposta de Seguí constitueix un veritable programa. És una crida a la confiança en si mateix, per part del proletariat, i de fe en el poble; una descripció dels mals ibèrics i l'exposició de les necessitats més urgents en aquells moments: organització i cohesió entre els treballadors, i llur preparació i capacitació.Organització i capacitació dels obrers per a poder prendre en les seves mans les regnes de l'organització social, són dues de les grans obsessions de Salvador Seguí.

89. «Solidaridad Obrera», 26 d'octubre de 1917.

El problema de l'organització i de la cohesió implicava per a Seguí el de la unitat de la classe obrera. Per això, abans de publicar l'article anterior, havia signat el 31 d'octubre de 1917, com a secretari general del Ram de la Construcció de Barcelona, un manifest en el qual feia una crida a la unitat entre la CNT i la UGT.[90]

El 6 de desembre de 1917 se celebrava una assemblea de delegats de la Federació Local per a la renovació del Comitè. Quedaren encarregats de constituir-los els sindicats de mecànics, vidriers, sabaters, paletes, fusters i La Constància (aquesta darrera, en el cas que comptés amb possibilitats per a fer-ho).[91]

El Comitè va esforçar-se en la reorganització dels sindicats i a superar les dificultats inherents a tot moment en què una situació repressiva fomenta certa desídia i desmoralització. El comitè s'afanyava per aconseguir un centre obrer propi que donés estabilitat als sindicats i s'esforçava per convèncer aquests que deixessin de domiciliar-se en centres polítics, fenomen que encara es continuava produint. El Congrés de Sants aprovaria la moció que els sindicats calia que evitessin com fos el fet de domiciliar-se en centres polítics. El Comitè, a més, es trobava amb conflictes sorgits a l'interior dels mateixos sindicats, entre els sindicats locals i els que es creaven a les barriades:

«Són moments crítics per a l'Organització i al si d'ella sorgeixen conflictes i odis que dificulten, més i més cada vegada, la propaganda sindicalista i el progrés de les idees d'emancipació econòmica.»

«Abans que oficials d'un art determinat, som obrers, subjectes a l'explotació de la societat burgesa i companys de lluita i sofriments», deia una declaració del Comitè de la Federació de Barcelona.[92]

En el període comprès entre octubre de 1917 i la celebració del Congrés de Sants, a la fi de juny de 1918, anà desenvolupant-se una tasca intensa de propagació de les idees d'unificació dels sindicats d'ofici en organismes de ram o d'indústria i, àdhuc, va començar-se a laborar de manera pràctica, al si d'alguns sindicats, en aquest sentit, no sense que aquesta qüestió deixés de causar tensions i controvèrsies

90. «Solidaridad Obrera», 31 d'octubre de 1917.
91. «Solidaridad Obrera», 9 de desembre de 1917.
92. «Solidaridad Obrera», 13 de desembre de 1917.

tant als sindicats, a les seves reunions, com en forma d'articles a través de les planes de «Solidaridad Obrera».[93]

Igualment, durant aquests mesos, a través de les planes del mateix periòdic, anava desenrotllant-se una feina semblant de sensibilització sobre diverses qüestions que prendrien un notable relleu al Congrés: les esmentades controvèrsies sobre el sindicat únic, la difusió de les idees pedagògiques racionalistes, la sensibilització perquè els sindicats promoguessin la creació d'escoles àcrates o racionalistes, etc.

Paral·lelament, durant el mes de gener de 1918 la Confederació i el seu òrgan «Solidaridad Obrera» protestaven reiteradament per l'encariment de les subsistències. Nombrosos aldarulls i assalts a botigues d'articles de primera necessitat es produïren diàriament, protagonitzats especialment per les dones. Les protestes al carrer anaven acompanyades de mítings de dones, com el de l'U de gener al Cinema Muntanya del Clot o el del 17 del mateix mes al local del «Globo Cautivo». Durant tot el mes de gener varen estendre's els incidents, molts de forma violenta, especialment els assalts a botigues de comestibles i pastisseries. «Solidaridad Obrera» fou suspesa el 26 de gener de 1918 i no va reaparèixer fins el 13 d'abril del mateix any. Les garanties constitucionals foren igualment suspeses i fou declarat l'estat de guerra. Una nova repressió va desenrotllar-se durant aquests mesos contra els sindicats.

5. *La preparació del Congrés*

El Congrés de Sants, doncs, pot situar-se immediatament després d'aquest procés repressiu i com a superació del mateix procés. La realitat era que ni la repressió després de la vaga d'agost ni la subsegüent a l'agitació de gener no van poder interrompre la vida de la CNT. L'agreujament de les condicions socials no podia dur més que a una radicalització del proletariat i, en conseqüència, a un augment constant de les files cenetistes.

A partir del mes de maig de 1918 va començar a crear-se l'ambient necessari per al Congrés de Sants. Així, en un ma-

93. Per a aquesta controvèrsia referent al Sindicat Únic, vegeu «Solidaridad Obrera», per exemple, els números corresponents al 19, 20, 23, 24, 27 i 29 de novembre de 1917. Els articles sobre el tema varen continuar freqüentant les pàgines de «Solidaridad Obrera», sobretot pel juny de 1918.

nifest del comitè català a l'Organització obrera de Catalunya, el 12 de maig de 1918, es parlava ja del «proper Congrés a celebrar».[94]

El 18 de maig de 1918 «Solidaridad Obrera» inseria a la seva primera plana la declaració següent de la Confederació Regional del Treball de Catalunya, dirigida a tota l'Organització:

«Essent ja una necessitat imprescindible la celebració del Congrés Regional que va haver-se de suspendre l'any proper passat, aquest comitè ha cregut convenient que se celebri els dies 28, 29 i 30 del proper mes de juny a la ciutat de Barcelona, car aquest és el desig de la majoria dels sindicats que així ens ho han manifestat.

»És tan important la celebració d'aquest Congrés i de tanta urgència que ens abstenim de comentar les causes determinatives per estar en l'ànim de tots els treballadors conscients, i no hem dubtat un moment de prendre l'acord sense consultar el criteri de la totalitat dels sindicats tot creient interpretar el pensar unànime, pels comunicats rebuts.

»E1 que urgeix és que els sindicats que no hi estan adherits i que desitgin prendre-hi part, ho comuniquin com més aviat millor tot indicant la població, nombre de federats, nom de delegats i temes que desitgin discutir, perquè quinze dies abans del Congrés puguem completar i expedir als sindicats una circular aclaratòria i estalviar temps a les deliberacions.»[95]

El 20 de maig la Federació Local demanava als sindicats federats que adrecessin amb temps la relació de temes que desitgessin discutir al Congrés.[96]

«Solidaridad Obrera», entre la darreria de maig i les dates del Congrés, va dedicar un interès excepcional a aquest Congrés, tot publicant diverses col·laboracions sobre els temes a discussió, especialment els dies 26, 27 i 28 de juny. A fi de recollir el màxim possible d'opinions, aquests dos últims dies el diari va sortir a quatre planes, en lloc de les dues amb què sortia en aquest darrer període.

Cal tenir en compte, d'altra banda, que des del Congrés de setembre de 1911 no se n'havia celebrat un altre de caire general; els acords d'aquell, segons «Solidaridad Obrera», «no

94. «Solidaridad Obrera», 12 de maig de 1918.
95. «Solidaridad Obrera», 19 de maig de 1918.
96. «Solidaridad Obrera», 20 de maig de 1918.

varen poder-se dur a la pràctica per la repressió brutal d'aquell demagog que es deia Canalejas».[97]

El 22 de maig el Comitè es dirigia a tots els sindicats i federacions a fi de sol·licitar-los l'adreça, la seva adhesió i els temes que desitgessin discutir, amb la finalitat de facilitar els treballs preparatoris.[98]

El 30 de maig el Comitè es dirigia novament, a través d'una circular, a tots els sindicats sol·licitant dades sobre el nombre de federats de cada entitat, la quantitat destinada per a les despeses del congrés, i demanant el nom del delegat en el cas de venir-ne algun al Congrés. Finalment interrogaven, un cop més, sobre el temes que desitjaven discutir.

Salvador Seguí, ànima de l'organització en aquests moments i figura destacada en la realització del Congrés, desplegava una activitat incansable, tant des del punt de vista organitzatiu com des del punt de vista expositiu d'orientacions per al futur congrés. En aquest camp d'orientació ideològica és il·lustrativa la seva conferència pronunciada al local dels Lamparers sobre la «Missió de l'Organització obrera davant dels problemes actuals».

«Hem de capacitar-nos —va afirmar— per donar a la burgesia la sensació que no solament ens animen odis, sinó una visió clara del futur, de perfeccionament, de cultura superior (...). Sense llibertat no hi ha vida esplendent i, menys, conscient. La vida sense llibertat no val la pena viure-la. La civilització material no basta per si sola. Fa falta llibertat (...). Cal cultivar el cos i l'esperit per a fruir de ple de la civilització. Amb riquesa total ho podrem conquerir tot (...). Per a després de la guerra, hem de capacitar-nos i estar organitzats fortament per a presentar-nos davant les conferències que organitzarà el proletariat internacional i laborar conjuntament per l'adveniment de la llibertat, d'un nou món, d'una societat més perfecta (...). Som nosaltres els qui ens hem de capacitar causant la sensació que podem ésser, el proletariat espanyol, el coeficient més decissiu per a promoure i dur a terme la gran revolució social.»[99]

El 3 de juny el comitè es dirigia novament als sindicats apressant-los perquè adrecessin els temes i els noms dels delegats que assistiren al Congrés, i notificant que el comitè

97. «Solidaridad Obrera», 21 ce maig de 1918.
98. Per aquests dies, *cfr*. la publicació de «Solidaridad Obrera».
99. «Solidaridad Obrera», 1 de juny de 1918.

es domiciliava al carrer Mercaders, 25, primer, on haurien de dirigir-se les organitzacions per a tot allò relacionat amb el congrés.

El 12 de juny se celebrava una reunió de delegats per tractar de la campanya pro-presos i del Congrés Regional. Tant el mes de maig com al mes de juny, es multiplicaren les reunions i assemblees sindicals amb l'objectiu de preparar degudament la participació al Congrés. Una lectura dels números de «Solidaridad Obrera» ens en dóna fe. Una constatació que resta clara després de consultar aquests números és que per als militants de la CNT a Catalunya, aquest Congrés no era una assemblea més o, si més no, no havia d'ésser-ho. Un editorial així ho expressava al diari confederal:

«S'hi han de ventilar qüestions d'índole importantíssima. d'una complexitat tan extremada que mereix l'atenció de tots els organismes obrers de la regió. Fóra criminal i estúpid, alhora, per als sindicats de la regió, que prenguessin la celebració d'aquest acte com una assemblea regional més. No han de pensar els sindicats que el futur congrés sigui una reunió de delegats en la qual després d'uns quants discursos se separin els delegats com si res no hagués passat. Cal que sigui, deu ésser quelcom més, ha d'ésser quelcom més.»[100]

Josep Viadiu, en un altre article publicat a «Solidaridad Obrera», titulat «En vespres del Congrés», el 17 de juny de 1918, cridava l'atenció en el mateix sentit. Calia que aquell congrés no fos com els altres. Havia de fer-se una intensíssima tasca propagadora i sensibilitzadora sobre les seves finalitats per a estimular-hi la participació obrera i aconseguir els resultats més òptims. La classe obrera havia d'aprofitar el congrés per a plantejar-se i estudiar tots els problemes d'actualitat, des de problemes d'organització a problemes de principis.[101]

El 17 de juny el periòdic cenetista publicava els quaranta temes rebuts fins aquella data; el 26 de juny n'inseria 52, els quals, juntament amb tres més, en constituirien els 55 definitius:

«1. Com ha de continuar publicant-se el nostre diari "Solidaridad Obrera"?

2. L'organisme confederal, com ha de constituir-se?, a base de sindicats o bé de federacions?

100. «Solidaridad Obrera», 15 de juny de 1918.
101. «Solidaridad Obrera», 17 de juny de 1918.

3. Quina conducta ha de seguir el proletariat amb les seccions no adherides a la Federació?
4. Els companys presos per qüestions socials, amb quin suport han de comptar?
5. Cal un secretari retribuït per als treballs del comitè? (Del Comité de la Confederació Regional del Treball.)
6. Cal determinar de quina forma ha de constituir-se la Confederació, les federacions i els sindicats?
7. Ha d'ésser l'organització a base d'acció directa, múltiple o mixta?
8. Hi ha necessitat de declaració de principis?
9. Es creu útil la creació del carnet confederal, del segell confederal i del dret de ruta? (De la Federació Local de Sabadell.)
10. És convenient crear federacions locals i el sindicat que no hi ingressi declarar-lo groc? (De la Federació Local de Manresa.)
11. Necessitat que subsisteixin les Federacions de Ram. (Dels lampistes, courers i llauners de Barcelona.)
12. Cal constituir els sindicats únics de ram? (Dels Constructors Mecànics de Barcelona.)
13. Considerant que l'actual desorganització de la Confederació Regional del Treball de Catalunya prové del règim informatiu i del sistema d'actuació que aquesta ha seguit fins ara, no fóra convenient la modificació dels seus estatuts i que d'ara endavant l'organisme confederal de Catalunya fos regit en tots els ordres de la seva actuació per un sentiment i principis àmpliament federalistes i el seu comitè investit de totes les facultats executives? (De la Societat d'Obrers Vidriers de Badalona.)
14. Cal que desapareguin les federacions d'ofici, o bé que tots els sindicats vinguin obligats a pertànyer a una federació local? (De la Federació Obrera de Valls.)
15. Quins mitjans poden emprar-se per a aconseguir la unificació del proletariat espanyol?
16. Quins mitjans són més pràctics perquè els sindicats obtinguin el màxim d'associats?
17. Com cal constituir l'organització de resistència?
18. És convenient de fusionar en un de sol tots els periòdics locals i regionals d'ofici?
19. Poden els polítics professionals ostentar la representació d'un sindicat?

20. Han d'assistir als congressos que d'ara endavant celebri la Confederació Regional del Treball solament les entitats que hi pertanyin?
21. Essent indiscutible que l'organització de la dona és absolutament necessària perquè el sindicalisme pugui desenrotllar les seves forces en les lluites obreres, quins mitjans creu el Congrés que han d'emprar-se per a aconseguir aquest objectiu?
22. Poden estar els sindicats domiciliats en centres polítics? (De la Federació Local de Barcelona.)
23. Manera de destruir les patronals i unificació dels transports marítims i terrestres. (Societat d'obrers mariners i fogoners «La Naval», de Barcelona.)
24. Conveniència de crear escoles a tots els sindicats. (Sindicats de Pintors decoradors de Barcelona.)
25. Necessitat d'unificar la quota. (Sindicat de Pintors decoradors de Barcelona.)
26. Quan la classe obrera organitzada vulgui encomanar algun treball i no pugui pagar-lo a tarifa, ha d'exigir del sindicat a què pertanyin els companys als quals afecti l'obra, que aquest els obligui a treballar a preu més baix o desistir de realitzar el treball? (Sindicat d'Art d'Imprimir de Barcelona.)
27. Quina línia de conducta han de seguir els sindicats per a fomentar l'ensenyament racionalista?
28. Quina conducta hem de seguir davant del procés a l'organització obrera? (Sindicat Únic de Tintorers i Blanquejadors.)
29. Els sindicats que es troben separats de les Federacions Locals sindicalistes, poden pertànyer a la Confederació Regional del Treball, formant part d'una federació d'oficis adherits a ella?
30. Quins foren els mitjans més eficaços i ràpids de fer arribar els principis sindicalistes, sustentats per la Confederació Regional del Treball, a coneixement dels camperols per a desenvolupar i orientar la seva organització, base essencial de tot moviment emancipador en aquelles comarques en què la seva desorganització és completa?
31. Reconeguda la utilitat de l'ensenyament racionalista, n'hi ha prou amb recomanar simplement i particularment als sindicats obrers el sosteniment d'escoles, o ha de buscar-se un fórmula que sota els auspicis de

la C. R. del T. mancomuni amb caràcter general l'acció educativa dels sindicats perquè s'ajudin mútuament i materialment en la fundació d'escoles, en llur sosteniment i encara en el foment del professorat lliure apte? (Federació Local de Vilanova i la Geltrú.)

32. Han de regir-se els oficis per sindicats únics? (Unió d'Obrers Fusters de Barcelona i els seus entorns.)
33. Quina ha d'ésser l'actitud del proletariat davant la burla que representa l'amnistia darrerament promulgada?
34. Cal que siguin dissolts els comitès pro-presos al si de sindicats i federacions per a constituir-ne un de sol i únic, encarregat de donar la solidaritat a tots els presos de la regió per causes socials, siguin aquests del sindicat o de l'agrupament que fos?
35. Per a donar la solidaritat necessària en tots els casos que calgui, el comitè pro-presos ha posat en circulació carnets individuals a favor d'ells. Ha d'ésser obligació dels sindicats aquí presents agafar tants carnets com associats tinguin?

    Quina ha d'ésser la quota a pagar pro-presos per sindicat en segells de cinc cèntims que es posaran en el carnet esmentat al tema anterior, ja mensual o set manal? (Comissió Pro-presos i Amnistia de Barcelona.)
36. Què podríem posar en pràctica perquè amnistiessin els companys presos i perseguits que no han estat inclosos a la darrera amnistia promulgada? (Dels Constructors Mecànics de Barcelona i Peons Paletes de Sabadell.)
37. És indispensable la mendicitat pública per a la vida de l'invàlid? (De la Societat d'Invàlids «L'Oportuna».)
38. Necessitat de fusionar els dos organismes nacionals: La Confederació Nacional del Treball i la Unió General dels Treballadors. (De l'Art Fabril i Gèneres de Punt de Mataró i Calderers en Coure de Barcelona.)
39. Constitució del Sindicat únic de Fusters de Barcelona i el seu radi. (Dels Fusters de Cornellà.)
40. Abolició del treball a preu fet. (Del Sindicat d'Obrers Blanquers «La Unió Popular», de Barcelona.)
41. És o no convenient el sindicat únic de treballadors a totes les localitats i a les capitals grans organitzats per districtes?

42. No podrien aquests sindicats únics de cada localitat fer les Federacions comarcals, aquestes ingressar-les en les confederacions regionals i constituir la Confederació Nacional i seguir de l'última relació internacional? (De la Federació Local de Terrassa.)
43. Excloure de les fàbriques els menors d'edat, el treball a preu fet en general i les hores extraordinàries. (De la Federació Local d'Igualada.)
44. Quins mitjans creu més pràctics l'organització de Catalunya per a establir la jornada de vuit hores a la indústria tèxtil i fabril? (De «La Constància», de Barcelona.)
45. Necessitat d'una escola racionalista per districte.
46. Quina actitud han de prendre els treballadors davant la militarització obrera? (Dels Fonedors en ferro de Barcelona.)
47. Les entitats purament ideològiques, tenen dret a intervenir d'una manera directa en afers únicament i exclusivament obrers?

    Cas que la resposta fos afirmativa, ha de considerar-se que aquestes entitats poden i deuen treballar al marge de les qüestions proletàries?
48. A les reunions, assemblees, congressos, etc, per a tractar assumptes socials, poden transmetre les delegacions a individus aliens al sindicat que li confereix la representació? (Dels Cilindradors i Aprestadors de Barcelona.)
49. Quina determinació ha de prendre la classe treballadora referent a les qüestions dels ferroviaris acomiadats arran de la vaga d'agost?
50. Necessitat d'unificar els salaris i unificació de la jornada. (Sindicat de Paletes i Peons de Barcelona.)
51. Necessitat de la constitució d'un sindicat de bracers a Barcelona. (De la Federació Local de Barcelona.)
52. Necessitat de la creació d'un comitè de relacions internacionals. (Del Ram d'Elaborar fusta.)
53. Conveniència de reformar l'article cinquè de la Confederació Regional.
54. Creació d'un comitè consultiu i d'estadística.
55. Quins mitjans seran més pràctics per al triomf dels treballadors?» [102]

102. «Solidaridad Obrera», 26 de juny de 1918.

Com es pot comprovar, els temes feien referència a qüestions molt diverses: reformes laborals, qüestions de principi i d'organització, ensenyament racionalista, el paper de la dona al sindicat, el problema de l'amnistia recentment atorgada i que no havia satisfet en absolut els treballadors per la seva insuficiència, el problema de l'existència sempre difícil de «Solidaridad Obrera», etc, etc. Eren qüestions que havien estat plantejades pels diferents sindicats, que havien estat tractades, força d'elles, en articles apareguts a «Solidaridad Obrera», especialment als exemplars corresponents als dies immediatament anteriors al Congrés i que traduïen les inquietuds i les preocupacions dels sindicats en aquells moments: inquietuds i preocupacions motivades tant pels efectes, encara presents, de les repressions passades (la qüestió dels ferroviaris acomiadats, de l'ampliació de l'amnistia, etc), com per la necessitat de superar aquelles i de respondre, alhora, a les noves exigències que plantejaria el final de la guerra; d'aquí, per tant, la necessitat de reorganització i d'unitat (especialment entre la UGT i la CNT). D'altra banda, tal com pot observar-se amb un cop d'ull, diversos temes estaven repetits i no tots reflectien el mateix punt de vista, especialment en el que feia referència a la qüestió del sindicat únic, sobre la necessitat del qual no tots estaven d'acord, com s'havia palesat a les controvèrsies i en diferents matisos i opinions exposats, tant a reunions obreres, com a la mateixa «Solidaridad Obrera».

Tot plegat va induir el comitè a convocar una reunió per al mateix dia 26 de juny, en la qual foren convocats els delegats de Barcelona al Congrés amb l'objectiu que elegissin una ponència que englobés, en uns pocs agrupaments, el gran nombre de qüestions plantejades per tots els sindicats. Fou elegida una ponència formada per J. Pereña, Manuel Buenacasa, Emili Mira, Narcís Mercé i Salvador Seguí.

La ponència va englobar els temes en vuit agrupaments:

Primer agrupament: temes 7, 19, 21, 22, 26, 40, 43, 47, 48, 50 i el 8 (cal una declaració de principis?), el qual, segons el parer de la ponència, sintetitzava els problemes d'aquest primer agrupament.

Segon agrupament: temes 1, 4, 5, 9, 30, 34, 35 i 25 (necessitat d'unificar la quota i el segell confederal), que condensava els altres, segons la ponència.

Tercer agrupament: temes 2, 3, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 20, 23, 29 i 6 (cal determinar de quina forma ha de cons-

tituir-se la confederació, les federacions i els sindicats?), que englobava els altres.

Quart agrupament: temes 24, 27 i 31 (sobre les escoles racionalistes), que sintetitzava els anteriors.

Cinquè agrupament: temes 15 i 28 (tots dos sobre la fusió de la UGT i la CNT).

Sisè agrupament: temes 13, 53 i 54 (sobre la reforma del reglament de la Confederació).

Setè agrupament: temes 33, 56 i 49 (quina determinació ha de prendre la classe obrera referent a la qüestió dels ferroviaris acomiadats arran de la vaga d'agost?), resum dels anteriors.

Vuitè agrupament: temes 44 i 55 (sobre la jornada de vuit hores i els mitjans més pràctics per al triomf dels treballadors). La ponència deixava a la consideració del Congrés i dels proposants el desenrotllament d'aquests temes.

Restaven solts els temes 18 (sobre la fusió en un de sol dels periòdics locals i regionals d'ofici), 28 (sobre la conducta a seguir davant el procés a l'Organització obrera —cal tenir en compte que els processos d'obrers per la seva participació en agitacions passades i conflictes presents continuaven,[103] 37 (és indispensable la mendicitat pública per a la vida de l'invàlid?), 46 (actitud a tenir davant la militarització dels obrers) i 51 (necessitat de constitució d'un sindicat de bracers a Barcelona). La ponència considerava que, sobre aquests temes, alguns d'innegable importància, el Congrés havia de restar lliure per a donar la seva opinió espontània.[104]

Amb tot, com que l'encapçalament de cada agrupament no encabia, de bon tros, el contingut de cadascun del temes que englobava, el Congrés va discutir cada un d'aquells agrupaments tema per tema, si bé unificant aquells que eren sensiblement iguals.

6. *Els objectius del Congrés segons els mateixos sindicalistes*

La raó d'ésser del Congrés la trobem perfectament sintetitzada als articles i editorials de «Solidaridad Obrera», en

103. Hi ha una secció diària a «Solidaridad Obrera», que es titula *Los procesos a la organización obrera.*

104. «Solidaridad Obrera», 28 de juny de 1918.

aquest sentit és especialment interessant l'editorial publicat a primera plana, el dia 28 de juny, en el qual s'assenyala clarament com el Congrés venia exigit imperiosament, tant per les noves condicions creades pel desenvolupament econòmic i l'encariment accelerat de les subsistències, com pel caire poc coherent i estructurat dels moviments fets fins a la data, tant els de caire revolucionari com els de característiques purament laborals. Tot plegat imposava un replantejament, especialment a nivell estratègic, i aquest no podia partir més que dels mateixos sindicats. Calia, doncs, replegar-se en l'Organització confederal, bandejar el confusionisme tàctic i sindicalitzar totalment el moviment obrer. Però, per a això calia superar la inoperància dels sindicats i federacions d'ofici. S'imposava una nova modalitat: el sindicat únic. I a aquestes exigències havien de respondre els delegats al Congrés, amb plena consciència que aquest tindria repercussions sobre tot Espanya, donada l'hegemonia moral i numèrica que exercien els sindicalistes catalans sobre els de la resta de la península.[105]

D'altra banda, Josep Prat, Enric Rueda, Josep Viadiu, Salvador Seguí, V. Gil, Joan Balet, Mestre, Lola Ferrer, Marí Carmona, Manuel Buenacasa, Josep Fuentes, Salvador Quemades, H. Gracia, Narcís Sala i molts d'altres —alguns signant amb pseudònims—, manifestaren les seves reflexions sobre els temes de discussió a través del mateix periòdic confederal i també de «Tierra y Libertad», en els dies immediatament anteriors al Congrés. Ja vàrem indicar com «Solidaridad Obrera», els dies 26, 27 i 28 de juny, va augmentar el seu nombre de planes a quatre perquè els sindicalistes que ho desitgessin poguessin divulgar les seves opinions i per tal que els delegats estiguessin al més ben preparats i informats possible per a participar al Congrés.

A través d'aquests articles es pot observar igualment, malgrat els matisos diferents, una confluència d'objectius per al Congrés:

La superació de la petitesa numèrica i l'exigència de formar i preparar autèntics sindicalistes.

> «L'acció sindical lluita amb el greu inconvenient de la seva petitesa numèrica.»[106]

La necessitat de comptar amb sindicats d'indústria po-

105. «Solidaridad Obrera», 28 de juny de 1918.
106. J. PRAT a «Solidaridad Obrera», 26 de juny de 1918.

tents i amb escoles racionalistes, car aquestes forjarien un «home nou».

> «Vers les escoles racionalistes, vers els sindicats de ram i similars, cal orientar esforços, per a, amb ells, engrandir la nostra intel·ligència, treballant alhora per enfortir les nostres federacions i confederacions, tot transformant-les en una internacional de tots els assalariats del món.» [107]

La solidaritat obrera era un objectiu fonamental, tant de cara a la solidaritat entre els mateixos sindicats obrers, com entre els treballadors. Calia laborar perquè aquests darrers entressin als sindicats, llaç immillorable d'aquella solidaritat.

> «D'aquí que jo cregui que el tema capital, el problema dels problemes, és el de l'associació, és a dir, convèncer la gran massa obrera del fet que té un interès d'ordre espiritual, moral i econòmic a associar-se i ajuntar-se amb els qui lluiten actualment.»[108]

I combatre l'egoisme, el rutinarisme, l'exclusivisme de molts sindicats d'ofici refractaris a una actuació en comú.

> «Existeix a quasi totes les poblacions un nombre més o menys crescut de sindicats, els quals, enduts d'un mal entès principi d'autonomia, són refractaris a l'organització federativa. Resulta d'això que l'absència de contactes amb els sindicats d'altres oficis crea entre aquells un esperit professional, exclusivista i, sovint, estret i mesquí.» [109]

El Sindicat Únic era el gran instrument de cohesió i enfortiment obrer.

> «Desapareguda la torre de Babel actual, en la qual ningú no s'entén o s'entén molt defectuosament, cohesionats tots els esforços dels qui es dediquen a un mateix ram de producció d'indústria similar, la massa proletària es presentarà en les seves lluites i les seves demandes més compacta, més homogènia i amb un fi i aspiració més comuna, més concreta i determinada.» [110]

El Congrés, d'altra banda, havia de refermar l'apoliticisme de la classe obrera.

107. V. GIL a «Solidaridad Obrera», 26 de juny de 1918.
108. *14*. nota 106.
109. «Solidaridad Obrera», 26 de juny de 1918.
110. «Solidaridad Obrera», 28 de juny de 1918.

«En posar a discussió l'actitud revolucionària que ha d'adoptar l'obrer organitzat, cal no deixar passar en silenci els exemples, les lliçons recentment apreses. L'organització obrera no ha de donar ocasió una altra vegada perquè a les seves espatlles es facin moviments polítics que donin el triomf a uns quants homes faltats d'escrúpols, servint ella de matèria propícia a totes les burles que, passat el moviment, se li fan. Les actituds revolucionàries del proletariat han d'ésser alienes per complet als moviments polítics. Els separa, a les finalitats polítiques de les finalitats proletàries, un món d'idees que sempre han de tenir-se en compte.»[111]

I propugnar l'acció directa com a tàctica.

«Cal alhora enrobustir la mentalitat dels obrers associats perquè vagin desapareixent les rutines, els hàbits i els formulismes de reglamentacions antiquades i entrebancadors, així com la confusió engendrada per la intrusió de mètodes de lluita.»[112]

Tot plegat amb una fita clara a l'horitzó: l'emancipació final del proletariat. L'anarco-sindicalisme considerava la necessitat d'obtenir millores salarials i de jornada de treball, però aquestes, segons el seu criteri, no podien suprimir la misèria; calia abatre, amb aquest fi, el règim capitalista de treball.

«Com deia Marx, cal defensar el salari, però amb la vista fixa en aquesta finalitat d'emancipació del treball, és a dir, l'abolició de l'assalariat.»[113]

A la vista de la lectura dels temes i dels articles sortits a «Solidaridad Obrera», abans del comici de Sants i, sobretot, a la vista del desenvolupament de les seves sessions, no podem deixar de subratllar que el Congrés de 1918 era, explícitament, més sindicalista que anarquista. Així, es preocuparia molt més d'assentar principis d'acció que d'elaborar doctrina, la qual, d'altra banda, quan fóra fixada, no revestiria caràcters excessivament rígids, sinó, la majoria de vegades, caràcters flexibles per a no entrebancar la necessària tasca d'unitat entre els treballadors, que era l'obsessió dels organitzadors del Congrés. Que a aquests els animava més una in-

111. Editorial de «Tierra y Libertad», reproduït a «Solidaridad Obrera» el 27 de juny de 1918.

112. J. PRAT a «Solidaridad Obrera», 26 de juny de 1918.

113. *Id.* nota anterior.

tenció pragmàtica que doctrinal, ho palesaria, a més a més dels temes de las discussions, impregnades totalment de realitat, la presència mateixa de treballadors socialistes a l'assemblea, com Pallejà i Mestres de Reus. A despit, doncs, del caire anarquista o anarco-sindicalista de bona part dels delegats, la preocupació fonamental aquí fou d'ordre sindical, constatació demostrada, d'altra banda, pel fet que el tema per excel·lència del Congrés fos el Sindicat Únic, al qual, significativament, s'oposarien, entre altres, els anarquistes purs o «enragés». El Congrés de Sants expressaria la remarcable maduresa sindical del moviment obrer català, fruit de la convergència de la pròpia tradició societària catalana i de les influències sindicalistes franceses, d'una banda, i de la tensió dialèctica entre la realitat i l'idealisme àcrata, de l'altra. La preocupació fonamental dels homes del Congrés de Sants fou trobar els instruments i els mètodes de transformació d'una situació social i econòmica insatisfactòria per a ells, però en aquesta recerca estaven nodrits per la mística anarquista. Les influències àcrates, finalment, animarien la lletra i l'esperit de moltes intervencions i de diversos acords del Congrés. Sindicalista per tàctica, per imperatius de la realitat en què havia de moure's, implícitament fou anarquista en la ment de gran part dels delegats. No endebades *l'anarco-sindicalisme* es caracteritzava per aquesta síntesi entre el *sindicat* —instrument de combat i de transformació— i *l'anarquia* —ideal que havia d'informar la nova realitat que modelés el sindicat.

7. *Salvador Seguí i el Congrés de Sants*

Abans d'acabar aquest capítol, es fa indispensable una referència, per breu que sigui, a la figura cabdal de Salvador Seguí i als homes del Comici de Sants.[114] Salvador Seguí fou indubtablement un dels homes clau del Congrés. Tot i que durant les seves sessions no prodigà massa la seva paraula

114. No hi ha cap biografia completa publicada sobre Salvador Seguí. Es poden trobar croquis biogràfics en les obres de P. Foix, *Apòstols i Mercaders,* Mèxic, Edicions de la Fundació Sara Llorens de la Serra, 1957; M. BUENACASA, *Figuras ejemplares que conocí,* en el seu llibre *Et movimiento obrero español,* edició de París del 1966; E. SALUT, *Vivers de revolucionaris,* Barcelona 1938; Inèdits I. MOLAS, *Salvador Seguí. Textos escollits;* M. CRUELLS, *Salvador Seguí, «El Noi del Sucre».*

a causa d'una afonia,[115] treballà activament en la seva preparació i fou un dels màxims propugnadors dels sindicats únics de ram o d'indústria. Seguí, que fou secretari general del Ram de la Construcció abans d'ésser-ho de la confederació regional, va experimentar allí les seves idees organitzadores sobre els sindicats.[116] Aquest sindicalista, de grans dots oratòries i capacitat organitzadora —Hurtado l'ha comparat amb Cambó [117]—, ja s'havia distingit al congrés fundacional de 1910, en el qual va propugnar la unitat de tots els obrers de la Península Ibèrica —incloent-hi els treballadors portuguesos— en un sol organisme. L'obsessió per la unitat sindical ï la necessitat de comptar amb organitzacions potents per a aconseguir el triomf dels treballadors és quelcom que Seguí va sentir tota la seva vida. Al capdavall va arribar al convenciment, quan l'assassinat de dirigents i les lluites socials deixaren desorganitzada la CNT, de la necessitat de comptar amb un coixí protector. D'aquí el seu interès perquè les esquerres catalanes prenguessin el relleu a la Lliga Regionalista, conservadora, en la seva hegemonia política a Catalunya. Aquest interès no implicava que Salvador Seguí desitgés esdevenir polític parlamentari, però la seva actitud va provocar nombroses acusacions dels anarquistes purs, incapaços de superar el seu infantilisme revolucionari.[118]

L'obsessió per la unitat sindical va dur Seguí a propugnar diversos cops el pacte amb la UGT, cosa que va aconseguir el 1916 i el 1920, si bé aquest darrer fou rebutjat pel ple de

115. Dada facilitada per Manuel Cruells i extreta d'una comunicació personal de l'antic sindicalista Joan Ferrer a aquest darrer.

Les intervencions de Seguí, malgrat l'afonia produïda per un fort constipat, no deixaren de produir-se com veurem al llarg del text i com pot observar-se llegint la Memòria del Congrés, tant a nivell d'intervencions sobre els temes de discussió com sobre qüestions d'ordenament de debats a fi d'aconseguir accelerar la marxa de l'assemblea i evitar divagacions i repeticions en les exposicions que la retardaven.

A l'hora d'enumerar les intervencions de Seguí i d'altres militants, ens trobem amb la dificultat que la Memòria no sempre anomena aquells amb el seu nom, sinó que ho fa com a delegats de llur respectiu sindicat. Així, Salvador Seguí comparteix juntament amb Elias la representació dels Pintors de Barcelona. El més creïble, però, en aquest cas, és que hàgim d'interpretar com a pertanyents a Seguí les intervencions del «Delegat dels Pintors de Barcelona».

116. M. CRUELLS, *op. cit.*, p. 174.

117. A. HURTADO, *Història del meu temps. Quaranta anys d'advocat*, T. I, Ariel, Barcelona 1964, p. 365.

118. M. CRUELLS, *op. cit.*, p. 227-228 i ss.; I. MOLAS, *op. cit.*, p. 9 i ss.

la CNT. Tanmateix, on Seguí assolí plenament els seus objectius fou en l'organització dels sindicats d'indústria consagrats al Congrés de Sants. Pere Foix ha sintetitzat perfectament aquest afany organitzador del *Noi del Sucre:* «A l'època de la Primera Guerra Mundial, és indubtable que augmentà considerablement la puixança de la CNT, però Seguí no n'estava del tot content; comprenia que aquella força sindical era mancada de cohesió. Arreu de Catalunya encara existien les nombroses societats obreres, les quals, cada una, aplegava els treballadors d'un mateix ofici. Hi havia tantes societats obreres com oficis. Seguí copsà el perill que per a la classe treballadora representava la multiplicitat d'associacions obreres, o sigui petits sindicats, mancats de força i d'unitat, de primer pel reduït nombre d'afiliats, després perquè actuaven isoladament i, per últim, perquè no exercien cap influència damunt l'opinió del país. Llavors Salvador Seguí va parlar de la necessitat de constituir els sindicats d'indústria. En referir-se a la creació dels sindicats d'indústria es produí una mica d'enrenou, perquè el treballador català, amatent a defensar la seva independència, s'oposà de bell antuvi a la constitució del sindicat d'indústria, mal anomenat únic. Enmig d'acalorades discussions va arribar el 28 de juny de 1918, data de la primera sessió del Congrés de Sants, en el qual fou aprovada la tesi de Salvador Seguí.»[119]

D'una altra banda, Seguí va comptar amb la col·laboració d'un equip valuós de sindicalistes, forjat a l'entorn seu: Camil Pifion, veritable braç dret del *Noi del Sucre,* sindicalista de gran prestigi entre els treballadors del ram de la metal·lúrgia, membre diverses vegades del comitè de la federació local i del regional i que va col·laborar intensament amb Seguí després de la vaga d'agost de 1917 en l'organització del Congrés de Sants; Salvador Quemades l'«intel·lectual» del grup, del Ram d'Arts Gràfiques, el qual, un cop havia escoltat els seus companys, acostumava a redactar els articles i declaracions del comitè regional; al Congrés de Sants fou el qui va prendre nota taquigràficament de les intervencions dels delegats i el qui va redactar posteriorment la Memòria d'aquest comici, d'acord amb els membres del comitè regional esmentat; Viadiu, Molins, Mira, Simó Piera, Valero i altres sindicalistes, com Evelí Boal, el millor secretari de la CNT segons Buena-

119. P. Foix, *Apòstols i Mercaders. 40 anys de lluita social a Catalunya, op. cit.,* p. 67.

casa, o Sebastià Clara, que el veiem aparèixer per Barcelona després del Congrés de Sants i que serà un dels participants en la tasca propagandística posterior. A aquests, cal afegir-hi Peiró i Pestaña.[120] Tots aquests anarco-sindicalistes que assoliren que el sindicat únic fos una realitat com a modalitat generalitzada, varen haver de superar l'oposició de molts, especialment la dels anarquistes purs, que veien en aquesta nova forma sindical un atemptat a les «essències espirituals de l'anarquisme», i la d'aquells que per rutinarisme, immovilisme o visió estreta s'hi oposaven. Homes com Ramon Baques, Josep Roca, sindicalista sobresortint del ram de l'aigua, que no va assistir al Congrés per ésser contrari al Sindicat Únic, o Fèlix Monteagudo, entre altres, foren els qui protagonitzaren l'oposició principal a aquesta modalitat sindical.[121]

120. La bibliografia existent sobre l'aspecte biogràfic dels homes de la CNT és molt insuficient; *cfr*. la bibliografia ja dita a la nota 114. També es poden consultar els resums biogràfics del *Diccionari biogràfic* de S. ALBERTÍ, i de la *Gran Enciclopèdia Catalana* en curs de publicació. Igualment l'obra citada de Pestaña, *Lo que aprendí en la vida*.

121. Piñón ens ha facilitat algunes dades sobre l'oposició dins el Congrés. A les conclusions, farem algunes consideracions sobre la qüestió.

III

EL CONGRÉS

A. BREU CRÒNICA DEL CONGRÉS

El Congrés d'obrers de la Confederació Regional del Treball de Catalunya va celebrar-se els dies 28, 29 i 30 de juny, i el primer de juliol de 1918 (durant el congrés va decidir-se de prorrogar un dia més les sessions, planejades en principi per a tres dies) a l'Ateneu Racionalista del carrer Vallespir de Sants; d'aquí que aquest congrés fou anomenat popularment *Congrés de Sants*. Hi participaren a l'entorn de 164 delegats,[122] que representaven 153 associacions, les quals agrupaven 73.860 afiliats. Del total de delegats assistents, pertanyien a Barcelona capital

122. BUENACASA, *op. cit*, p. 124, i la majoria d'autors que citen aquest Congrés, donen la xifra de 164 delegats.

uns 93,[123] portaveus de 56 associacions que englobaven 54.572 treballadors, o sigui el 73 % dels obrers representats de Catalunya. L'«Art Fabril La Constància» era l'agrupació més nombrosa, amb els seus 11.000 afiliats. Curiosament, Salvador Seguí, delegat dels «Pintors de Barcelona», representava solament 75 obrers.

A part Barcelona, estaven representades al Congrés associacions de Badalona, Igualada, Reus, Sitges, Figueres, Ripoll, Vilanova i la Geltrú, Lleida, Granollers, Olot, Manlleu, Roda, Sant Feliu de Guíxols, Manresa, Mataró, Vic, Sabadell, Palafrugell, Blanes, Cornellà, Terrassa, Calella, Valls i Tarragona. S'hi havien adherit, a més a més, quatre entitats de Barcelona (Joieria i Plateria, Dependents de carboneria. Modelistes i L'Abella constructora), Peons paletes de Manresa, la Federació de Pagesos d'Ibars d'Urgell, el Sindicat d'Ajustadors de València, i Segarra, empresonat a la presó cel·lular de Barcelona.

El Congrés va organitzar els seus treballs sobre la base de vuit ponències, encarregada cada una de l'elaboració del dictamen, a presentar a la deliberació de l'assemblea, de cada un dels vuit agrupaments. Cada dia havien de celebrar-se tres sessions (a les nou del matí, a les tres de la tarda, i a dos quarts de deu de la nit), i al final de cada una l'assemblea nomenava, per a la propera sessió, una taula de discussió amb un president amb la missió d'ordenar i de tenir cura que fos respectat el temari de l'ordre del dia, que cap orador no ultrapassés el límits de temps assignat i que se succeïssin les seves intervencions segons la cadència dels debats i la petició de paraula.

La Memòria del Congrés, tanmateix, inclou una llista de 151 persones. Tot i això, cal tenir en compte que aquesta llista és incompleta, car no hi consten els delegats de la Unió d'Enquadernadors i Similars, Fusters de Gràcia i els del sindicat de Gèneres de Punt de Mataró, ni Josep Pey, els quals apareixen en les intervencions que transcriu la Memòria. «Solidaridad Obrera» del 3 d'octubre de 1918 manifesta, per la seva part, que al Congrés de Sants varen assistir 163 delegats, xifra que solament se separa en una unitat de la de BUENACASA, i 137 organitzacions, nombre, aquest, en canvi, inferior al que traiem de l'enumeració de les entitats obreres que figuren a l'esmentada llista de la Memòria (153). Malgrat tot, si d'aquesta xifra de 153 associacions, descomptem les 12 federacions locals, una federació regional (de Metal·lúrgics) i una altra de nacional (d'Adobadors), ens trobem amb 139 entitats, nombre més semblant a l'esmentat per «Solidaridad Obrera».

123. CRT DE CATALUÑA, *Memoria del Congreso..., op. cit.*, p. XXI i ss.

A dos quarts d'onze del matí del dia 28 de juny de 1918 va obrir-se la primera sessió al local de l'esmentat Ateneu Racionalista, el qual va aparèixer rodejat de nombrosa força pública.

Segons una crònica de «El Liberal» de Barcelona, del 29 de juny, redactada per Frederic Urales, i que va desvetllar la protesta dels obrers congressistes per considerar-la tendenciosa, els delegats es dividien en «societaris» (partidaris de la millora econòmica de la classe obrera mitjançant l'associació), «sindicalistes» (que laboraven en pro de l'emancipació de la classe obrera mitjançant l'acció sindical directa) i «so cialistes» (partidaris de l'emancipació de la classe obrera). Segons el mateix cronista, hi enviaren delegats socialistes Sitges, Reus, Manlleu i Mataró. Pel que feia als societaris, aquests, sempre d'acord amb la citada font de «El Liberal», eren uns quinze; els altres pertanyien a la línia sindicalista. Urales remarcava també que havien adreçat delegats al Congrés els boters de Barcelona, «que formen part d'una federació d'ofici purament societària, molt gelosa de la seva tàctica i de la seva història i que difícilment es barreja en els afers dels altres organismes obrers».[124]

A la primera sessió, Pey va donar la benvinguda als congressistes i va exposar els treballs fets per al congrés per part del comitè de la Confederació Regional del Treball de Catalunya. Després fou elegida la taula de discussió, es llegiren les adhesions rebudes i una comissió revisora va comprovar les credencials dels delegats.

El comitè va donar compte de la unificació dels 55 temes en vuit agrupaments, la qual cosa va suscitar la protesta del delegat de Gèneres de punt de Mataró, per entendre que era una coacció als delegats de la regió.[125]

Després d'una petita discussió sobre l'admissió de tres sindicats d'ofici no integrats als seus respectius rams, presents al Congrés, i que va resoldre's de manera conciliadora, acceptant els implicats les resolucions que sobre el particular prengués el Comici, va aprovar-se la celebració d'un míting de clausura, es va dirigir una salutació de solidaritat als

124. «Solidaridad Obrera», 1 de juliol de 1918.
«El Liberal», 29 de juny de 1918.
F. URALES, *op. cit.*, p. 203-204.

125. Per a seguir el desenvolupament del Congrés, vegeu la Memòria esmentada i els números de «Solidaridad Obrera» del 29, 30 de juny i 1 i 2 de juliol de 1918.

companys presos i va aprovar-se clamorosament de protestar per l'ostentació de força de la guàrdia civil.

Per la tarda foren nomenades les vuit ponències que havien de dictaminar sobre els diferents temes i es va llegir una lletra de Segarra encoratjant els delegats perquè tinguessin interès a nomenar una comissió pro-presos i perquè es donés un gran impuls a les tasques del Congrés.

Per la nit es posava a debat el primer agrupament, el qual fou discutit tema per tema. Els principis de l'acció directa i de l'apolicitisme foren discutits en aquesta sessió. Finalment s'acordà d'adreçar una comissió del Congrés a la Presó Model per saludar els presos per qüestions socials, i Salvador Seguí va proposar de sol·licitar al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria el local per celebrar el míting de clausura, proposta que fou acceptada.

El dia 29, pel matí, s'acabà de discutir els temes del primer agrupament. En aquesta sessió el Congrés va acordar:

—Procurar per tots els mitjans lícits l'organització de les dones que treballen en sindicats i que en el sindicats mixtes les juntes administratives fossin igualment mixtes, amb la finalitat que la dona s'interessés per les seves lluites i defensés directament la seva emancipació econòmica.

—Que en els treballs per a l'organització es podia treballar a tarifa més baixa si no fos possible una altra cosa, però prèvia consulta i conformitat de l'interessat i del sindicat a què pertanyés.

—Després de la rebaixa en la jornada, atorgar prioritat a la lluita per l'abolició del treball a preu fet.

—Que era un deure de tot associat impedir, com fos, l'explotació dels menors d'edat. —Que no es treballessin hores extraordinàries mentre hi hagués parats del mateix ofici.[126]

—Combatre per l'assoliment de la jornada de vuit hores i laborar per la consecució del jornal únic.

Abans d'acabar la sessió del matí va llegir-se el dictamen de la ponència del segon agrupament; Pestaña fou nomenat,

126. És interessant de fer notar els diferents punts de vista sobre e1 treball a preu fet i les hores extraordinàries entre les conclusions d'aquest Congrés i el de la Patronal de 1919. *Cfr.* CONFEDERACIÓN PATRONAL ESPAÑOLA, *Memoria del II Congreso Patronal de la Confederación Patronal Española*, 20-26 d'octubre de 1919, Barcelona 1919.

director de «Solidaridad Obrera», i va aprovar-se el nomenament d'un secretari retribuït del Comitè.

La discussió sobre el segon agrupament va estendre's a la sessió de la tarda. Els acords, resumint, foren els següents:

—Posar en circulació el carnet confederal més el segell de deu cèntims mensuals (dos per a la federació local, dos per a la regional, dos per a la nacional, dos per a «Solidaridad Obrera», i dos per als presos socials), tal com propugnava Salvador Seguí.[127]

—El personal de redacció i administració de «Solidaridad Obrera» cobraria un sou de sis pessetes diàries. El periòdic continuaria publicant-se a una plana i a cinc cèntims el preu de l'exemplar mentre no hi hagués possibilitat d'augmentar les planes i el preu.

—El Comitè de la Confederació Regional era autoritzat perquè fes les excursions necessàries de propaganda i d'organització sindical per les localitats comarcals de Catalunya.[127 bis]

La posada en pràctica d'aquest darrer acord tindria conseqüències extraordinàries, car originaria un creixement ràpid de la CNT al Principat.

Finalment, va discutir-se la possibilitat d'unificació dels comitès pro-presos. Els congressistes cregueren poc viable aquesta unificació i acordaren aquesta moció:

«Els companys presos per qüestions socials ja condemnats de la regió, comptaran amb el suport que pugui donar-los el

127. S. SEGUÍ a «Solidaridad Obrera», 27 de juny de 1918.

127 bis. Aquest acord del Congrés que fa referència al tema 30 (Quins mitjans serien més eficaços i ràpids de fer arribar els principis sindicalistes, sustentats per la Confederació Regional del Treball, a coneixement dels camperols per a desenvolupar i orientar la seva organització, base essencial de tot moviment emancipador en aquelles comarques en què la seva desorganització és completa?), és la única referència que trobem al comici sobre la necessitat d'organitzar els camperols. De fet, el Congrés emmirallà solament la problemàtica obrera-industrial i oblidà la camperola.

Diego Abad de Santillàn, per exemple, tot comentant les 13 agrupacions de sindicats que havien de constituir els sindicats únics de ram (alimentació, transport, metal·lúrgics, etc.) i que el comitè regional proposà després al Congrés, remarca l'absència dels pagesos en aquesta enumeració. D. ABAD DE SANTILLÀN, *Contribución a la historia del movimiento obrero español. Desde 1905 a la proclamación de la segunda república.* Puebla 1965, p. 185. Els pagesos, tot i no tenir la titularitat d'un d'aquests agrupaments, quedaven inclosos al Ram de l'Alimentació. *Cfr.* la nota 195 bis d'aquest treball.

Comitè, i aquest organisme consignarà dos cèntims per federat en el carnet confederal, destinats a tal objectiu, i si hi hagués sobrant, es constituirà un fons per a perseguits.»[128]

A la sessió de la nit del dia 28 va iniciar-se el debat del gran tema del Congrés: el Sindicat de Ram o d'Indústria. Fou el tema més debatut i polèmic; va omplir la sessió de la nit i la del matí del dia 30. Juntament amb els temes de l'apoliticisme, de l'acció directa, de l'ensenyament racionalista i de les relacions amb la UGT, en parlarem a part.

En aquesta nit del dia 29 va produir-se la protesta del Congrés per la «informació tendenciosa» publicada a «El Liberal» i que abans hem reproduït. A la tarda del dia 30 Pallejà va tornar a insistir sobre la moció presentada la nit anterior, tot protestant contra la informació del mateix periòdic, la qual protesta tornà a fer-se seva el Congrés. Aquest incident, segons el relat de Piñon, va prendre caràcters força violents i les amenaces vers Urales, cada cop més perilloses, provocaren la reacció de Seguí i Piñon, que sortiren en defensa d'Urales i de la seva llibertat d'escriure. El mateix Urales relata l'incident a *Mi vida:*

«Un altre dia —escriu Urales— en un congrés celebrat a Sants, carrer Vallespir... (crec que aquest Congrés fou un dels primers que va celebrar la Confederació Nacional del Treball; encara hi estaven adherits els socialistes catalans) en obrir la sessió del vespre (era la nit del 29), un dels delegats pels obrers de Reus, no sé si l'anomenat Mestres o l'anomenat Recasens (devia ésser Mestres o Pallejà, que eren delegats de Reus; Recasens no figura com a delegat a la llista de la Memòria), va protestar del fet que "El Liberal" d'aquell vespre digués que la representació de Reus havia demostrat tendències socialistes.

»Quin mal hi havia, en això? No hi havia mal ni segona intenció. A més, era veritat. Tanmateix, el representant dels obrers de Palamós va presentar, tot seguit, una proposició perquè es tragués del local el representant de "El Liberal".

»En aquell moment vaig rebre una de les satisfaccions més grans de la meva vida. Tots els delegats i el públic s'alçaren contra aital proposició i Salvador Seguí va dir que no solament es rebutjava per unanimitat aquella proposició, sinó que ni havia de constar en acta. Al costat de Seguí hi havia

128. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 126.

un obrer alt, fornit, que va defensar la seva actitud amb energia (es tractava de Pinon).» [129]

Tanmateix, Urales es caracteritzaria per la seva oposició al sindicalisme, al sindicat únic especialment, i per la seva animositat envers Seguí i Pestaña.

No solament va protestar-se contra la informació de «El Liberal»; a la setena sessió del Congrés, corresponent al matí del dia 30, alguns delegats feren diverses observacions sobre la forma amb què informava «Solidaridad Obrera». Els boters protestaren concretament per la informació que va donar sobre la seva posició sobre el tema del treball a preu fet (discutit el 29 pel matí).[130]

La informació de «Solidaridad Obrera» deia textualment: «El delegat dels boters diu que ells treballen a preu fet perquè comprenen que d'aquesta manera tenen vida en el treball els qui, per la seva edat, per manca d'energies, no la tindrien.» [131]

És curiosa aquesta queixa, car el text de «Solidaridad Obrera» era taquigrafiat i fou el mateix que figuraria a la Memòria del congrés esmentat.[132] La informació, pel que feia als boters, donava la raó a la crònica d'Urales a «El Liberal».[133]

Per la tarda del dia 30 va continuar la discussió sobre l'organització obrera pel que respectava als temes sobre les federacions locals i nacionals.

A la nit va concloure's amb el tercer agrupament i va desenrotllar-se la discussió sobre els temes del quart agrupament que feien referència a l'ensenyament i a les escoles racionalistes, qüestió sobre la qual ens estendrem més tard.

Durant aquesta sessió nocturna fou discutit un altre tema de gran importància: el de les relacions amb la UGT, que igualment tractem a part.

Finalment, el Congrés, a la sessió de la nit del 30, va deliberar sobre el dictamen presentat per la ponència del setè agrupament, que va convertir-se en aquest acord: «Fer una intensa i enèrgica campanya a favor dels companys presos i dels ferroviaris acomiadats, i si això no donés els resultats

129. F. URALES, *op. cit.*, p. 203.
130. «Solidaridad Obrera», 1 de juliol de 1918.
131. «Solidaridad Obrera», 30 de juny de 1918.
132. CRT DE CATALUNA, *op. cit.*, p. 21.
133. «El Liberal», 29 de juny de 1918.

esperats, provocar una assemblea nacional de totes les forces proletàries, per a resoldre en definitiva».[134]

El dia primer de juliol, pel matí, va tenir lloc la darrera sessió del Congrés. En aquesta sessió va discutir-se el sisè agrupament, que feia esment a la conveniència de la reforma d'alguns estatuts de la Confederació. El Congrés va acordar de nomenar una comissió encarregada de fer aquest treball, comissió formada per Rovira, Peiró, Vallès i els delegats de la Federació Local de Sabadell i del Ram d'Elaborar Fusta de Barcelona.

Pel que feia als temes del vuitè agrupament (temes 44 i 55), no varen poder-se aprovar en faltar, el dia 1, el delegat que tenia el dictamen de la ponència. Va nomenar-se una comissió d'actes perquè les ordenés i es publiquessin després a «Solidaridad Obrera».

Pel que feia als temes solts, els assambleistes varen prendre els acords següents:

Tema 18: «Que es transformin tots els periòdics de caire professional i les entitats continuïn publicant-los amb caire general, i a les localitats, comarques i regions que puguin publicar l'òrgan esmentat tracti aquest les qüestions generals, deixant un espai per a tractar les qüestions d'organització i lluita professionals.»

Tema 28: «Davant l'actitud interessada de les autoritats i de la burgesia en aquesta qüestió (conducta a seguir davant el procés a l'organització obrera, era el tema plantejat), que pretenen escanyar d'una manera arbitrària i il·legal els organismes obrers, som de l'opinió que el Congrés doni totes les atribucions als comitès regional i local de Barcelona perquè en el moment oportú i cas de continuar les arbitrarietats, decideixin l'actitud a adoptar i a posar en pràctica les resolucions que es creguin més eficaces per a obtenir el sobreseïment del procés de l'organització i la llibertat dels seus presos. Els comitès, doncs, han de determinar, d'acord amb els organismes afectats, tot comprometent-se l'Organització a complir els acords que els esmentats organismes acordin.»

Tema 37: Establiment de tallers col·lectius per a invàlids i de llocs fixos a la via pública per a la venda dels articles confeccionats per tal d'acabar amb la mendicitat pública.

Tema 46: Fer una intensa campanya contra el sistema de la militarització obrera.

134. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 137.

Tema 51: Establiment a Barcelona d'un sindicat de peons en general, integrats pels qui no tinguin professió determinada.[135]

Acabada la discussió dels temes, va passar-se a nomenar el secretari retribuït; fou elegit Ullod, dels ferroviaris. Igualment va acordar-se que el comitè regional residiria a Barcelona.

Després va procedir-se al nomenament dels sindicats que havien d'adreçar delegats per constituir el Comitè de la Confederació Regional; en foren designats l'Art d'imprimir, Pintors, Cilindradors, Lampistes i Ram d'Elaborar Fusta.[136]

S'acordà també que la quota dels aprenents fos la meitat de la dels oficials, que el comitè presentés als congressos una memòria de la seva actuació i del moviment de la Confederació Regional i que el proper congrés «se celebri després d'un any d'acabat aquest i que la localitat on hagi de celebrar-se es consulti oportunament a les seccions.[137]

Els congressistes decidien, a més a més, dirigir una salutació a tots el revolucionaris del món que laboraven per la pau i una altra fraternal als presos per qüestions socials de la regió i del món sencer.

«Solidaridad Obrera», a la seva capçalera, el dia 2 de juliol, inseria la primera salutació en un requadre amb lletres de caràcters més grans que els habituals:

«L'organització obrera de Catalunya, reunida en magne congrés, acorda adreçar la seva adhesió a tots els revolucionaris del món que laboren per la pau dels pobles i, alhora, protesta de l'odiosa persecució de què són víctimes els homes de conviccions pacífiques per part dels governs, el quals amb la seva actitud destrueixen el patrimoni comú de la civilització.

«Revolucionaris del món: l'Organització Obrera de Catalunya està al vostre costat.

«Pel Congrés. — El Comitè de la Confederació Regional. Barcelona, 1 de juliol de 1918.»[138]

135. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, ps. 139, 140 i 141.

136. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 72. Al Congrés foren nomenats els sindicats que havien de designar delegats per constituir el comitè regional. Aquests darrers foren designats pocs dies després d'acabar el Congrés. Segons manifestació de Camil Piñón, Salvador Seguí fou elegit per aclamació, ja en el Congrés, secretari de la Confederació Regional.

137. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, ps. 72 i 142.

138. «Solidaridad Obrera», 2 de juliol de 1918.

Finalment, Salvador Seguí, que actuava com a president de la darrera sessió, va dirigir als reunits una al·locució, recordant a tots el compromís contret de treballar per l'organització. Aprovada l'acta, va donar-se per clos el Congrés Regional.[139]

A les deu de la nit del mateix dia 1 de juliol, va celebrar-se el míting de clausura del Congrés de Sants al local del Centre Autonomista de Dependents de Comerç i de la Indústria, a la Rambla de Santa Mònica. Les autoritats adoptaren per a aquest acte un gran nombre de precaucions: «La Rambla de Santa Mònica —escriu el cronista de "El Diluvio"— apareixia militarment ocupada per la guàrdia civil de cavall i guàrdies de seguretat d'infanteria i cavalleria. Per a entrar al local calia fer-ho per entre nombrosos guàrdies. Les precaucions foren inútils, ja que no va produir-se cap incident.»[140] Segons la crònica de «Solidaridad Obrera», a la sortida els assistents eren escorcollats per quatre parelles de la guàrdia de seguretat.[141]

Davant d'una sala, plena de gom a gom, parlaren Ullod, Mestres, Rueda, Peiró, Fornells, Pallejà, Pestaña i Salvador Seguí.

B. ELS GRANS TEMES DEL CONGRÉS

1. *L'acció directa*

«Després, nosaltres, en l'ordre de la solució dels conflictes, hem practicat sempre l'acció directa. S'ha cregut i s'ha propagat amb marcat interès que l'acció directa és exclusivament sortir al carrer a donar bastonades als esquirols. No, estimats companys; aquesta no és més que una de les fases de l'acció directa; l'acció directa és també una altra.

»L'acció directa en l'ordre de la discussió és que els obrers tractin directament, sense intermediaris, siguin aquests treballadors o siguin aquests polítics o burgesos o autoritats, amb aquells amb els quals tenim el litigi pendent. Nosaltres creiem que quan els paletes sostenen una vaga ha d'ésser una comissió de vaga dels paletes la qui ventili la qüestió amb els patrons, paletes també. Nosaltres creiem que quan soste-

139. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 72.
140. «El Diluvio», 2 de juliol de 1918.
141. «Solidaridad Obrera», 4 de juliol de 1918.

nen una vaga els metal·lúrgics, ha d'ésser una comissió dels obrers metal·lúrgics la qui tracti amb els patrons metal·lúrgics, prescindint de totes les altres. Nosaltres entenem que quan sostenen una vaga els treballadors, siguin els qui siguin, el comitè de vaga ha d'ésser format per vaguistes, entengui's bé, que són els qui han de tractar amb els patrons el litigi que tenen pendent. Solament així les solucions són harmòniques, solament així, si hi ha una equivocació, són els obrers els responsables del seu error; no poden ésser-ho altres elements treballadors o membres que formin part d'altres organismes.» [142]

Aquestes paraules d'Àngel Pestaña, pronunciades en una conferència a Madrid al començament d'octubre de 1919, ens il·lustren sobre el concepte anarco-sindicalista de l'acció directa definit a Sants.

El tema setè del primer agrupament plantejava al Congrés del carrer Vallespir aquesta qüestió: Ha d'ésser l'organització a base d'acció directa, múltiple o mixta?

Per a força anarco-sindicalistes aquesta qüestió era fonamental, car feia referència a un dels principis bàsics del sindicalisme llibertari. Molts dels obrers anarquistes desitjaven una declaració clara i categòrica. Enfront d'aquesta postura que excloïa totalment de la Confederació tot sindicat que no acceptés l'acció directa com a tàctica, existia la dels qui consideraven —entre ells els socialistes— que la tàctica no podia ésser elevada a la categoria de «principi», sinó que havia d'ésser quelcom adaptable a les circumstàncies. Un tercer criteri, conciliador d'ambdues posicions, si bé es manifestava partidari de l'acció directa, desitjava que aquesta no

142. E. G. SOLANO, *op. cit.*, ps. 55 i 56. Joan Peiró, el 2 de febrer de 1929, des de «L'Opinió», combatria aquesta interpretació d'Àngel Pestaña sobre l'acció directa: «El que manca —diu Peiró— és que l'acció directa sigui emprada amb amplitud, amb la màxima expressió amb què fou concebuda. Perquè el que no sap Jordi Arquer ni molts que parlen del mateix tema, és que l'acció directa s'ha emprat sempre parcialment, que l'aspecte més conegut, àdhuc per la generalitat dels anarquistes, i que solament s'ha posat en pràctica, és precisament l'aspecte més simple i pobre de l'acció directa. Essencialment, "acció directa" vol dir acció de masses, i l'acció de masses no ha estat concebuda solament per a "la solució dels conflictes tractant directament obrers i patrons prescindint de l'autoritat", sinó, a més a més, per a tractar directament amb l'estat, el municipi...» Text extret de F. BONAMUSA, *El Bloc Obrer i Camperol (1930-1932)*, Barcelona 1974, ps. 54-55. Sobre la polèmica entre Peiró i Arquer, vegeu A. BALCELLS, *La polèmica de 1928 entorn de l'anarquisme a Catalunya*, Barcelona, 1973.

quedés formulada de manera rígida, tant de cara a circumstàncies excepcionals (com es donarien més tard quan va formar-se el 1919 la Comissió Mixta), com per a deixar la porta oberta, si més no en una primera instància, als sindicats que utilitzessin una acció múltiple. Aquesta posició, defensada entre altres per Peiró, fou la que va reeixir en el Congrés.

Un resum de les intervencions, el vespre del dia 28, ens reflectirà perfectament aquestes tres posicions. D'entrada, la Ponència va presentar un dictamen categòric:

«Donat que, malgrat basar-se els principis que informen la Confederació Regional en les doctrines i en les tàctiques del sindicalisme revolucionari, existeixen sindicats que no entaulen les seves lluites amb el capital en aquest sentit i que encara es regeixen per la base múltiple, entenem, per evitar això, que el Congrés ha d'acordar que no poden pertànyer a la Confederació les entitats que no accepten en tota la seva extensió l'acció directa.» [143]

El delegat de Reus fou el primer que va oposar-se a aquest dictamen, manifestant que la tàctica, al seu parer, havia d emprar-se segons ho aconsellessin les circumstàncies, i que no podia estar conforme amb l'esmentat dictamen, car aquest obligava a emprar en tots els casos l'acció directa, malgrat ésser ell partidari d'aquesta darrera.

El delegat de la Federació Local de Barcelona li va respondre afirmant que la Confederació, des del moment que acceptava en tots els seus extrems l'acció directa, no podia admetre al seu si sindicats que no es regissin per aital sistema; calia, per tant, segons ell, aquesta declaració de principis, puix que aquest era l'esperit que la informava. «Nosaltres — va dir— no podem acceptar les tàctiques circumstancials de la Unió General de Treballadors. Hem de fer la declaració de principis i així no ens enganyarem i sabrem amb les forces que comptem.» [144]

Tot seguit va prendre la paraula Peiró, assenyalant que, si bé estava d'acord amb les teories subscrites pel company de la Federació Local de Barcelona, no podia sostraure's a la realitat, i aquesta exigia una declaració de principis, però no tan radical com la que encloïa el dictamen, car «l'acció directa, encara que l'acceptin tots, no ha encarnat encara sinó en petites minories» i acceptar el dictamen significaria excloure

143. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 9.
144. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 10.

de la Confederació «moltes forces que ja accepten en principi l'acció directa, si bé no en aquest sentit dogmàtic.»[145]

El delegat del Ram d'Elaborar Fusta, per la seva banda, considerava l'acció directa com la tàctica més eficaç, però no defensava el dictamen perquè el considerava també excessivament dogmàtic.

En el mateix sentit va manifestar-se el representant dels calderers en coure. El dictamen era massa rídig i ells eren partidaris de totes les tàctiques. Per a ell, l'ús de tàctiques no havia d'ésser una qüestió que separés els treballadors, car «aquestes no són coses fonamentals». Amb tot. ell creia en l'acció directa, però per a emprar-la havia d'existir una organització més potent, una cultura major i més consciència societària.

El delegat de la Federació Local de Sabadell va manifestar-se, en canvi, a favor del dictamen, i s'hi oposà novament el de Reus, contrari a una formulació dogmàtica.

Varen seguir noves intervencions i es presentaren diverses esmenes, una de les quals, presentada pels portaveus de la Unió d'enquadernadors i similars, fou aprovada finalment í deixava el dictamen així: «En les lluites entre el capital i el treball, els sindicats adherits a la Confederació estan obligats a exercir d'una manera preferent el sistema d'acció directa, mentre circumstàncies de veritable força major, degudament justificades, no exigeixin l'ús d'altres fórmules diferents.»

Aquesta declaració va satisfer més els ànims de tots. Tanmateix, s'hi manifestaren en contra el delegat dels fusters de Barcelona i el dels Cotxes i Automòbils: el primer, per considerar que la proposició coartava la llibertat dels sindicats, i el segon, per tot el contrari, car opinava que la Confederació havia de fer una declaració molt categòrica: «L'acció directa és la lluita de l'obrer contra el burgès, sense ingerències estranyes», i era doncs inexplicable, segons ell, que no l'acceptessin tots els delegats.[146]

Per la seva banda, Peiró i el delegat dels Pintors de Sant Martí es varen manifestar d'acord amb la darrera forma amb què havia quedat redactada la proposició. El Congrés, finalment, va aprovar el dictamen tal com ha estat transcrit línies més amunt.

El fet que s'adoptés el mètode de l'acció directa, però tot

145. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 11.
146. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, ps. 12 i 13.

deixant la porta oberta a altres tàctiques, indica el to conciliador del Congrés i el desig de no moure's entre dogmatismes.[147]

Buenacasa, al seu llibre *El movimiento obrero español,* considera que les resolucions adoptades no foren prou concretes:

«Si bé anarquistes les dinou vigèsimes parts de l'assemblea, el Congrés no va decidir-se per una declaració franca dels principis llibertaris, si bé foren molts els qui parlaren contra l'estat. Sobre les tàctiques d'acció —continua Buenacasa—, les resolucions adoptades no foren prou concretes (segueix el text del dictamen més amunt transcrit). He de confessar —continua l'autor— que una resolució tan contradictòria fou adoptada sobretot per a conciliar l'esperit unificador demostrat pels pocs socialistes del Congrés.»[148] Tanmateix, Buenacasa, durant la discussió sobre l'acció directa, no va fer cap intervenció contra l'acord del Congrés.

2. *L'apoliticisme*

L'apoliticisme obrer ja era quelcom característic dels obrers catalans des de feia temps, encara que no es manifestés sempre de forma homogènia i permanent. La propaganda internacionalista, en la seva accepció bakuninista, predicada per Fanelli i els homes de la Primera Internacional a Barcelona des del 1868 i, especialment, el desengany dels treballadors respecte als republicans, sobretot en els moments d'agitació obrera a Barcelona el 1873, quan el comitè republicà de Barcelona, lleial al govern republicà de Madrid, va imposar-se als grups més extremistes, començà a esquerdar l'aliança entre republicans i obrers «radicalitzats» i a produir les primeres reaccions «antipolítiques» o «apolítiques».

Ja al primer congrés de la Internacional de Barcelona, celebrat el juny de 1870, havia declarat que el programa republicà federal era insuficient i que l'acció política era «una farsa».[149]

A mesura que se succeïren els desenganys polítics dels obrers, l'anarquisme va introduir-se més pregonament entre

147. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.,* ps. 10, 11 i 12.

148. M. BUENACASA, *op. cit.,* p. 215.

149. R. CARR, *op. cit.,* p. 316 i ss. C. MARTÍ, *Orígenes del anarquismo en Barcelona,* Teide, Barcelona 1959. J. TERMES, *Anarquismo i sindicalismo en Espaiia. La 1 Internacional* (1864-1881), Ariel, Barcelona 1972.

aquests, o almenys els seus principis apolítics. Tanmateix, això no explica l'èxit de l'anarquisme a Catalunya i el gran desenrotllament de la seva modalitat anarco-sindicalista. Les condicions econòmiques en què vivia la classe treballadora i el tancament dels patrons a un millorament suficient de les condicions salarials, havien d'empènyer, per força, el proletariat vers el radicalisme.

Amb tot, la classe obrera, mentre no va estar enquadrada en forts sindicats i nodrida per una propaganda ideològica eficaç, va moure's per estímuls, sovint sentimentals, deixant-se enlluernar, per exemple, per la retòrica i la demagògia d'un Lerroux a començament de segle; aviat sorgiren els primers desenganys i conflictes obrers respecte a Lerroux. La Setmana Tràgica de juliol de 1909, en què un moviment de protesta per l'embarcament de reservistes per al Marroc, iniciat amb una vaga general pacífica, va desembocar en un procés caòtic en no trobar una canalització i direcció concretes, obriria un solc profund entre el lerrouxisme i l'obrerisme organitzat.[150] L'experiència lerrouxista amb la inhibició dels polítics republicans, en general, a la Setmana Tràgica devia marcar pregonament els treballadors més sensibilitzats i radicalitzats. La «recusació pel Partit Radical de la vaga general de 1911»faria la resta.[150bis] Encara el moviment obrer, organitzat en la plataforma de la CNT, afectat per les repressions i la clandestinitat, no deixaria de fer, algun cop, presència en el camp polític, com l'any 1917, per a desenganyar-se'n novament i tot seguit. En canvi, l'existència d'un partit socialista a Madrid i al centre, evitaria en bona part que es donés allí una experiència com la lerrouxista a Barcelona o com la blasquista a València, caracteritzades per un aprofitament demagògic dels treballadors amb fins exclusivament electorals al servei d'uns partits petit-burgesos i que fruïen d'una fama de dubtosa moralitat. L'absència d'un partit socialista o autènticament esquerrà a Catalunya, a començament de segle, va facilitar la tasca de Lerroux i va llançar, en darrer terme, els obrers en braços de l'apoliticisme àcrata. Quan va aparèixer una esquerra catalanista, aquesta va caracteritzar-se per una ideologia liberal i de centre-esquerra, i va

150. J. BENET, *Maragall i la setmana tràgica,* Edicions 62, Barcelona 1968 (1963).

150 bis. J. CONNALLY ULLMAN, *La semana tràgica,* Barcelona 1972, p. 570.

inhibir-se igualment durant la Setmana Tràgica. Els esforços d'un Gabriel Alomar o d'un Layret foren insuficients i quan semblava que podia cristal·litzar una confluència entre el catalanisme esquerrà de Layret i els sectors d'obrers organitzats, sobrevindrà l'assasinat d'aquest darrer el 1920, així com la desaparició violenta de bon nombre dels militants sindicalistes més realistes o «possibilistes» que haurien pogut treure els obrers del seu apoliticisme.

Pel que fa als antecedents propers de l'apoliticisme consagrat a Sants, cal fer referència a la darrera experiència de convergència entre sindicalistes i republicans en la crisi del 1917 i que va desenganyar pregonament els obrers. Aquesta decepció ha estat descrita per Buenacasa: «Jo opino que després de l'Assemblea de Parlamentaris de Barcelona, on va dibuixar-se de manera indubtable la incapacitat subversiva dels seus components, la Confederació havia d'haver trencat totes les aliances que la lligaven a diferents organismes.

«Però no ho va fer; va voler complir amb els seus compromisos fins a la fi i els complí; fou això un bé o un mal? A això contestarem breument una mica més endavant.

«Faig cas omís de les anades i vingudes de Madrid a Barcelona dels elements més destacats del socialisme espanyol per entrevistar-se amb nosaltres.

»*L'aliança revolucionària* —d'alguna manera hem de qualificar aquell cèlebre comitè d'esquerres, on hi havia esquerrans tan de dreta com Cambó, i dretans tan reaccionaris com Lerroux— va voler fer quelcom després de la fracassada assemblea.[151] Aquest quelcom consistia en una vaga general revolucionària. Però, qui havia de dur a terme el moviment? Els qui ho proposaven, potser? No, atès que la majoria eren burgesos. Volien, doncs, la realització d'un moviment especí-

151. Per a la connexió entre la vaga d'agost de 1917 i l'Assemblea de Parlamentaris, M. GARCIA VENERO *op. cit.*, p. 160 i ss. En aquesta obra, com en les de Lacomba, Buenacasa, Pestaña, Balcells, Pabón, Tuñón de Lara, queda ben clara la relació entre els membres esquerrans de l'Assemblea de Parlamentaris en la vaga d'agost. El que resulta, en canvi, més fosc és la relació de Cambó i de l'Assemblea com a tal amb el moviment obrer, ja que Cambó i la Lliga negaren tot possible contuberni amb la vaga d'agost (*Cfr.* «La Veu de Catalunya» del 14 d'agost de 1917, l'article *Fals*). Cas d'haver existit alguna relació, aquesta probablement va tenir lloc a través dels polítics esquerrans i de Pablo Iglesias, procurant sempre Cambó i la Lliga que no quedés oficialment i visiblement compromesa l'Assemblea de Parlamentaris.

ficament polític a compte precisament dels qui més odiem la política.

«Nosaltres fórem, per tant —encara que això resulti paradoxal—, el factor principal de la vaga que la CNT i la UGT feren esclatar el 13 d'agost de 1917. (...) Les víctimes obreres es comptaven per centenars. (...)

«Lerroux, a qui hom suposava en possessió d'armes i municions, en anar-hi a sol·licitar-les, diuen que preguntà des del seu amagatall "Però és un fet l'atur a tota la nació?" El seu interlocutor va contestar afirmativament, afegint que a Barcelona s'havien alçat barricades en diferents punts i que el poble havia fet front a la força armada, causant bastants de víctimes.

»—I demanen armes, encara? —diuen que objectà Lerroux.

»Al cap de tres dies el cabdill radical va subornar un comissari de policia —Martorell—, molt influent aleshores, i va passar la frontera. (...)

»A les eleccions legislatives de l'any següent, el poble, sempre sentimental i generós, va decidir-se a votar pels socialistes presos, i en resultaren elegits la majoria dels proposats.

»Barcelona, la ciutat antisocialista per excel·lència, elegí Largo Caballero. (...)[152]

»Quan al Parlament va discutir-se la vaga d'agost, enmig de les imprecacions de la majoria vers els nous diputats socialistes, Indalecio Prieto va pronunciar un discurs del qual són les paraules següents:

> »"Certament que vàrem donar armes al poble i que vàrem poder vèncer la contesa, però no li vàrem donar municions. De què us queixeu, doncs?" [153]

»Si els treballadors espanyols haguessin sabut abans aquesta gran veritat, tan palesament confessada per un dels seus representants, qui sap si els diputats socialistes haurien arribat a ésser-ho!»[154]

Fora de les eleccions legislatives, celebrades el febrer de 1918, a les quals els obrers acudiren perquè es feren, com assenyala Balcells, sota el signe de l'amnistia dels presos

152. Largo Caballero es presentà a les eleccions legislatives de febrer de 1918 juntament amb Macià, Àngel Samblancat, Marcel·lí Domingo i Gabriel Alomar.

153. «És evident que Prieto tractava, amb aquesta frase, de disminuir, als efectes penals, les responsabilitats del seu partit en els esdeveniments d'agost de 1917». J. PEIRATS, *op. cit.*, p. 26, nota 4.

154. M. BUENACASA, *op. cit.*, ps. 61-62-63.

polítics, després de la vaga general d'agost de 1917,[155] la inhibició electoral d'aquells fou una realitat permanent a les eleccions de les ciutats perifèriques en què dominava la CNT, especialment a Barcelona, inhibició que solament s'interrompria el 1931 i el 1936.

Per la seva banda, el parlamentarisme espanyol no donava cap model d'exemplaritat i eficàcia política que pogués seduir els dirigents sindicalistes; viciat en la seva base pels anomenats «mals del caciquisme» que sostenien un torn artificial de dos partits igualment artificials, havia d'afavorir, per força, l'apoliticisme dels anarco-sindicalistes. En aquest sentit, és interessant una entrevista, publicada per l'«Heraldo de Madrid» del 4 d'octubre de 1919, amb Salvador Seguí, el qual, després de negar rotundament la possibilitat que ell es presentés a diputat per Barcelona, afirmava:

«I no és odi al Parlament; és senzillament que ens hem adonat que el sistema fiscal parlamentari és completament inútil. Això cal deixar-ho com una cosa sobre què no val la pena d'ocupar-nos. Cregui'm! Nosaltres tenim resolt aquest punt girant l'esquena al tema (...)». I, més tard, davant un altre interrogant del periodista, precisava la seva concepció sobre la política: «Oh! Polític, ho és tot al món. Però és que nosaltres comencem per no voler saber què és aquesta política usual a Espanya. I no cregui que per aquesta ignorància anem a caure més aviat al podrimener. Els ideals nostres, per una banda, i l'organització sindical, per l'altra, ens impedeixen de caure-hi.»[156]

Amb tots els antecedents històrics assenyalats, tan propers com llunyans, i amb els criteris àcrates sobre la política parlamentària, no és gens estrany que el Congrés de Sants ratifiqués, de manera concloent, i sense que aparegués cap veu discordant, l'apoliticisme de la Confederació. El dictamen dels temes 19 i 22 que deien: Poden els polítics professionals ostentar la representació d'un sindicat? Poden estar els sindicats domiciliats en centres polítics?, fou presentat de la forma següent per la ponència:

«Els polítics professionals no poden representar mai les organitzacions obreres i aquestes han de procurar no domiciliar-se en cap centre polític.» [157]

155. A. BALCELLS, *El Sindicalisme a Barcelona*, p. 46.
156. I. MOLAS, *op. cit.*, ps. 41 i 45.
157. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 16.

Tal com fou dictaminada la proposició per la ponència, fou aprovada pel Congrés i de manera ràpida, car ni a la Memòria del Congrés ni a «Solidaridad Obrera» no figura cap intervenció ni presentació d'esmenes. L'únic comentari d'amb-dues fonts es limita a assenyalar que «després d'una laboriosa discussió, restà aprovat el dictamen».[158]

Pel que feia a les entitats no polítiques ni de «resistència al capital», com els grups àcrates, el Congrés va considerar que les esmentades entitats no havien d'intervenir directament en els afers que afectessin els sindicats; això no obstant, el Congrés declarava que veia «amb simpatia que aquells que sustenten un ideal social en consonància amb els interessos del proletariat, treballin al marge dels sindicats en pro de l'emancipació de la classe productora».[159] L'acord, en aquest sentit, no deixava de reflectir un cert desig d'independència o d'autonomia dels sindicats respecte dels grups o entitats purament llibertàries que era on s'agrupaven els anarquistes més extremistes o més gelosos de la conservació de la puresa de la ideologia.

Quant a l'acord assenyalat anteriorment, que ratificava l'apoliticisme de la CNT, no pot ignorar-se que aquell podia considerar-se com a perfectament coherent dins l'esquema ideològic dels sindicalistes.Aquests consideraven els sindicats com la base de la futura organització social. La producció i la distribució foren realitzades pels sindicats, i per a arribar a aquesta «societat sindical» els mitjans de lluita haurien d'ésser també sindicals. Per al cenetistes, doncs, els partits polítics i la política parlamentària no tenien cap sentit ni justificació. Eren senzillament innecessaris. Amb tot, tàcticament, l'apoliticisme fou un error, car va deixar insuficientment armats els obrers enfront dels patrons i de les autoritats, les quals no solament replicaren amb mesures «contrasin-dicals» —com el locaut i la creació del Sindicat Lliure—, sinó amb mesures polítiques i, àdhuc, militars. Aquesta constatació d'inferioritat fou precisament la que duria a diversos militants de la CNT, entre els quals Salvador Seguí, a superar l'apoliticisme simplista de la Confederació i a cercar una sèrie d'aliances polítiques protectores entre els republicans catalans d'esquerra, si bé sense pretendre constituir cap partit polític.

158. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.* p. 16.
159. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.,.p.*. 122.

3. *El Sindicat Únic i l'organització de la Confederació*

Fou el tema fonamental del Congrés i gairebé podríem dir que la seva raó d'ésser. La constitució de sindicats únics com a modalitat sindical, superadora dels sindicats d'oficis, no era cosa nova a Catalunya, però fou a partir d'aquest Congrés quan es generalitzaria i donaria l'impuls formidable a la CNT durant els anys 1919-1923. El Congrés de Sants significava la culminació de tot un procés organitzatiu. D'ençà del 1915, en què es va constituir el Sindicat Únic del Ram d'Elaborar Fusta de Barcelona,[160] la fórmula o modalitat dels sindicats de ram o d'indústria s'anaren obrint pas entre discussions i controvèrsies —a les quals, en altres planes, hem fet esment—, controvèrsies i discussions que varen repetir-se al Congrés. Els treballs dedicats al Sindicat Únic foren els més laboriosos, car les intervencions en pro i en contra, durant la sessió de la nit del dia 29 i la del matí del 30, es desenrotllaren en un clima d'autèntic apassionament. La idea dels sindicats d'indústria topava amb fortes oposicions per part dels oficis que consideraven aquells com un atemptat a la seva independència i llibertat; tanmateix, la consciència clara de la necessitat de vertebrar els treballadors en forts sindicats que poguessin fer front a les noves condicions de lluita sindical que els efectes de la guerra havia imposat i que el seu final imposaria, era vist amb tota claredat pels militants més actius i lúcids de l'organització, especialment per Salvador Seguí, el popular *Noi del Sucre,* un dels artífexs de l'organització d'aquesta assemblea que contribuiria eficaçment a convertir en realitat la nova estructuració. Mira, Via-diu, Simó Piera, Rovira, Piñón, Martorell, Fornells, Pallejà, Mestres i Salvador Seguí, entre altres, protagonitzaren els debats favorables al Sindicat Únic, mentre que Salvador Nin dels boters, el Sindicat de constructors de pianos i Fèlix Monteagudo de «L'Espiga», principalment, s'oposaven a aquella modalitat.

Cada ofici d'un ram o d'indústria similar esdevenia la secció d'un Sindicat Únic —de ram o d'indústria—. Els sindicats, alhora, formaven les federacions locals i aquestes restaven englobades en les Confederacions Regionals.

El dia 29, pel matí, va començar a discutir-se el tercer agrupament que recollia els temes referents a l'organització

160. M. BUENACASA, *op. cit.,* p. 249.

de la Confederació, alguns dels quals plantejaven la problemàtica del «sindicat únic».

Vet ací el dictamen complet de la ponència sobre el tercer agrupament:

«La Ponència es fa seva la proposició del Sindicat dels lampistes, courers i llauners de Barcelona, concretant-se en la forma següent:

1. Que el Congrés accepti que l'Organització Obrera no arribarà a assolir la seva màxima potencialitat si no es constitueix a base de sindicats de ram o d'indústria.
2. Els sindicats ja constituïts en principi a base de rams o d'indústries hauran de continuar estenent la seva organització a totes les seccions que encara romanguin aïllades del seu respectiu si.
3. Que en aquells sindicats a base de rams i d'indústria ja constituïts han d'ingressar les seccions que encara no ho hagin fet, si no volen restar aïllades dels treballadors organitzats.
4. Analitzats prèviment els temes 11 i 14, entenem que a causa de l'evolució que els treballadors vénen efectuant, i atenent-nos a l'ensenyament que de les lluites es desprèn, considerem que totes les federacions d'ofici determinats, tant regionals com nacionals, no tenen cap necessitat de subsistir. Això no obstant, ja que entenem que les tasques d'aquest Congrés no poden traspassar els límits de la regió i aquesta qüestió els traspassa, creiem que la seva resolució ha de deixar-se per al primer congrés de la Confederació Nacional del Treball.
5. Entenem que tots els sindicats tenen l'obligació de pertànyer a les federacions locals respectives, creiem que la Confederació Regional del Treball ha d'ésser constituïda a base de federacions locals o comarcals, única manera de deixar imposada la solidaritat que entre els sindicats ha d'existir, com a derivació dels temes 2 i 20. Entenem també que a les assemblees o congressos que la Confederació Regional convoqui, solament han de tenir personalitat i estar representats els sindicats que formen part de la Regional.»[161]

161. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 128 i 129.

162. Per a aquesta discussió la Memòria citada i «Solidaridad Obrera».

L'oposició a aquest dictamen, en allò relatiu al Sindicat Únic, la va iniciar el delegat dels constructors de pianos, el qual va manifestar, de manera contundent, que ell havia vingut a combatre el Sindicat únic, i va emplaçar els proponents a què expliquessin la finalitat que perseguien.[162] El delegat dels Constructors Mecànics va contestar que no perseguien altre objectiu que la «unificació de les forces en tots els rams». El delegat dels Constructors de Pianos va tornar a impugnar totalment els sindicats únics. Dos delegats presentaren sengles proposicions defugint la fórmula del Sindicat Únic, les quals foren rebutjades.

El delegat dels cilindradors va intervenir, a continuació, en pro del Sindicat Únic, car, al seu parer, «aquesta és la forma ideal d'organització». Acabava recomanant el Sindicat Únic i la seva aprovació, «però no en forma d'imposició i sí mitjançant la persistència en la propaganda d'aital sistema d'organització». El delegat de «L'Espiga», en canvi, combatia el Sindicat Únic perquè el considerava un organisme absorbent, tot pronunciant-se per les federacions.

La Federació local, per la seva banda, va intervenir defensant la necessitat del Sindicat Únic perquè considerava que les aspiracions dels obrers eren les mateixes, i comparant el que podien aconseguir lluitant un petit nombre d'individus aïlladament i el que podien aconseguir actuant de forma compacta. En el mateix sentit es manifestaven els Tintorers i els Maoners de Sabadell. Els Calderers en coure, per la seva banda, argüien que abans d'implantar la nova modalitat havia «de fer-se una potent organització a fi que el Sindicat Únic no s'assentés sobre una base movedissa». Els Fusters de Barcelona, pel seu compte, manifestaren que si abans s'explicava «com s'administraria, potser s'acceptaria aital forma d'organització»; amb tot, defensaven la personalitat dels oficis i es mostraven partidaris de les federacions «com a base d'unificació de la classe obrera». La Federació de blanquers, en canvi, subscrivia la necessitat del Sindicat Únic en totes les seves parts.

Va intervenir, aleshores, Salvador Seguí, com a delegat dels Pintors, declarant que el Sindicat Únic no era una qüestió d'ordre secundari i sí de fonda transcendència fonamental. El Sindicat Únic, segons ell, era la màxima simplificació de l'organització «que passa d'un estat inferior a ésser una expressió de superioritat de la personalitat del proletariat», per a la demostració de la qual cosa va estendre's en

una sèrie de disquisicions d'ordre social i filosòfic. Va excitar al fet que fos acceptada la implantació del Sindicat Únic «com a mitjà més eficaç per a poder respondre a l'actual moment històric i fer prevaler la personalitat del proletariat davant la burgesia en acabar la guerra».

El fonedors de bronze es manifestaren a favor, mentre que els lampistes eren del mateix parer que els calderers en coure: abans d'acceptar aital sistema d'organització calia demostrar que es tenia capacitat orgànica i que existia una forta organització, cosa a la qual va respondre el delegat de l'Art Fabril de Sabadell afirmant que l'«eficàcia del Sindicat Únic solament pot demostrar-se anant a llur constitució».

Els Metal·lúrgics de Sabadell, els Paletes i Peons, i els Mecànics varen intervenir a favor; els Boters en contra i els Pagesos de Sitges consideraren que havia de deixar-se en llibertat d'actuació els sindicats en aquest camp i resoldre-ho definitivament en el proper congrés.

Durant el matí del dia 30 continuaren les discussions sobre el Sindicat Únic. El president de la sessió, Àngel Pestaña, va demanar concreció en les intervencions i altesa de mires en la discussió.

Salvador Seguí, per a abreujar temps, va proposar que hi intervinguessin solament els delegats que havien demanat la paraula a la sessió anterior i que encara no havien pogut expressar-se, per a passar tot seguit a la votació, proposta que fou aprovada.

Resumint, podem dir que es manifestaren a favor del Sindicat Únic, en les seves intervencions en aquesta sessió, el delegat dels Fumistes, Pallejà, Mira, el delegat dels Tintorers, el de la Federació Local de Barcelona, el dels sindicats de Palafrugell, el dels sindicats de Constructors de carros i ferradors, el de la Federació Nacional de Blanquers, el de La Naval, Ullod, el del Ram d'Elaborar Fusta; i en contra, el dels Fusters mecànics, el dels Constructors de pianos, el dels Fonedors de ferro, el del Ràdium i Marin.

En conjunt, els arguments a favor feien insistència en la necessitat del Sindicat Únic per la seva eficàcia, per la simplificació que representava i perquè impedia la disgregació.

Pel que feia als arguments en contra, aquests es basaven en el fet que el Sindicat Únic minvaria l'autonomia de les seccions. El delegat dels Constructors de pianos, per exemple, manifestà que era contrari a tota mena de monopolis i que en tal concepte tenia al Sindicat Únic. Adduïa, a més

a més, que si en l'esfera estatal es demanava l'autonomia amb insistència, no havia d'ésser menys en la constitució de l'organització obrera.

Unes altres opinions es manifestaren en un sentit més matisat o conciliador amb la finalitat de guanyar els més reticents per a la causa del Sindicat Únic. Piñón, per exemple, es manifestava favorable a la constitució del Sindicat Únic fora de Barcelona, si bé considerava que no havia de posar-se com a pauta les organitzacions de Barcelona. Amb tot, excitava que es votés avantposant les necessitats de la col·lectivitat al criteri individual i, tot seguit, presentava una moció incidental que declarava:

«Que el Congrés declari de necessitat la constitució de sindicats únics. Que es constitueixin en sindicats únics tots aquells que estiguin ja en condicions harmòniques per a la seva realització.

»Que aquells que per a unir-se en sindicats únics necessitin d'una preparació de propaganda i harmonització, facin treballs dirigits a tal fi.»

La proposició, evidentment, pretenia conciliar parers i guanyar, com dèiem, per al Sindicat Únic, l'opinió d'aquells opositors de matís o que ho eren per considerar-lo una imposició coactiva.

En canvi, el delegat de la Federació Nacional de Blanquers feia una proposició radical, exigint l'aprovació del Sindicat Únic i que es donés un marge de sis setmanes perquè tota organització que no es regís per aquella modalitat restés descartada de les federacions i es declarés groga. El Congrés va rebutjar aquesta proposta.

La Ponència decidia, per la seva banda, fer seva la proposició de Piñón, concretant-la sota una fórmula igualment conciliadora de posicions extremes:

1. Que el Congrés accepti que l'organització obrera no arribarà a assolir la seva màxima potència si no dirigeix tots els seus esforços a la creació dels sindicats únics de rams i d'indústries.
2. Els sindicats ja constituïts en principi a base de rams i indústries, hauran de continuar estenent la seva organització a totes les seccions que encara romanguin aïllades del seu respectiu si.
3. Que aquells sindicats, a base de rams i indústries ja constituïts, i que tinguin alguna secció aïllada, hauran de passar a fusionar-se al sindicat del ram respectiu,

si no volen restar aïllades dels treballadors organitzats.[163]

El president de la sessió va interrogar els presents si s'ad metia el dictamen de la ponència, i n'obtingué una resposta ambigua. Ell mateix va proposar, aleshores, que els Constructors de Pianos, Lampistes, Fusters de Gràcia i el delegat de Reus, es posessin d'acord amb la ponència per dictaminar, en un terme de deu minuts, amb el desig evident de trobar una declaració sintetitzadora en la qual tots se sentissin interpretats.

Finalment, fou presentada una proposició que fou redactada de la manera següent i aprovada per unanimitat:

«1. La base de l'organització seran els sindicats de ram o d'indústria.

2. Als sindicats de ram i d'indústria ja constituïts han d'ingressar les seccions que encara no ho hagin fet, si no volen restar aïllades dels treballadors organitzats.»[164]

Pel que feia a la resta dels temes sobre l'organització de la Confederació, el Congrés va prendre els acords següents:

—Els sindicats han d'ingressar a les federacions locals i els que així no ho facin quedaran al marge de l'organització obrera.

—No es consideraran útils les federacions nacionals d'ofici, però la qüestió compet a un Congrés Nacional; per a ell es deixa la resolució d'aquest afer.

—La Confederació Regional es constitueix a base de federacions locals o comarcals.

—No podran prendre part als congressos de la Confederació Regional més que els sindicats adherits a aquesta Confederació.

—Les localitats que puguin fer-ho resten en llibertat de constituir el sindicat únic de treballadors.[165]

El Congrés també va acordar que per a tot allò que afectés comitès i federacions en la localitat, no podria nomenar-se cap company que no fos de l'ofici i de la localitat; però quan es tractés de congressos o d'assemblees regionals podria delegar-se a un company de la localitat en què residís el sindicat delegant o d'aquella en què se celebrés l'acte, preferentment

163. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 44.
164. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, ps. 129 i 130.
165. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 130.

un obrer del mateix ofici o, en darrer terme d'un altre, sempre que fos sindicat i que el sindicat al qual estigués afiliat respongués de la seva conducta.[166]

Referint-se a aquests acords del Congrés, Peirats considera que fou un error «el fet de posar en quarantena les federacions nacionals d'indústria», car «prefigurava l'acord negatiu del proper Congrés Nacional».[167]

Tanmateix, cal fer notar que si bé hom va plantejar la qüestió de les federacions d'ofici, la de les federacions d'indústria no fou plantejada, entre altres raons perquè s'escapava de les dimensions regionals del Congrés. A més a més, tal com ens manifestà Piñón, «prou problemes hi hagué per a aconseguir l'acord majoritari sobre el Sindicat Únic, com per a plantejar a Sants el tema de les Federacions Nacionals d'Indústria». Amb tot, en un vot particular a l'assemblea, els lampistes, courers i llauners, per a precisar el seu criteri sobre el Sindicat Únic i el sentit de la seva intervenció, declaraven que ells, *essent partidaris com eren de les federacions de ram i d'indústria regionals i nacionals,* (el subratllat és nostre), no eren refractaris a les «innovacions d'organització i procediment, sempre que fossin en benefici de tots els explotats», per la qual cosa se sentien autoritzats a demanar que es deliberés amb tot deteniment, car «qualsevol error podria dur conseqüències fatals per a tots».

I el delegat de La Naval, per la seva banda, a la seva intervenció exposava, segons la Memòria, «infinitud de dades convincents encaminades a la integració de Federacions Locals, *Nacionals i Internacionals»* (el subratllat és nostre).[167 bis] Com a màxim, doncs, aquesta qüestió fou tocada tangencial-

166. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.,* ps. 122 i 123.

167. J. PEIRATS, *op. cit.,* p. 8.

167 bis. E. G. SOLANO- CRT DE CATALUÑA, *op. cit.,* ps. 48, 49 i 51. En el vot particular dels lampistes, llauners i courers, aquests ja palesaven que l'estructura de les federacions de ram regionals i nacionals suscitava oposicions: «Fou al darrer Congrés celebrat a Belles Arts i convocat per la Confederació Nacional del Treball on varen traçar-se línies i esbossos que varen servir per a emmotllurar l'organització obrera nacional. Fou en aquest congrés on va acordar-se, i per cert ben concretament, endegar l'organització obrera a base de federacions de ram, regionals i nacionals, essent aquests darrers organismes els que havien d'integrar la gran Confederació del Treball.

«Podríem dir, doncs, que des d'aquest moment els lampistes de Barcelona vàrem posar tot el nostre entusiasme i voluntat per a la creació de la nostra Federació Metal·lúrgica, que fou local i més tard regional,

ment i les federacions nacionals d'indústria restaren al marge del Congrés. Aquelles no tirarien endavant, teòricament, fins al Congrés de Madrid del 1931, i a la pràctica fins al 1936. La por que fomentessin el burocratisme, el centralisme i el corporativisme fou la principal causa que no prosperessin abans.

La Federació Local de Barcelona, en acabar la discussió sobre el Sindicat Únic, va presentar al Congrés una proposició demanant que li fos «atorgat el dret d'intervenir a totes les assemblees generals de sindicats per a fer la propaganda dels principis adoptats pel Congrés. Al mateix temps, que es faci extensiva aquesta prerrogativa per a les altres federacions locals».

El Congrés, de moment, ajornà la resolució d'aquesta qüestió per al darrer acte i, en plantejar-se, finalment, va suscitar l'oposició dels congressistes, la d'uns perquè la proposta de la Federació Local «demostraria falta de condicions i de confiança en els afiliats als sindicats», i la d'altres perquè consideraven que implicava una «intromissió i una autorització a benefici d'un comitè amb perjudici de l'autonomia sindical». Els portaveus de la Federació Local barcelonina es defensaren manifestant que es tractava solament d'una intervenció per a «fer més pràctica l'organització que resultés de les orientacions del Congrés»; tanmateix, i a despit de les defenses que feren de la proposició els delegats de La Naval i del Ram d'Elaborar Fusta, hom va acordar que «la intervenció de la Federació Local no pugui fer-se si les parts interessades no ho sol·liciten». En darrer terme, si un sindicat, «per la seva desorientació i immoralitat administrativa» exigia una intervenció, «caldria tractar-ho en assemblea de delegats de sindicats i que aquests nomenessin una comissió que hi intervingués».[168]

---

aconseguint per últim, la creació de la Confederació Nacional Metal·lúrgica.

»Així, doncs, els lampistes ens trobem avui seguint la mateixa trajectòria que va traçar el precitat Congrés, això és, donant vida als nostres organismes metal·lúrgics, regional i nacional, sense que fins *avui hàgim pogut observar la seva ineficàcia en les nostres lluites contra el capital, i molt menys el seu fracàs, com algú ha dit»* (el subratllat és nostre), p. 49 de la Memòria citada.

168. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, ps. 50, 68 i 69.

4. *Sindicat i ensenyament racionalista*

Una de les obsessions dels militants sindicalistes i que es manifesta, de manera constant, per exemple, als discursos, conferències i declaracions dels líders anarco-sindicalistes, com Salvador Seguí, és la de la capacitació i formació del proletariat perquè quan arribés el moment culminant de la revolució o del «canvi», estigués preparat per a la substitució de les estructures sòcio-econòmiques.

«Dins el Sindicat Únic hi ha d'haver escoles professionals; dins el Sindicat Únic han de venir per la seva bona voluntat —si no vinguessin els aniríem a cercar per la força— els elements tècnics, perquè necessitem, ja que el moment urgeix i la història ens empeny, estar suficientment capacitats per a donar un cop de peu a tot aquest edifici social corcat que ens encadena, que ens tiranitza, que ens mata. precisament perquè nosaltres volem, per damunt de tot, el regnat de la justícia social sobre la terra.»[168 bis]

Aquests mots de Seguí són perfectament il·lustratius de la importància donada per l'anarco-sindicalisme a la culturalització i a la formació.

Una investigació a fons ens demostraria el bon nombre d'escoles racionalistes que els anarquistes varen anar establint per Catalunya. La preocupació pedagògica de l'anarquisme —i de l'anarco-sindicalisme— constitueix un dels seus aspectes fonamentals i una de les seves característiques més interessants i suggestives. Podríem dur aquí els exemples de López de Montenegro o Sancho Rosa el segle XIX o els de Ferrer i Guàrdia o Joan Roigé i tants altres mestres racionalistes el segle XX.

«És qüestió d'interès cabdal l'ensenyament racionalista», afirmava Enric Rueda, pocs dies bans del Congrés a «Solidaridad Obrera». «Tot el que realment val a la nostra època —continuava— s'orienta vers aquest corrent invasor, ufanós i fresc del positivisme científic que s'obre pas a través de la malla espessa de la metafísica escolàstica, on ha estat empresonat tant de temps l'esperit humà. (...) La transformació de la societat és obra del progrés; i en aquest hi entren factors múltiples que tenen la seva gènesi, sens dubte, en les necessitats que esperonen l'home.

168 bis. E. G. SOLANO, *op. cit.*, p. 228. Conferència donada a Madrid el 4 d'octubre de 1919 per Salvador Seguí.

»Per a ésser conseqüents, primer de tot, hem d'endegar les energies del poble per la senda del progrés, ampliant, cada cop més, el seu limitat horitzó mental, i per a això res més adient ni més d'acord amb les teories de dignificació de l'home que educar i instruir aquest poble tan injustament castigat per l'actual sistema social; ni res més apreciat per a aquest fi que el "Sindicat Obrer" on hem de reunir-nos els homes, animats tots d'un ampli esperit de tolerància i d'un ampli esperit solidari. Crear, en una paraula, escoles a tots els sindicats, i més ara que se simplifica l'organització obrera, on es poleix l'esperit i s'eixampla el pensament, tot esta-blint-se així un corrent no interromput d'energies que cerqui i trobi cohesió en les altres individualitats, formant un tot harmònic, com les cèl·lules d'un mateix cos.»[169]

La preocupació anarco-sindicalista per l'educació abastava tots els nivells: des de la pedagogia per als nens fins a la formació dels obrers: «Estudiem, que solament l'estudi podrà ocupar el lloc que l'odi ocupa avui en el nostre cervell»,[170] deia V. Gil en un altre article al mateix periòdic. «El poble no solament necessita pa, sinó també lletres; aleshores l'home serà bo, bell i virtuós».[171] Paraules que tradueixen perfectament la concepció anarquista sobre l'home i els efectes que produiria en ell, segons aquesta concepció, un ensenyament lliure de dogmatismes i prejudicis, un ensenyament racionalista.

Era natural, doncs, que el Congrés s'ocupés de qüestions d'educació i d'escoles.

«Encara que el Congrés es dediqui, amb preferència, a prendre acords de caire econòmic, perquè la seva tasca sigui completa ha de discutir també qüestions d'ordre moral, d'educació, una mica també de problemes intel·lectuals. Quan el proletariat que estarà representat al Congrés, hagi elevat les seves concepcions intel·lectuals i morals, tot educant-se, estarà propera l'hora en què pugui imposar els seus principis econòmics, perquè tots, en síntesi, són un mateix problema: el problema social. Cap dels seus aspectes no tindrà solució satisfactòria en tant no siguin resolts tots.»[172]

169. «Solidaridad Obrera», 26 de juny de 1918.
170. «Solidaridad Obrera», 26 de juny de 1918.
171. E. RUEDA, a «Solidaridad Obrera», 26 de juny de 1918.
172. «Tierra y Libertad», reproduït a «Solidaridad Obrera» del 27 de juny de 1918.

«Solament un tema, afirmava un sindicalista, és primordial de resoldre i sense el qual és impossible la realització de la nostra emancipació moral i econòmica: la necessitat d'escoles, la necessitat de dur a aquests éssers rutinaris, a aquestes ments atrofiades, la saba del saber, s'imposa com a qüestió primordial, sense la qual serà impossible d'arribar a la meta a despit dels sacrificis i de les víctimes. (...) En aquest Congrés tornem a insistir en la necessitat de culturalitzar-nos, de desvetllar en els obrers de la multitud l'afany de saber. Sabrem resoldre aquesta vegada una qüestió tan delicada? Mans a la feina i a procurar-ho.» [173]

La temàtica pedagògica surt de manera constant al diari «Solidaridad Obrera». Vegem com a mostra de la inquietud pedagògica dels elements àcrates, reflectida als paràgrafs anteriors, les línies de pensament i d'actuació de la Lliga d'Educació Racional:

—Fer convergir els esforços de tots el qui senten la necessitat de reformar l'escola actual per a l'elaboració d'un sistema d'educació i d'un pla d'ensenyament que realitzi el concepte científic i humanitari de la pedagogia moderna.

—Dur tot això a la pràctica a través de la fundació d'escoles que seran camp d'experimentació d'aquest pla i sistema.

—El problema de l'educació que sigui considerat des del punt de vista social i des del punt de vista individual, per tant:

* L'escola ha de procurar en cada educand un element útil a la col·lectivitat, i essent el progrés la condició de vida d'aquest, farà de cada nen un home susceptible de concebre un ideal de millorament integral de la vida; orientarà els esperits en formació vers el futur, no vers el passat.
* La instrucció no ho és tot. Sola no forma sinó erudits. Cal intentar el desenrotllament equilibrat i harmònic de totes les aptituds i tendències útils per a formar l'home sa, de ment clara, sense prejudicis, la vida moral del qual tingui per base el sentiment de solidaritat social.
* Tot sistema d'educació ha de partir del coneixement

173. ROSSART (pseudònim), de la Federació Local de Barcelona, a «Solidaridad Obrera» del 28 de juny de 1918.

exacte de la natura física i psíquica del nen i inspirar-se en els mètodes de la ciència.

* La veritat acceptada i demostrada, dintre del seu caràcter relatiu, l'inspirarà, defugint, per tant, tot dogmatisme o tot fet que no tingui altre recolzament que el de l'autoritat o tradició.
* L'escola no ha d'imposar, ha de mostrar i persuadir; despertar la intel·ligència; estimular el raciocini, fer que en cada subjecte s'afermi una individualitat.[174]

Aquest resum de les idees educatives anarquistes crec que és suficient per a il·lustrar-nos sobre les característiques, finalitats i mètodes de la seva escola.

És lògic, doncs, com dèiem, que els delegats al Congrés es manifestessin sensibles vers l'ensenyament racionalista. El dictamen de la ponència sobre aquesta qüestió era certament ambiciós. Proposava la creació, a títol d'assaig, de cinc escoles unitàries, més una de graduada amb un Ateneu de Cultura. Per a sufragar-les calia una quota de vint cèntims mensuals per federat de la Federació Local de Barcelona amb la finalitat de recaptar les 84.000 ptes. necessàries per al sosteniment d'aquelles, les quals, d'altra banda, haurien d'ésser gratuïtes. Tots els delegats es manifestaren a favor de l'ensenyament racionalista i sobre la necessitat d'escoles, però aviat es va veure que la quota de vint cèntims era excessiva, si no en temps normals, sí en èpoques de vagues, les quals plantejarien, a més a més, problemes per a la seva cotització regular.

El Congrés, en vista de les possibilitats reals, va acordar de crear una quota voluntària de cinc cèntims per associat, destinant-la a aquest fi, i fer tots els esforços per la creació d'escoles racionalistes.[175]

D'altra banda, pel que feia als mestres racionalistes i a la seva possible intervenció als sindicats, el Congrés, a proposta de Salvador Seguí, va acordar que: «Havent els mestres racionalistes prestat molts serveis a la classe proletària, i essent un element necessari per a la lluita per l'emancipació, podran intervenir directament en les qüestions dels sindicats, sempre que s'organitzin corporativament».[176]

174. «Solidaridad Obrera», 28 de juny de 1918.
175. CRT DB CATALUÑA, *op. cit.*, p. 59 i ss. i p. 133.
176. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 122.

5. *Les relacions amb la Unió General de Treballadors*

És aquest un tema de gran interès per la seva importància cabdal en la història del moviment obrer a la península,, tema que, d'altra banda, implica una altra qüestió d'importància primerenca: les relacions entre anarquistes i socialistes, i que mereix certament un estudi profund. Aquí farem solament una breu referència sobre aquestes relacions que foren objecte, també, de discussió en aquest comici del 1918. Pot dir-se que el Congrés de Sants va suposar un pas endavant en les relacions entre anarco-sindicalistes i socialistes de la UGT, les quals, des del pacte de novembre de 1916, semblaven que evolucionaven vers la confluència o, si més no, que accentuaven la seva col·laboració. Malgrat les suspi càcies que desvetllava la influència del Partit Socialista a la Unió General de Treballadors, i del fracàs de la vaga d'agost de 1917, els dirigents sindicalistes i «Solidaridad Obrera» mateixa s'expressaven favorables a estrènyer les relacions entre ambdues sindicals. Aquest desig, encara que no fos unànime i encara que s'expressés sota fórmules diverses (mitjançant la convocatòria d'un Congrés per a la creació d'una entitat nova i única, o mitjançant la fusió simple i senzilla, etc), responia a una certa tradició de col·laboració entre socialistes i anarquistes a Catalunya, l'expressió millor de la qual havia estat l'associació «Solidaridad Obrera», fundada el 1907 i que la Setmana Tràgica de 1909 va frustrar; i sobretot responia a una voluntat conciliadora i delerosa d'eficàcia. Així s'explica que els organitzadors convidessin diverses entitats obreres de matís socialista, com les de Reus o —millor— que no exigissin una estricta adhesió àcrata per a participar a l'assemblea. Això no feia més que corroborar quelcom exposat en altres planes d'aquest treball, i és que els homes de Sants varen tenir una preocupació més sindical que anarquista o, si més no, aquella va tenir un caràcter prioritari en els seus objectius.

El dictamen que la ponència va presentar al Congrés assenyalava la realitat de les diferències entre la UGT i la CNT, però d'aquestes, no en treia conclusions negatives, sinó tot el contrari. Considerava que ambdues sindicals tenien aspectes complementaris i que per això calia la fusió sobre unes bases comunes flexibles:

«Considerant aquesta ponència que la Unió General de Treballadors pateix de defectes no solament en el que fa

referència a la seva ideologia sinó també a la pràctica en allò que es relaciona amb les lluites que inevitablement hem d'entaular els treballadors contra tota la classe capitalista; i considerant alhora que la Confederació del Treball, en les pràctiques de la lluita, els principis que la informen reflecteixen a vegades una falta de sentit pràctic, creiem de necessitat que el Congrés acordi veure amb simpatia la fusió abans esmentada, i per a fer-la efectiva, nomenar una comissió d'aquest Congrés, extra dels sindicats que formen part dels dos organismes, per posar-se d'acord amb la Federació Obrera de Saragossa, perquè aquesta convoqui una assemblea nacional de sindicats obrers d'Espanya i que d'aquesta assemblea surti definitivament l'organisme que sintetitzi totes, les aspiracions del proletariat espanyol, fent que tots els sindicats siguin autònoms per a obrar en les lluites que sostinguin amb la burgesia i emprant a les esmentades lluites la tàctica que creguin més convenient per a obtenir el triomf.» [177]

Aquest dictamen, tanmateix, degué semblar a molts delegats que representava una dimissió dels principis àcrates i es negaren a acceptar-lo. Com en el tema del Sindicat Únic, hi apareixien dos motius d'oposició: la por o la mandra a superar rutines tant a nivell tàctic com organitzatiu, i el temor, entre els militants àcrates més radicals, al fet que s'assentessin acords atemptatoris als principis llibertaris. Novament, doncs, al Congrés s'enfrontaven posicions realistes, possibilistes o estrictament sindicalistes amb posicions que avantposaven, per damunt de tot, qüestions de principi.

Àngel Pestaña va intervenir aleshores presentant una proposició conciliadora que suprimia el que podia semblar una dimissió inadmissible dels propis principis i que mantenia l'essencial d'aquella voluntat unificadora. La proposició de Pestaña fou acceptada pels delegats i va esdevenir acord del Congrés:

«El Congrés ha de veure amb simpatia tots els treballs que es facin per a la unificació del proletariat espanyol en un sol organisme. I que de manera oficiosa, la Secció Nord de Ferroviaris de Barcelona es dirigeixi a la Federació Local de Saragossa o d'una altra regió, si ella es veu impossibilitada de fer-ho, per a convocar totes les entitats d'Espanya

177. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 57.

a una assemblea a fi d'arribar a la unificació del proletariat espanyol.»[178]

Aquest acord, veritablement fonamental i que semblava presagiar un camí d'unitat per al moviment obrer d'Espanya,, fou truncat, a Catalunya mateix, poc després d'haver celebrat el Congrés, com veurem en el darrer capítol d'aquest treball. Diversos incidents i malentesos dugueren la Confederació Regional del Treball a trencar les seves relacions amb la UGT, encara que aquest trencament no modificà les relacions de la CNT. Tanmateix, i a despit de la voluntat conciliadora manifestada pel Congrés de la UGT l'octubre de 1918, el pes dels sindicalistes catalans fou decisiu al Congrés de la Comèdia de Madrid el 1919, en què es va arribar a l'acord següent, radicalment diferent del pres a Sants, i presentat pel Sindicat de la Construcció de Barcelona:

«Considerant que les tàctiques i les idees de la CNT i les de la UGT són diametralment oposades i estan ambdues completament definides, i que no són, per tant, ignorades per ningú, entén el sindicat que subscriu que no ha d'ahar-se a la fusió dels dos organismes, sinó a l'absorció dels treballadors que integren la Unió General de Treballadors: primer, perquè la CNT representa un nombre d'adherents tres cops més gran que la UGT; i, segon, perquè essent, com abans s'ha dit, conegudes per tots les idees i tàctiques de la Confederació, i havent estat convidats a aquest congrés el elements de la Unió General, en no assistir-hi han demostrat no estar conformes amb les nostres idees i els nostres desigs d'unificació, per la qual cosa fóra inútil la celebració d'un altre congrés "pro-fusió", ja que ells no haurien de convèncer-nos ni fer-nos adoptar les seves idees. Per tot l'exposat, proposem i recaptem del Congrés que la Confederació redactí un manifest dirigit a tots els treballadors espanyols, concedint-los un terme de tres setmanes per al seu ingrés en aquella (la CNT), tot declarant grocs i al marge del moviment obrer els qui no ho facin.» [179]

Cal no oblidar, a l'hora de jutjar aquest acord, el moment de gran expansió del sindicalisme català, així com la seva moral de triomf i solidaritat que li havien proporcionat les vagues recents, especialment la de «La Canadenca». El desig

178. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 134

179. La citació a J. PEIRATS, *op. cit.*, ps. 28 i 29; i a M. BUENACASA, *op. cit.*, p. 84.

d'absorció traduïa aquest esperit de superioritat de l'organització anarco-sindicalista en aquells moments.[180] Però el fet fou que el Congrés de Madrid va suposar en aquest punt una revocació de l'esperit i de la lletra del de Sants. Les conseqüències, evidentment, serien greus per al desenrotllament del moviment obrer a Espanya. La continuïtat d'aquesta escissió al si dels treballadors organitzats, faria pràcticament impossible una estratègia coherent i global, a més de provocar una disgregació negativa d'energies. L'oposició entre socialistes i anarquistes radicalitzaria encara més l'apoliticisme d'aquests darrers. La CNT, als moments de màxima repressió governamental a Catalunya, es veuria privada d'un possible aliat. En un altre sentit, podríem considerar el trencament de relacions després del Congrés de Sants, com un símptoma de l'agreujament social de Catalunya. Una actitud més positiva per part de la Patronal i més intel·ligent per part del govern, hauria estimulat posicions més moderades a la Confederació, i una d'aquestes hauria estat la continuïtat de bones relacions amb els socialistes. Més enllà dels problemes personals i fins i tot ideològics entre àcrates i socialistes, existia la diferent situació social entre Madrid i Barcelona; i aquesta darrera sofriria, com cap altra ciutat de la península, les conseqüències de l'impacte de la Primera Guerra Mundial i de la postguerra. La radicalització general va afavorir a Catalunya les posicions més extremistes i aquestes acusaven la UGT de reformisme i d'insuficient nervi revolucionari.

C. EL MÍTING DE CLAUSURA

Als discursos del míting de clausura, celebrat al local del CADCI, amb un públic que omplia de gom a gom la sala í plé d'entusiasme, els diversos oradors que hi intervingueren

180. D'aquesta opinió és Piñón, que considera l'acord del Congrés de la Comèdia com a fruit de l'enlluernament que produïa als sindicalistes de la CNT el tremp i la força dels mateixos sindicats. Evidentment, no pot deixar-se de banda la ideologia diferent d'ambdues sindicals, així com la seva diferent estructura, basada la socialista en les Federacions nacionals d'indústria i l'anarquista sobre els sindicats del ram i d'indústria que s'englobaren en federacions locals per constituir les Confederacions nacionals. D'altra banda, la CNT, tal com ens manifestà Sebastià Clara, va veure sempre darrera de la UGT el Partit Socialista, de la mateixa manera que la Unió General veia darrera de la Confederació els anarquistes.

—anarco-sindicalistes i socialistes barrejats com a nova manifestació de voluntat englobadora—, Ullod, Mestres, Pallejà, Domingo Roca, Rueda, Peiró, Fornells, Pestaña i Seguí, desplegaren bona part dels temes que havien preocupat els congressistes, així com els objectius que els havien moguts.

Resumim les principals idees manifestades:

—Necessitat que els treballadors prenguessin consciència de la seva alienació i explotació.

«Hem d'arribar a comprendre que hi ha molts motius per a mantenir, de totes passades, les nostres organitzacions de resistència. (...) Hem de lamentar-nos de la indiferència dels explotats, que fa possible que es produeixin aquestes repressions i aquestes humiliacions a què ens sotmet la classe capitalista.» (Mestres)[181]

—Necessitat de reaccionar davant d'aquesta explotació i de solidaritat amb els companys que en són víctimes.

«Anem pidolant el treball en èpoques de crisi, que se'ns nega amb barra, adduint que no n'hi ha a causa de la competència; quan més se us dirà que el salari de cinc pessetes és excessiu i que solament se us podrà pagar a tres cinquanta, refusareu rebels, però el plor dels vostres fills i companyes us farà tornar a acceptar el salari irrisori de tres pessetes. No hi ha, doncs, dret ni llibertat per a nosaltres; o morir o rebel·lar-nos. No volem morir d'aquesta forma i per això cerquem en l'organització la cooperació dels qui sofreixen.» (Pestaña)

«Hem vingut perquè sentim la necessitat d'unificar-nos per conquerir els nostres drets. (...) Perquè hem comprès que els interessos dels treballadors no poden estar defensats més que per aquests. Per a això, cal una força, i aquesta força pot proporcionar-la la unió.» (Mestres)

—El Sindicat Únic com a arma de lluita eficaç contra la disgregació d'esforços i l'enemic comú: la burgesia.

«Al Congrés ja assenyalem la pauta d'organització. Volem acabar amb el nombre d'organitzacions imperfectes que existien.» (Mestres)

«La causa de la nostra feblesa aparent és la disgregació. L'organització en petits sindicats és precària; perquè cada capelleta manté sempre el seu criteri. I aquest criteri de

181. Els discursos del míting de clausura, entre els quals destriem diversos fragments en aquest apartat, a la Memòria del Congrés citada, p. 75 i ss., i a «Solidaridad Obrera» del 3 de juliol de 1918.

vegades estret, impedeix que en les nostres lluites ens mostrem units. Això ens fa febles davant la burgesia.» (Peiró)

«L'organització obrera disgregada o agrupada en petits nuclis era quasi incapaç d'imposar-se a la burgesia. Els capitalistes de Catalunya procuraven, posant en ús l'aforisme jesuític "divideix i venceràs", que els treballadors dividits en una sèrie interminable d'oficis, no poguessin mai plantar cara als explotadors. Avui el Congrés ha resolt, d'una forma concreta, aquesta modalitat de l'organització obrera, arribant a la constitució de potents sindicats de ram i d'indústries similars, i per damunt de l'obrer sastre, del peó o del fuster, la classe obrera s'agruparà en grans nuclis, poderoses falanges de productors conscients dels seus drets i disposats a fer respectar aquests en tots els moments.» (Pestaña)

—Voluntat d'enfortiment de la Confederació.

«Nosaltres, companys de Catalunya, hem de procurar que en el proper congrés representem una força tan considerable, que sigui capaç d'aconseguir la llibertat i conquerir la consciència de la seva responsabilitat, d'una manera més profunda que avui.» (Mestres)

—Necessitat de l'ensenyament racionalista.

«La classe obrera ha arribat a comprendre que la qüestió no es dilucidirà amb la implantació de moltes escoles. Creu que ha d'implantar-se un nou ensenyament, amb els seus mestres, els seus llibres, les seves matèries. (...) Nosaltres hem discutit amb serenitat aqueixa matèria i hem cregut veure la seva solució en la implantació d'escoles racionalistes. Perquè, com dèiem més amunt, les escoles de l'estat no poden solucionar res, no poden crear més que prejudicis i rutines. (...) Es pretén (...) inculcar al nen una idea insana de conformitat; es pretén (...) inculcar l'amor de l'esclau a la cadena. I és que l'estat burgès vol treballadors inconscients (...) i no obrers que comprenguin la transcendència i la dignitat de la seva missió. (...) En lloc de tendir a crear una consciència d'amor i un esperit de fraternitat envers el gènere humà, ens ensenyen l'amor a la nostra pàtria i l'odi a la dels altres homes. (...) Quan s'aprèn una carrera liberal, no es fa amb l'ànim d'adquirir coneixements per posar-los al servei de la humanitat, no; s'aprèn una carrera liberal com a arma de combat per a lluitar amb avantatge en la usurpació del patrimoni. Per això nosaltres volem crear un nou pla d'ensenyament. En ell no hem descurat l'educació de la dona. És aquesta l'espill del fill; la seva educació i la d'aquest

tenen una estreta relació. Si no han passat per les escoles racionalistes no podran desprendre's dels prejudicis i els trametran als seus fills.» (Pallejà)

—Participació de la dona a la lluita obrera.

«Ha acordat el Congrés, per a dignificar-la i dignificar-se, que en aquells oficis en què els explotats no són solament els homes, en aquells oficis en què la dona contribueix amb la seva activitat i capacitat productiva a engrossir les files dels explotats i a produir la riquesa en què es basa tota societat, han de constituir-se els sindicats de resistència mixtos i donar a la dona la intervenció necessària en les seves Juntes directives i en les seves comissions de propaganda i de defensa. (...) La dona catalana està capacitada per la seva orientació social i per la seva energia, per a ésser un element important en la lluita per l'emancipació. (...) Us diem que sou iguals que els homes, que teniu els mateixos drets, que teniu les mateixes necessitats que els homes.» (Rueda)

—Necessitat de la unificació del proletariat.

«Lluitem per la unificació de tots els treballadors i fem una poderosa organització a Catalunya, perquè hem de fer front a les grans lluites que s'apropen.» (Ullod)

«La unió del proletariat d'Espanya és una aspiració general. Fa temps que parlem d'això, i per damunt de les tàctiques i procediments, han de fusionar-se la Confederació Nacional del Treball i la Unió General de Treballadors, per a lluitar contra la tirania del capitalisme.» (Peiró)

—El sindicat, instrument de lluita per a construir una nova societat.

«Pensem en l'harmònica societat futura. Fem comprendre als qui tinguin prejudicis que el sindicat serveix per a conquerir la llibertat i restablir un major estat de justícia.» (Peiró)

—Pacifisme i antiestatisme.

«Les guerres totes obeeixen a rivalitats entre capitalistes; a rivalitats entre els estats que formen aquests capitalistes. (...) Les nostres paraules de condemnació i protesta no van dirigides contra els pobles, no; car prou sabem que no són ells els culpables del crim. Les nostres paraules de condemnació i de protesta les dirigim a aquesta fórmula social moribunda que es condensa en l'estat, per complir d'una manera tan criminal la missió que la història li havia confiat.» (Fornells)

—Antiautoritarisme i igualitarisme.

«Tinc el deUre i el dret de manifestar que el principi d'autoritat està podrit fins a la seva medul·la. (...) És un fons igual d'equitat per a tots, el que volem. Reclamem que no es bescanviïn els papers i que, a l'igual que a la humanitat tota, se'ns concedeixi el lloc corresponent al banquet de la vida. Tots hem de produir. Volem que es reparteixin els productes i el treball; no volem privilegis, volem la igualtat, i per això lluitem pel sistema de l'equitat i de la justícia en marxa ascendent i ininterrompuda.» (Pestaña)

—Socialització dels mitjans de producció com a objectiu.

«Després d'aquest Congrés ja no serà pa el que demanarem, després del fracàs manifest del sistema capitalista; des d'avui reclamarem justícia, reclamarem equitat i, per fi, reclamarem els mitjans de la producció i de la distribució, perquè després del fracàs exposat no és possible que el proletariat es resigni al fet que continuï el patrimoni total de la humanitat detingut pels incapaços i els malvats. No volem negar a ningú el dret a la vida, però no volem tampoc que aquest dret se'ns negui a nosaltres.» (Pestaña)

«No és una solució el que fan els anglesos. No ho resol el fet de vincular la riquesa a l'estat; sinó que cal lliurar-la al poble, que és l'element creador d'aquesta riquesa.» (Seguí)

—Consciència que el Congrés és un punt de partida, un esglaó, una plataforma catapultadora.

«El Congrés de la Confederació Regional és testimoni d'una encoratjadora esperança per a un futur no llunyà. Acaba d'acomplir el proletariat de Catalunya una missió de la més alta transcendència. El Congrés és el punt de partida del ressorgiment del proletariat català.» (Peiró)

«El Congrés ha assenyalat noves formes i nous rumbs a l'organització obrera de Catalunya.» (Pestaña)

«El Congrés que té la seva coronació en aquest acte, ho han dit tots els qui m'han precedit en l'ús de la paraula i jo repeteixo, és d'una importància cabdal. Ho és perquè quan creia la burgesia catalana que la Confederació Regional havia rebut un cop de mort, que les nostres energies s'havien esgotat i els nostres mètodes s'havien declarat en fallida, ens alcem més forts que mai, i amb una potència i una capacitat superiors conquerim les nostres posicions. (...) La transcendència del Congrés està en el fet que ens dóna la possibilitat de dur les nostres organitzacions al màxim de la seva potència. Per a això no hem de fer sinó posar en pràctica les pautes d'organització que ell ens ha traçat.» (Seguí)

Els discursos, doncs, representen una bona síntesi de la problemàtica del Congrés i de la classe obrera en general en aquests moments, a part que són un bon botó de mostra de la ideologia llibertària dels sindicalistes de la Confederació.

Salvador Seguí va clausurar l'acte. Aquestes foren les seves darreres paraules:

«Quan acabi la guerra, quan les qüestions es resolguin més aviat pels dictats de la passió que pels consells de la raó, si no representem una força immensa, si no som una agrupació potentíssima per la nostra cohesió i la nostra capacitat, serem joguines de la burgesia.

»Però si ens superem, si conquerim la nostra capacitat i ens col·loquem en condicions d'actuar d'una manera enèrgica, de fer front a totes les possibilitats d'atac, serem respectats, atesos i ens imposarem.

»Companys, passant per damunt de tot, procurem que l'organització forta sigui un fet, per a fer front a la burgesia catalana, a la burgesia espanyola, a la burgesia del món tot.

»Treballadors de Barcelona, que heu segellat amb el vostre entusiasme la labor del Congrés Regional; camarades delegats, que en representació de la Catalunya que pensa i treballa assistiu a les tasques del Congrés, l'epíleg del qual fem aquesta nit aquí, jo en el vostre nom saludo tots els explotats de la terra que, amb nosaltres, esperen el regnat de la justícia i de la llibertat! Han conclòs les tasques del Congrés. Queda clos l'acte.»

IV

LA CNT A CATALUNYA DESPRÉS DEL CONGRÉS DE SANTS

1. *La constitució de la Confederació Regional del Treball de Catalunya després del Congrés de Sants*

La confederació restava formada de la manera següent: la base era constituïda pels sindicats únics de ram o d'indústria, que agrupaven tots els oficis del mateix ram, els quals passaven a denominar-se seccions. Pel que feia als sindicats de les barriades, esdevenien sucursals del respectiu sindicat de ram o d'indústria.

Era condició indispensable per a la constitució d'un sindicat de ram o d'indústria que la meitat, almenys, de les seccions —anomenades fins aquest moment sindicats d'ofici— volguessin constituir-lo; un cop constituït, es donava a les seccions encara no integrades un terme de

tres mesos per a fer-ho, passat el qual, la Federació Local i Regional posava les citades seccions al marge del moviment obrer.[182]

Pel que feia a les seccions, cada una podia nomenar, del seu si, una comissió permanent de set individus, renovables per meitat cada any.[183] Totes les seccions eren representades en la mateixa proporció a la Junta del Sindicat. Solament el càrrec de president del sindicat i les delegacions federatives eren sotmesos a l'elecció d'una assemblea general de totes les seccions. Els altres membres de la Junta del Sindicat eren nomenats per la comissió permanent de cada secció. Cada secció tenia autonomia pel que feia referència a qüestions que, sense ésser d'importància extrema, no comprometessin els interessos generals del Sindicat. En el cas d'un sindicat amb seccions, adherides a ell, que residissin en localitats apartades, es recomanava que el sindicat donés autonomia administrativa a les esmentades seccions.[184] Les comissions permanents de secció havien de tenir cura d'estudiar les condicions de treball de la seva secció, resoldre les incidències que hi poguessin sorgir; fer treballs d'organització i propaganda i proporcionar totes aquelles dades que demanés la Junta del Sindicat. Pel que feia a les sucursals dels sindicats, eren dirigides per una Junta de Districte, amb atribucions àmplies, bé que depenent de la Junta del Sindicat central.

Quan calgués declarar la vaga, parcial o general, aquesta solament podia dur-se a terme previ acord d'una assemblea general de seccions. Quan es donés aquest acord, les seccions, en les seves demandes, podrien comptar amb el suport moral i material de totes les altres.

La Junta del Sindicat era l'encarregada de sotmetre cada sol·licitud de les seccions a l'Assemblea general. La Junta de Secció, a més a més d'aquesta funció coordinadora, tenia la

182. CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, p. 106.

183. Segons el Projecte de Reglament del Sindicat Únic del Ram de la Pell, p. XXI de la Memòria del Congrés que transcriu com a exemple orientador. En uns comentaris als acords del Congrés —Memòria citada, p. 110 i ss.— es parla de «Juntes de secció», les quals podien constar de tres membres (un president i dos secretaris adjunts, elegits per l'Assemblea General de la Secció). Les seves atribucions eren àmplies en tots els casos en què les qüestions a resoldre no traspassessin els límits d'interès de la respectiva secció. Les funcions d'aquesta junta, cas que fos paral·lela a la Comissió Permanent i no la mateixa cosa, es confonien notablement amb les d'aquesta darrera.

184. CRT DE CATALUÑA, *op. cit., p.* 109.

missió de «fer tot quant beneficiés al sindicat» i realitzar-ne l'administració general.

Els sindicats quedaven englobats en les federacions locals o comarcals i aquestes formarien part, alhora, de les confederacions regionals, en aquest cas de la Confederació Regional del Treball de Catalunya, la qual estendria la seva acció mitjançant pactes federals amb les confederacions anàlogues que es creessin o que ja existissin a Espanya, a Europa i a tot el món.

Dins la seva esfera pròpia, les federacions locals o comarcals gaudien d'una total autonomia d'acció.

La Confederació tindria un comitè per a l'administració i relació, compost de tretze membres: un secretari general, dos secretaris ajudants, tresorer, comptador i vuit vocals. Aquests darrers dividits en dues comissions: de «relacions exteriors» i «pro-presos i estadística».

El Comitè de la Confederació seria investit d'àmplies facultats executives per a dur a terme els programes traçats als congressos confederals. Per a altres iniciatives hauria de consultar les federacions (o seccions confederades). En cas d'urgència, podria convocar assemblees regionals, havent d'anunciar la convocatòria amb tres dies d'antelació. En els altres casos, les relacions entre la Confederació i les seccions confederades (federacions) fóra mitjançant circulars.

La reorganització en sindicats únics de la Confederació Regional i la reforma dels seus estatuts,[185] fruit dels acords de Sants, encaixava perfectament, com escriu Balcells, «dins la tendència general dels sindicats, en llur evolució històrica, a regir-se cada vegada més per una direcció única, a reduir per un costat el nombre total de vagues i, per l'altre, a augmentar llur duració i extensió, o sia llur gravetat».[186]

Per la seva banda, els sindicalistes veien en els sindicats únics una «plataforma de llançament amb vista a l'eventualitat d'una presa de la producció pels treballadors mateixos. Mentrestant, l'exercici del control de la producció permetria iniciar-se en les estadístiques, imposar-se del moviment dels mercats i de les fonts de primeres matèries».[187]

Aquestes paraules de Peirats responen perfectament a les

185. CRT DE CATALUÑA, *op. cit., p.* XV i ss.

186. A. BALCELLS, *op. cit., p.* 52. El dramatisme amb què es plantejarien les properes lluites socials, tanmateix, faria incert l'assoliment d'aquests objectius.

187. J. PEIRATS, *op. cit., p.* 8.

idees que manifestaren, a les seves intervencions i al míting de clausura, diversos dels millors líders anarco-sindicalistes com Peiró, Pestaña i Seguí, i que manifestarien posteriorment, aquests dos darrers, en les seves conferències a Madrid, a començament d'octubre de 1919.

El sindicat únic per a aquests sindicalistes fóra quelcom més que un instrument eficaç per a aconseguir millores econòmiques; el sindicat tindria la missió de preparar i capacitar els treballadors per a la presa en les seves mans dels mitjans de producció. Si per als bolxevics russos tot el poder havia d'ésser per als «soviets», els anarco-sindicalistes deien que havia d'ésser per als sindicats.

«El Sindicat Únic ve a ésser la preparació col·lectiva, ve a ésser la preparació professional perquè en el moment donat de la possibilitat d'una transformació social, aquesta capacitat col·lectiva i professional sigui la garantia que les altres classes socials tinguin precisament de com nosaltres anem a fer i anem a emparar-nos d'aquesta transformació. (...) No són els partits socialistes, no són els grups anarquistes els qui poden garantir després de la possibilitat d'una transformació social, que el consum i la producció estiguin completament normalitzats; no.

«Nosaltres hem vist que l'únic element, que l'única força, que l'única organització que podia tenir aqueixa garantia, era precisament el sindicalisme, el sindicat professional.» [188]

D'aquí que Salvador Seguí, a qui pertanyen les paraules anteriors, estimés la necessitat de les escoles racionalistes als sindicats i la col·laboració en ells dels tècnics i intel·lectuals.

Darrera de tot això hi havia la teoria anarco-sindicalista. L'anarquisme significava la societat ideal a assolir, i el sindicalisme l'instrument per a arribar-hi, l'instrument que assegurava més bé l'autèntic triomf de la revolució i de la llibertat per els anarco-sindicalistes. L'anarco-sindicalisme, per dir-ho amb mots de Salvador Seguí, era el resultat de la combinació del «geni de l'anarquisme amb l'home pràctic del sindicalisme».[189]

El Sindicat Únic era, doncs, una peça fonamental d'aquesta «combinació» o encaix.

188. Conferència citada de Seguí a Madrid. *Cfr.* S. SOLANO, *op. cit.*, ps. 225 i 226.

189. Conferència de Seguí al Castell de la Mola de Maó el 31 de desembre de 1920, a I. MOLAS, *op. cit.*, p. 80.

2. *Vers la generalització del Sindicat Únic*

Com escriu Balcells, «el Congrés de Sants va tenir una transcendència immediata. Sense el grau de desenvolupament que va donar a les organitzacions obreres de Catalunya, la CNT no s'hauria pogut llançar a la gran vaga de "La Canadenca", la qual acabà per desembocar en una vaga general, no política; la primera del segle, secundada per la immensa majoria de la massa obrera de Barcelona».[190]

Efectivament, entre els mesos de juliol de 1918 i gener de 1919, es varen anar col·locant les bases organitzatives que permeteren aquell gran moviment vaguístic i que donaren a la CNT a Catalunya la seva gran força i influència entre el proletariat. Durant aquests mesos es va realitzar l'acord fonamental del Congrés de constituir els sindicats únics de ram o d'indústria i de dur aquesta modalitat per tots els racons del Principat. Paral·lelament, la Confederació Regional pren posicions davant el moviment autonomista català de la fi del 1918 i del començament del 1919 i es produeixen els primers incidents entre socialistes i anarquistes que explicaran, en part, l'acord del Congrés de la Comèdia sobre l'absorció pura i simple de la UGT per la CNT. A la fi del 1918, el desenrotllament dels conflictes polítics i socials, l'enlluernament que exerceix sobre els sindicalistes l'any de revolució soviètica i que està desenrotllant-se a Alemanya, posen les forces anarco-sindicalistes catalanes en tensió, a punt d'actuar. A la fi de desembre de 1918, el comitè regional tindria cinc comitès més disposats a substituir-lo. El conflicte de Camarasa, en terres lleidatanes, precisament contra la companyia de «La Canadenca», a mitjans desembre, preludia el futur moviment que esclatarà el mes de febrer de 1919.

Tan aviat com va acabar el Congrés de Sants, s'inicià una intensíssima activitat reorganitzadora al si dels sindicats. El 5 de juliol de 1918, les juntes dels sindicats que havien estat nomenades perquè designessin els membres del Comitè de la Confederació Regional, es reuniren per primera vegada.[191] Els membres del Comitè (Ullod, Salvador Quemades, Salvador

190. A. BALCELLS, *op. cit.*, ps. 53 i 54. La classe patronal, escriu per la seva banda Peirats, fou sorpresa i desconcertada «per aquesta agilitat de maniobra i major capacitat d'adaptació dels treballadors a les exigències modernes de les condicions industrials». J. PEIRATS, *op. cit., p.* 8.

191. «Solidaridad Obrera», 5 de juliol de 1918.

Seguí —secretari general—, Camil Pifión, J. Pes i Salvador Ferrer), que probablement foren elegits en aquesta reunió o, si més no, abans del 8 de juliol,[192] dirigiren, el 10 de juliol, a través de les planes de «Solidaridad Obrera», un escrit de salutació a l'organització catalana, en prendre possessió dels seus respectius càrrecs, en el qual recordaven els acords presos al Congrés de Sants sobre les noves modalitats d'organització.

«Era aquesta una feina necessària. La creació de les patronals, aquest nou sindicalisme burgès que ha assolit una perfecció inusitada i una potència incontrastable, si havíem de posar-li davant aquells sindicats minsos que han de passar a la història, no sense que els dediquem un record de gratitud, ha determinat que nosaltres poséssim a contribució la nostra voluntat a la recerca de l'arma que ens donés força per contrarestar la del capitalisme.» [193]

La declaració convidava tots els obrers a posar en pràctica els acords recents, recordant que la missió de l'organització obrera era la de lluitar constantment pel millorament moral i material de la classe explotada i la seva finalitat, «definida als congressos internacionals i en el que acabem de celebrar», la d'acabar amb el règim capitalista.

El Comitè, igualment, després de subratllar la transcendència d'aquells moments històrics, feia una crida a l'organització i a la regularització al si de la Confederació, perquè la tasca del congrés pogués ésser el màxim d'eficaç possible. Finalment, i després de demanar a tots responsabilitat per a complir amb el propi deure, afirmava:

«Fem que sigui la nostra organització la propulsora dels grans moviments nacionals; fem, si això és possible, el nou Piamont que unifiqui les forces del proletariat.»

D'altra banda, perquè l'organització cenetista pogués funcionar a nivell de tot el territori peninsular, la Federació Local de Barcelona en una reunió de delegats, i a instàncies de la Confederació Regional Andalusa i d'alguns altres sin-

192. «Solidaridad Obrera», 8 de juliol de 1918. Aquest dia publica el nou comitè una nota en què afirmen els seus membres que aquell ha quedat constituït, fixen les seves reunions ordinàries per a cada dimarts i anuncien que començaran a treballar en la redacció de la Memòria del Congrés. Salvador Ferrer, dels Tintorers, va entrar com a membre del comitè el 6 d'octubre de 1918, en substitució del delegat dels cilindradors, que va dimitir aquells dies.

193. «Solidaridad Obrera», 10 de juliol de 1918.

dicats, va acordar de formar una comissió nacional organitzadora, que de fet era el comitè de la CNT, com així es denominaria. Per a constituir-la es va designar els sindicats de cilindradors, tintorers, carreters, ram d'elaborar fusta i art d'imprimir perquè nomenessin delegats. Aquests foren, segons Buenacasa, Manuel Buenacasa mateix (secretari general), Evel·lí Boal, Vicent Gil, Josep Ripoll i Andreu Miquel.[194]

El comitè de la CNT dirigia igualment, a través de les planes de «Solidaridad Obrera», el 20 d'agost de 1918, una salutació a tota la Confederació tot recordant les passades lluites, la tasca d'organització que estava duent a terme al si dels sindicats, la necessitat d'unificació de tot el proletariat, al mateix temps que rebutjava tot contacte amb els partits esquerrans, incloent el Partit Socialista, i anunciava la propera campanya de propaganda nacional així com la necessitat de celebrar, tan aviat com fos possible, un congrés general de la Confederació Nacional del Treball.[195]

La principal activitat dels sindicats, en aquests primers mesos posteriors al Congrés de Sants, estigué centrada, com era lògic, en el procés de constitució dels sindicats únics de ram i d'indústria,[195 bis] procés que plantejà, ja des d'un bon

194. La reunió va tenir lloc el 30 de juliol de 1918. *Cfr.* «Solidaridad Obrera» d'aquest dia. El tercer punt de l'ordre del dia era el següent: «És convenient la formació d'una comissió nacional organitzadora». El 14 d'agost, «Solidaridad Obrera» publicava la notícia de l'acord de la Federació Local de formar una comissió nacional organitzadora. El 20 d'agost de 1918, els membres dirigien una salutació a través de «Solidaridad Obrera», que començava així: «Recentment, una reunió dels treballadors tots de Barcelona ens ha designat per a formar el Comitè Nacional del Treball. El fet s'ha produït a instància de la Confederació Regional Andalusa i d'alguns altres sindicats (...)». Els noms dels sindicats citats coincideixen, d'altra banda, amb aquells sota els quals estan enquadrats els noms que Buenacasa esmenta *(op. cit.*, p 64): Josep Ripoll, dels cilindradors; Vicent Gil, dels tintorers; Andreu Miauel, dels carreters; Manuel Buenacasa, del Ram d'Elaborar Fusta, i Evelio Boal, de l'Art d'Imprimir. Tanmateix, no he trobat cap senyal a la Memòria que confirmi el manifestat per Buenacasa *(op. cit.*, p. 64), segons el qual «el comitè nacional provisional nomenat per l'organització barcelonina va prendre caràcter efectiu per acord del Congrés citat» (el de Sants).

195. «Solidaridad Obrera», 20 d'agost de 1918.

195 bis. El Comitè regional va proposar, com a base d'estudi i orientació, 13 agrupaments d'indústries i similars per a la constitució dels sindicats únics:

RAM DE L'ALIMENTACIÓ: Agricultors, ram del sucre i de la farina, vaquers, escorxadors, cansaladers, pescadors, cuiners, conservers i indústries totes de l'elaboració alimentària.

RAM DE TRANSPORTS MARÍTIMS I TERRESTRES: Ferroviaris, mariners, carregadors i descarregadors, carreters, cotxers, tramviaires, xofers, mossos de càrrega i descàrrega de magatzems, camàlics i tota mena d'activitats de tracció o transport.

RAM DE LA FUSTA I DEL MOBLE: Taladors de bosc i escollidors de fusta, serradors, fusters, boters, calafats, torners, aplicacions mecàniques de la fusta, ebenistes i els seus anexos, embaladors, moblistes de jonc i de fusta, cistellers, constructors de pianos, constructors de carros i de tota mena de vehicles de fusta i totes les aplicacions generals d'aquesta.

RAM DE LA METAL.LÚRGIA: Siderúrgics, fonedors en ferro i bronze, mecànics, lampaders, llauners, armers, serrallers, calderers en coure i ferro, torners, fumistes, polidors, ferradors, utensilis domèstics, bufadors, aplicacions elèctriques i tots els derivats de la metal·lúrgia.

RAM DE LA CONSTRUCCIÓ: Coure (encarregats de) la cal i el guix, encimentadors, maoners, mosaïcistes, empedradors, picapedrers, paletes i manobres, marbristes, esculptors en pedra i marbre, guixaires revoca-dors i adornadors, pedra artificial, estucadors, pintors, empaperadors i tot el que fes referència a la construcció.

RAM FABRIL I TÈXTIL: Filadors, teixidors, gèneres de punt, cilindradors, tintorers, contramestres i tot el que es refereix a la indústria del teixit i als seus acabats en peces.

RAM DEL VESTIT: Camiseres, confeccionadores de roba blanca, brodadores, modisteria, sastreria, gorresteria, barreteria, corbateria, passamaneria i tot els qui treballin a les indústries del vestir i de l'agulla.

RAM DE LA PELL: Adobadors, guarnimenters, sabaters i anexos, guanters, pelleters, corretgers, maleters i tots els derivats de la pell.

RAM DEL PAPER I DE LA IMPREMTA: Elaboradors de paper i de cartró, tipògrafs, litògrafs, maquinistes, fabricació de tintes, enquadernadors, fotogravadors, caixes de cartró, cromistes, fotògrafs, estereotipadors i tot el referent al ram del paper i de la impremta.

RAM D'UTILITATS DOMÈSTIQUES: Plomallers, terrisseria, esparteria, catiferia, escombrers, matalassers, porcellaners, vidriers, cristallers i totes les ramificacions que tingués aquest ram.

RAM D'ARTICLES DE LUXE, D'AGENÇAMENT PERSONAL I HIGIENE: Joiers i argenters, rellotgers, perfumistes, barbers, perruquers, massatgistes, banyers, pedicurs, enllustradors, neteja particular i domèstica, neteja de façanes i establiments, constructors de joguines mecàniques de cartró, fusta i celuloide, gomes i amiants, embetumadors, pentinadores, planxadores, bugaderes i sabonistes.

RAM DE DISTRIBUCIÓ: Tenedors de llibres i ajudants, dependents de comerç i de la indústria, dependents d'ultramarins, venedors al major i al detall de tota mena de comestibles i articles manufacturats, cambrers, carboners i tota dependència que tingui relació amb l'expedició o distribució de productes ja elaborats, ja naturals.

RAM DE SERVEIS HUMANS: EDUCATIUS I ARTÍSTICS: Farmacèutics, infermers, llevadores, practicants, personal de clíniques, mestres de totes les graduacions, professors de llengües, mercantils i artístics, periodistes, músics, artistes de representacions públiques, taquillers i tramoistes.

CRT DE CATALUÑA, *op. cit.*, ps. 111-116.

Aquests agrupaments eren presentats com a punt de partida, per a

començament, problemes, discussions i tensions de tota mena. El 6 de juliol de 1918, per exemple, «Solidaridad Obrera» publicava un article contra l'entrada d'«individus covards als sindicats, els quals, sols, eren incapaços de res i, ara, escudats en els sindicats, voldrien plantejar conflicte diari».[196]

Durant el mes de juliol, els sindicats celebraren nombroses reunions en les quals es va procedir a explicar els acords presos al Congrés. Però les discussions sobre el Sindicat Únic s'allargaren durant els mesos de juliol, agost, setembre, octubre i novembre, i encara més temps en alguns casos. Els debats foren sovint tensos i calgué, en diversos sindicats, celebrar diverses reunions per decidir la constitució del Sindicat Únic, com en el cas dels fonedors de ferro i bronze que no varen decidir-se a entrar al Sindicat Únic de la metal·lúrgia fins al mes de desembre de 1918.[196 bis] Les planes de «Solidaridad Obrera» continuaren publicant articles defensant i propugnant el Sindicat Únic i també crides a la discussió serena.[197]

---

la classificació definitiva dels diversos oficis, d'acord amb les modificacions que exigís la realitat. En tot cas són il·lustratius de l'esquema dels anarco-sindicalistes catalans en la constitució dels sindicats únics de ram o d'indústria.

196. *Evitemos el peligro,* a «Solidaridad Obrera», 6 de juliol de 1918.

196 bis. El 17 de desembre de 1918 es varen reunir els fonedors de ferro de Barcelona, per acordar o no l'ingrés al Ram de la Metal·lúrgia. *Cfr.* «Solidaridad Obrera» del 17 de desembre de 1918. Després d'aquesta data el Sindicat de la Metal·lúrgia apareix definitivament format.

197. Per a comprendre aquestes discussions no s'ha de menystenir un factor que, sovint, influïa d'una manera determinant: l'habilitat dialèctica. Així, freqüentment, a les reunions, aquesta s'imposava o era més decisiva que la solidesa dels principis sustentats. Camil Pinón, per exemple, ens ha corroborat com, força vegades, el militant amb facilitat de paraula era qui imposava les seves concepcions en el sin dicat. De fet, una bona part dels èxits de Salvador Seguí radicaren en la seva gran capacitat d'orador i en la seva paraula persuasiva. D'altra banda, l'oratòria, en tots els camps de la vida pública, era d'una im portància excepcional. Com explicar, si no, l'èxit de Lerroux, a comen çament de segle, a Catalunya? Durant molts anys, l'esquerra catalana va anar coixa en aquest sentit, car es veia incapaç de presentar un polític que pogués aparellar-se amb la dialèctica de Cambó o amb la retòrica exuberant i demagògica de Lerroux. Quan va trobar un com petidor amb avantatge d'ambdós, Macià, no fou per les seves dots d'eloqüència sinó per les seves actituds i gestos radicals o estridents que el feren esdevenir una figura mítica. El gest o la paraula, vet aquí, és sovint l'essencial. És una constatació que cal tenir en compte per a comprendre força reaccions populars.

Sindicalistes com Buenacasa, Seguí, Pestaña, etc, desplegaren una activitat intensa, participant en conferències i mítings, en locals de diferents entitats obreres, per explicar la nova modalitat. D'altra banda, es desenvolupava un laboriós treball dirigit a captar els obrers no sindicats per a les entitats existents o bé crear sindicats nous en aquelles indústries on els obrers no tenien associació.

Cal assenyalar que força de les discussions sobre el Sindicat Únic eren motivades per l'acord del Congrés, el qual, si bé definia el principi organitzatiu, no definia la forma pràctica de dur-lo a terme. La Memòria del Congrés, que va sortir a la llum pública el 8 de desembre de 1918, va esmenar aquest problema amb diversos comentaris als acords i transcrivint el text d'un projecte de Sindicat Únic de la indústria de la pell. D'altra banda, com ja exposàrem a les planes dedicades a l'apartat sobre el Sindicat Únic, aquest topava amb tota una tradició de sindicats d'oficis, afavorida per la mateixa dispersió i estructura industrial de Catalunya, els militants dels quals recelaven de la nova modalitat, tement una centralització i una pèrdua d'autonomia. A les discussions va escoltar-se sovint l'acusació que els sindicats únics representaven una «nova tirania» i que atemptaven contra la llibertat.

Per un altre costat, es donà algun cas en què la Junta del Sindicat va manifestar-se en desacord amb l'aprovat al Congrés o amb la mateixa actuació dels delegats allí. Així s'esdevingué amb la Societat d'obrers constructors de pianos, que desautoritzà la decisió final dels seus delegats, els quals havien acceptat els acords del Congrés i especialment el que feia referència al compromís contret d'ingressar al Ram d'Elaborar Fusta, i va fer constar en lletra publicada a «Solidaridad Obrera», el 4 de juliol, que els seus delegats havien estat coaccionats i pressionats per part de diversos membres del Ram d'Elaborar Fusta, cosa que induïa els Constructors de pianos a retirar del Congrés els seus delegats, decisió que no fou donada a conèixer públicament al comici de Sants.[198] Aquest sindicat, juntament amb el de la Unió de Fusters de Barcelona, acusats d'incompliment dels compromisos contrets i d'actuar de manera insolidària en alguns dels conflictes laborals protagonitzats pel Ram d'Elaborar Fusta, foren declarats al marge de l'organització a la reunió de delegats

198. «Solidaridad Obrera», 4 de juliol de 1918.

de la Federació Local de Barcelona del 30 de juliol de 1918.[199]

La unificació administrativa, sovint, va plantejar una de les oposicions més importants, car existien membres dels sindicats que desitjaven que cada secció tingués autonomia administrativa, més que res per la por que la unificació del cobrament de les quotes i la quantitat que es col·loqués en unes soles mans, desvetllés la cobdícia en algun tresorer.[200]

En alguns casos, al si d'algun sindicat d'ofici més refractari es va crear un grup promotor del Sindicat Únic (com fou el cas del grup propugnador del Sindicat Únic del Ram de la Metal·lúrgia).[201]

Però, malgrat les dificultats i oposicions, la nova modalitat sindical anà avançant a poc a poc. Així es constituïa el Sindicat Únic d'Arts Gràfiques a la segona quinzena de juliol, el del Ram de la Construcció al començament d'octubre, el de la Metal·lúrgia al començament de novembre, el del Ram de la Pell a la primera setmana de desembre, el del Ram de l'Escombraria, Esparteria, Palmeria i similars al començament de gener de 1919, per citar solament uns pocs exemples.

Al mateix temps, a Manresa, Terrassa, Sabadell, Vilanova i la Geltrú, Mataró i altres poblacions, anaven realitzant un procés semblant de reorganització.

La Federació Local de Badalona, per la seva banda, va organitzar un congrés local els dies 2, 3 i 4 de novembre de 1918, el qual va aprovar el Sindicat Únic com a modalitat organitzativa i va decidir d'ingressar a la Confederació Regional. Igual acord d'ingrés va prendre la Federació Local de Lleida al començament de desembre de 1918. L'entrada de noves federacions comarcals i de sindicats a l'Organització sindical catalana, anava duent a un ple desenvolupament els esquemes d'estructuració de la CNT a Catalunya.[202]

199. «Solidaridad Obrera», 31 de juliol de 1918.

200. *Cfr.*, per exemple, l'article *Transformación necesaria*, a «Solidaridad Obrera», 2 d'agost de 1918. Durant aquests mesos els articles de «Solidaridad Obrera» que defensen els acords del Congrés sobre el Sindicat Únic i que aclareixen els problemes que sorgeixen, són constants. Igualment surten crides a la serenitat i a la claredat en les discussions; per exemple: *Discutàmoslo serenamente*, a «Solidaridad Obrera», 21 de juliol de 1918.

201. El 24 de juliol de 1918, per exemple, aquest grup, juntament amb els Pintors, organitzà una conferència, pronunciada per Salvador Seguí, sobre «L'alta significació del sindicat únic». Vegeu «Solidaridad Obrera», 24 de juliol de 1918.

202. Les dades d'aquest capítol final, mentre no s'indiqui una altra cosa, són preses de «Solidaridad Obrera».

Segons les paraules de Salvador Seguí a l'Assemblea Regional del 6 d'octubre de 1918, el comitè de la Confederació havia participat, entre el Congrés de Sants i l'esmentada data, en 85 actes de propaganda a la regió, intervenint, en diversos actes, en la solució de litigis habituals entre organitzacions de diverses localitats, xifra que indica molt clarament l'activitat del comitè regional.[203]

Igualment, l'organització regional sindicalista anava duent a la pràctica, progressivament, els altres acords del Congrés. Els estatuts revisats de la Confederació Regional foren inclosos a la Memòria del Congrés. El 9 d'octubre, en una assemblea de delegats de la Federació Local de Barcelona, va tractar-se especialment dels acords del Congrés referents a la implantació de les escoles racionalistes. Igualment, a l'esmentada reunió, els delegats s'ocuparen de l'organització dels tallers col·lectius, dirigits pel Sindicat d'invàlids «L'Oportuna», tasca en la qual havien ofert col·laboració les Escoles del Treball de la Mancomunitat.

3. *Els conflictes obrers*

Els conflictes obrers, per una altra banda, foren augmentant durant aquests mesos. La jornada de vuit hores —o la disminució d'hores de treball— i l'augment del salari són, entre altres, reivindicacions constants a les vagues obreres. Aquestes, com diem, foren nombroses. Solament cal seguir en aquest sentit les planes de «Solidaridad Obrera». Amb tot, podem remarcar les lluites de les diferents seccions del Ram d'Elaborar Fusta, especialment contra el locaut dels serradors, que va durar vint setmanes, fins al 5 de novembre de 1918; la vaga dels pastissers, els greus incidents de Badalona del 25 d'agost, en què unes detencions de diversos vaguistes de la Casa Cros van donar origen a una concentració de 1.500 treballadors davant l'Ajuntament en sol·licitud de la llibertat dels detinguts; quan l'alcalde els havia dirigit unes paraules per calmar-los, la força pública va fer diverses descàrregues de fusell que ocasionaren quatre morts i diversos

203. «Solidaridad Obrera», 7 d'agost de 1918. A aquesta assemblea regional, primera després del Congrés de Sants, varen assistir el comitè de la Federació local de Barcelona, el de la CNT i una vintena de sindicats de Barcelona, les federacions locals de Ripoll, Sabadell, Figueres, Terrassa i Oficis Diversos de Sant Feliu del Llobregat.

ferits. La resposta fou l'atur general a Badalona, fins i tot dels comerços, amenaçant el Comitè de la Confederació amb la vaga general a Catalunya. Això no obstant, el Comitè, conscient que l'organització no estava preparada per a una vaga general, ja que aquesta hauria estat aprofitada per a fer avortar els esforços d'organització i les possibilitats d'un futur moviment revolucionari, i recordant l'experiència d'agost de l'any anterior, va publicar una declaració a «Solidaridad Obrera», el 30 d'agost de 1918, recomanant als obrers que no responguessin a «les provocacions de les autoritats governatives i dels patrons que volien dur els treballadors a una vaga general prematura per a aixafar el moviment».

Amb aquest fi, la Federació Local de Badalona va decidir d'alçar l'atur. D'altra banda, la força pública fou retirada dels carrers, tal com demanava la representació obrera per a reprendre el treball.[204] A més d'aquests conflictes, se'n desenrotllaven uns altres d'importància com els del Ram de l'Aigua de Sabadell i Terrassa, a la fi d'octubre de 1918, que acabaria amb èxit per als treballadors, a mitjan de desembre de 1918.

Al començament de desembre de 1918 s'iniciava el conflicte dels obrers de «La Canadenca» a Camarasa,[205] que constitueix una avançada de la propera vaga de febrer de 1919. I, a la fi de desembre de 1918, obtenien els treballadors de la fàbrica de filatures J. Ferrer i Fill, a Santa Coloma de Queralt, un triomf notable en les seves demandes, després de vuit mesos de vaga.[206]

L'augment dels conflictes laborals, especialment la potència d'aquests, des que s'anava aplicant el sistema d'organització en sindicats únics, amb l'aparició d'atemptats de patrons, va incidir en la radicalització de posicions en diversos d'aquests darrers, com els de la Federació Patronal del Ram de la Construcció, el comitè del qual dirigia un escrit als seus associats, reproduït per «Solidaridad Obrera», el 16 de setembre de 1918:

«(...) l'obrer s'ha declarat enemic aferrissat del patró i la lluita entaulada és sagnant. Han caigut alguns companys nostres, víctimes de covards, vils i repugnants assassinats, propis de repugnants, vils i covards éssers l'exterminació dels

204. *Cfr*. «Solidaridad Obrera» dels dies 26 i ss. del mes d'agost de 1918.

205. «Solidaridad Obrera», 3 de desembre de 1918.

206. «Solidaridad Obrera», 22 de desembre de 1918.

quals hauria hagut de decretar-se per raons d'humanitat *i* pel procediment ràpid i eficaç, amb què s'exterminen les animàlies, sense demanar-los permís, sense concedir-los treva, corrosius que acabin amb ells i arrasin fins i tot els més febles vestigis del seu maleït pas.»[207]

Aquesta mostra del manifest del Comitè Patronal indica clarament el sentiment que anava prosperant en els ànims de diversos patrons. Es preludiava ja el futur clima de la guerra social que ensagnarà els carrers barcelonins entre el 1919 i el 1923.

4. *L'excursió regional i nacional de propaganda*

La Confederació Regional del Treball de Catalunya va convocar per al dia 8 de desembre una nova assemblea regional, amb l'objectiu d'exposar les finalitats de la campanya regional que començava el dia següent, d'acord amb les conclusions del passat congrés. D'ençà del seu acabament, el comitè havia estat treballant en l'organització d'aquesta excursió de propaganda regional. Amb aquest fi es va sol·licitar als sindicats de la regió que votessin quantitats per a sufragar-ne les despeses. D'altra banda, ja abans, els sindicalistes havien recorregut diversos punts de les comarques, com Lleida, Ripoll, Manlleu, Vilassar de Mar, Fígols, Sant Feliu de Guíxols, Castellar del Vallès, Vilanova i la Geltrú, Caldes de Montbui, Camarasa, etc. Però les tasques de propagació i organització sindicalista a Catalunya varen dur-se d'una manera sistemàtica durant la campanya del mes de desembre de 1918.

El 23 d'octubre, «Solidaridad Obrera» publicava una declaració del Comitè Regional sobre l'excursió de propaganda per Catalunya i la campanya de la CNT per tot Espanya que seguiria a la primera.

Segons el comitè, la campanya regional tenia els objectius següents:

1. Divulgar els acords adoptats al darrer congrés regional.
2. Organitzar i orientar els treballadors de la regió.
3. Exposar les possibles repercussions econòmiques que tindrà la guerra per als treballadors a Catalunya.
4. Començar la campanya que en pro dels ferroviaris acomiadats i de l'ampliació de l'amnistia va acordar d'emprendre el darrer congrés regional.

207. «Solidaridad Obrera», 16 de setembre de 1918.

Pel que feia a la campanya a nivell peninsular, la CNT es proposava:

1. Reorganitzar les forces de la Confederació Nacional.
2. Propagar i orientar tots els treballadors perquè se sumessin a les forces organitzades.
3. Exposar a totes les organitzacions obreres de tot Espanya la conveniència que estiguessin preparades «per a la possible crida que la Internacional dels treballadors farà a tots els productors del món».[208]

Els dirigents de la CNT, igualment, es proposaven de propagar els acords del Congrés de Sants, sobretot la modalitat del Sindicat Únic, per tots els racons de la geografia penin sular; amb la qual cosa les influències del comici del carrer Vallespir de Sants ultrapassaven els límits de Catalunya i s'estenien per la resta del territori peninsular, signe inequívoc de la maduresa i de l'hegemonia de l'anarco-sindicalisme català.

El 8 de desembre de 1918, doncs, va celebrar-se l'assemblea regional, esmentada abans, al Palau de Belles Arts de Barcelona,[209] en la qual va aprovar-se l'ordre del dia dels

208. «Solidaridad Obrera», 23 d'octubre de 1918. L'excursió no es féu fins al desembre —encara que diversos sindicalistes varen recórrer amb anterioritat diversos punts de la geografia catalana— per falta de diner suficient, de la qual cosa Salvador Seguí s'havia lamentat a la passada reunió del 6 d'octubre.

209. Desgraciadament, falta a l'hemeroteca de l'Arxiu Històric Municipal de Barcelona el número corresponent al 9 de desembre que duia la crònica d'aquesta important assemblea regional. La informació, l'he treta a base de les referències de «El Progreso», «La Lucha», «El Noticiero Universal», «El Diluvio» i «La Publicitat», tots del 9 de desembre de 1918.

En aquest acte que, segons la premsa citada, va resultar «grandiós», hi assistiren, segons «El Diluvio», més de 254 entitats de Catalunva: Mataró, Sabadell, Terrassa, Badalona, Palamós, Vilanova i la Geltrú, Sant Feliu de Guíxols, Barcelona, Lleida, Sant Feliu de Llobregat, Granollers, Igualada, Reus, Arenys de Mar, Ripoll, Martorell. Els sindicats d'aquestes poblacions i de les seves àrees comarcals, en diversos casos, estaven englobats en les federacions locals, les quals juntament amb aquells estigueren presents a l'assemblea. Hi eren presents, a més a més, diverses societats de Sant Esteve, Castellet, La Selva del Camp, Sallent, Blanes, Balsareny, Monistrol, Camarasa, Santa Coloma de Queralt, Sant Vicenç de Castellet, Vilassar de Mar, Arenys de Munt, Sitges i Cornellà.

Si comparem, doncs, les 153 associacions representades al Congrés de Sants amb les 254 d'aquesta assemblea, tindrem una idea del creixement experimentat per la CNT a Catalunya des de la celebració d'aquell congrés.

mítings de propaganda, a desenvolupar durant la campanya sindicalista regional:

«1. El que és i significa la Confederació Nacional del Treball d'Espanya. La seva constitució. Els sindicats de ram o d'indústria. Les federacions locals o comarcals i regionals.

2. Els treballadors espanyols davant els moments actuals i les seves relacions internacionals: els latifundis, la terra i la qüestió agrària.

3. Necessitat d'un congrés general de la Confederació.

4. Pels ferroviaris acomiadats l'agost de 1917 i per tots els presos per qüestions socials, fent esment especial de Josep Castellví i Garcia que fa vint-i-quatre anys que està en presidi. Necessitat d'una amnistia general.»[210]

Aquest ordre del dia constituiria el guió dels actes, tant de la propaganda regional com nacional.

Salvador Seguí, que va presidir aquesta assemblea i en fou el principal orador, va parlar en nom del Comitè, subratllant la importància de l'excursió regional, dirigida a divulgar tots els acords del Congrés de Sants «aitals com el sindicat únic, creació d'escoles racionalistes, amnistia total, plena, absoluta, per als presos per qüestions político-socials, llibertat immediata dels companys processats i presos a la presó de Barcelona, reposició dels ferroviaris, etc, etc». A la seva exposició va assenyalar també que si, després de la campanya regional i de la que seguiria a nivell general del territori espanyol, el govern es negava a concedir les peticions que l'organització obrera tenia formulada, «s'aniria a una campanya nacional d'agitació amb el propòsit decidit d'aconseguir per tots els mitjans, el que per dret i justícia ens correspon».[211]

Aquesta campanya regional es va fer a través de dues rutes: l'una per la zona llevantina i nord de Catalunya, i l'altra per la zona central i sud. Per a la primera foren designats Àngel Pallejà, Camil Piñón i Fèlix Monteagudo; per a la segona, Felip Barjun, Josep Viadiu i Llibertat Ròdens.

L'assemblea fou molt curta, car va limitar-se pràcticament a un discurs de Salvador Seguí i a una curta intervenció de Pestaña, que va prendre la paraula per adherir-se totalment al manifestat per Seguí i invocar «els principis sindicalistes que han de transformar la humanitat i han de dur al món la pau imposada pels homes», segons la crònica de «El Diluvio», corroborada per la dels altres diaris.

210. «La Publicidad», 9 de desembre de 1918.

211. «El Progreso», 9 de desembre de 1918.

També es comptava, per a prendre part a la campanya, amb Joan Peiró, Antoni Martínez, Salvador Seguí i Lola Ferrer.[212] Durant el mes de desembre, varen recórrer els sindicalistes el Principat. Diàriament «Solidaridad Obrera» donava compte dels actes comarcals.

A la fi de desembre de 1918 i durant la primera quinzena de gener de 1919, fins que Romanones va suspendre les garanties constitucionals, es va desenvolupar la campanya nacional de propaganda, projectada des del mes d'octubre de 1918 i començada el 22 de desembre del mateix any «amb molt d'entusiasme i pocs diners», com escriu Buenacasa. Pestaña, Mira, Seguí, Buenacasa, Quintanilla, Pedro Sierra, Viejo i García, entre altres, la dugueren a terme per terres valencianes i aragoneses.[213] L'èxit més espectacular fou, probable ment, la intervenció cenetista al IV Congrés Nacional d'Agricultors d'Espanya, que es celebrava a València els dies 25, 26 i 27 de desembre de 1918. A la sessió del 25 s'acordava, per unanimitat, que la Federació Nacional d'Agricultors ingressés en bloc a la CNT.[214] Segons Buenacasa, els expedicionaris celebraren més de trenta actes públics per terres llevantines. Però la suspensió de garanties i l'empresonament dels oradors a terres valencianes i a Saragossa van estroncar la campanya.[215] Tanmateix, la CNT, amb les noves adhesions —afegim-hi la de la Federació Obrera Regional Andalusa—, adquiria una envergadura numèrica excepcional, especialment a Catalunya. Aquí, fruit de la campanya d'organització, portada a terme des del Congrés de Sants i, especialment, gràcies a la campanya regional, es crearen més de cent entitats noves.[216] Segons Buenacasa, la Confederació Regional del Treball de Catalunya passava dels seus 73.860 afiliats que tenia durant la celebració del Congrés de Sants a 345.000 membres en acabar el 1918.[217]

Aquest auge sindicalista explica l'acord de la Conferència Nacional Anarquista, celebrada clandestinament el desembre de 1918 a Barcelona, la qual va recomanar a tots els obrers llibertaris espanyols «el seu ingrés i participació immediata i directa a les entitats de treballadors». Fins aleshores, força

212. «Solidaridad Obrera», 23 d'octubre de 1918.
213. M. BUENACASA, *El movimiento obrero español*, p. 66.
214. «Solidaridad Obrera», 26 de desembre de 1918.
215. M. BUENACASA, *op. cit.*, ps. 66-67.
216. A. BALCELLS, *op. cit.*, p. 60.
217. M. BUENACASA, *op. cit.*, p. 215.

anarquistes no pertanyien a les organitzacions obreres o la seva actuació al seu si era al marge dels càrrecs de responsabilitat.[218]

5. *Les relacions entre anarco-sindicalistes i socialistes*

El deteriorament progressiu de les relacions entre anarco-sindicalistes catalans i socialistes és una de les característiques d'aquest període.

Tal com havia estat decidit al Congrés, Pau Ullod i Francesc Martínez, delegats dels ferroviaris de la Secció de Barcelona i dels calderers en coure respectivament, es dirigiren el 13 de juliol de 1918 a la Federació Obrera de Saragossa perquè aquesta convoqués un Congrés Nacional de societats obreres amb la finalitat d'arribar a la unificació de les forces proletàries.[219]

Tanmateix, aquestes bones intencions es veieren aviat frustrades per diversos incidents. Així, «Solidaridad Obrera», el 26 de juliol de 1918, anunciava l'ajornament d'un míting sobre l'ampliació de l'amnistia i la reposició dels ferroviaris, en el qual havien de participar representants dels ferroviaris i delegats de la Federació Nacional de Ferroviaris i de la UGT. Les causes, segons el periòdic esmentat, eren degudes a dificultats en l'organització i especialment al fet que «la conducta inexplicable d'aquests elements que a requeriment dels mateixos ferroviaris, no pas als nostres, havien de prendre part als esmentats actes, han fet assumir-nos la responsabilitat d'aquesta suspensió, tot prometent, això no obstant, que ben aviat començarà aquesta campanya (el míting donava començament a la campanya acordada al Congrés sobre l'amnistia i la reposició dels ferroviaris acomiadats), si bé comptant solament amb elements afins a la nostra organització, prescindint en absolut dels elements socialistes per a realitzar-la».[220]

Aquesta «conducta inexplicable» per part dels «elements socialistes», és possible que tingués a veure amb una circular que aquests dies va adreçar la sindical socialista a tots els sindicats de Catalunya, convidant-los a entrar a la UGT.

218. M. BUENACASA, *op. cit.*, ps. 65 i 66.
219. «Solidaridad Obrera», 13 de juliol de 1918.
220. *Aplazamiento de una campana*, a «Solidaridad Obrera», 26 de juliol de 1918. La nota és signada pel comitè regional.

Aquesta circular va produir una viva irritació dins la Confederació Regional fins al punt de dur al Comitè a trencar totes les seves relacions amb la Unió General de Treballadors en una declaració publicada el 26 d'agost de 1918 a «Solidaridad Obrera».[221] L'organització socialista, per la seva banda,

221. «Cal que assenyalem, als vint dies d'acabat un congrés regional en què va sostenir-se la necessitat d'unificar les forces obreres organitzades de tot Espanya, un perill que amenaça les organitzacions de treballadors. (...) Potser això que hem de lamentar avui és conseqüència de la nostra tolerància d'ahir (...), del nostre interès (...) a no allargar la distància que ens separa dels organismes directius de la Unió General de Treballadors.

»Quan acabem de celebrar un congrés de tanta transcendència que mai no se n'havia fet un d'igual (...), la Unió General de Treballadors, tot combatent-nos amb arts de mala llei, trencant tota relació que pogués existir entre ells i nosaltres, es dirigeix a cada una de les agrupacions que formen la Confederació en sol·licitud del seu ingrés.

»Aquest procedir antisocial i dissolvent no ens estranya. Ja sospitàvem nosaltres que s'oposarien grans dificultats a la nostra aspiració d'unificar les forces del proletariat espanyol. No són els sindicats que formen la Unió General de Treballadors els qui s'hi oposaran, no. Coneixem niolt bé l'enemic: el Partit Socialista, vet aquí l'enemic.

»Tem que nosaltres triomfem (...). En una paraula: tem que expulsem la política dels sindicats.

«Impulsat per altres elements aliens a les classes proletàries, ha pretès amb habilitat conduir-nos a un terreny de violències a fi que ens presentem davant els treballadors com a iniciadors d'una pertorbació i com a enemics de la unificació del proletariat, i diu als organismes adherits a la nostra Confederació:

»"Encara que la Unió General de Treballadors ha estat combatuda per certs elements obrers extraviats, i combatuda amb arts de mala llei, s'ha arrelat cada vegada més, al revés del que ha passat a aquells que han experimentat caigudes freqüents i, en alçar-se, ho han fet cada cop amb menys força i variant sempre de nom."

»I després ve la coronació d'aquest acte de violència incomprensible: demanar l'ingrés dels nostres sindicats a la Unió General.

»Però nosaltres, que aspiràvem a la unificació del proletariat, no renunciem per això a la nostra idea (...). Ja avui la Confederació Regional del Treball de Catalunya és infinitament més potent que la Unió General de Treballadors. I existeix una Confederació Regional Andalusa d'una eficàcia notòria i preeminent, que considerem germana nostra.

«Amb aquestes dues forces inicials anàvem a estendre, potser amb un excés de generositat, la nostra mà a l'organisme origen d'aquesta declaració (...). I avui, recolzats en les nostres conviccions i segurs que certs elements foren un llast pesat que hauríem d'arrossegar en la nostra marxa, trenquem totes les relacions que poguessin unir-nos amb la Unió General de Treballadors, i declinem la responsabilitat que això pugui originar en la conducta desatentada observada per la representació nacional de l'esmentada Unió.

va manifestar que es tractava d'una circular dirigida als sindicats catalans solament, fet que, en opinió del citat periòdic, constituïa una maniobra deshonesta quan existia un pacte entre les dues sindicals.

«El Obrero Municipal», òrgan de l'Associació d'Empleats de l'Ajuntament de Barcelona, va manifestar desencant i indignació per aquest trencament de les relacions i va argüir que l'opinió del Comitè Regional no era la de tots els treballadors.[222] El fet va ésser que amb aquest incident va trencar-se la línia d'harmonia que el Congrés de Sants semblava prometre i s'inicià així el procés que va conduir a la declaració del Congrés de Madrid de 1919 que recomanava l'absorció dels membres de la UGT per la CNT.

Un nou incident esdevingut a La Corunya en un míting socialista, que fou interromput per elements anarquistes i que va donar lloc a un altercat violent, va provocar nous comentaris antiugetistes a «Solidaridad Obrera».[223] «El Obrero Municipal» va protestar novament d'aquest comentari, que no conduïa, segons argumentava, més que a la lluita dels obrers entre ells mateixos.[224]

La Unió General de Treballadors, tanmateix, va fer nous tempteigs d'apropament al seu XIII Congrés, celebrat durant la segona setmana d'octubre de 1918 a Madrid. És interessant d'assenyalar l'espai i els comentaris abundants que li va dedicar «Solidaridad Obrera», la qual remarcà, per exemple, la superioritat de la CNT, solament a Catalunya, sobre la UGT. El periòdic confederal contraposava els 102 delegats i 165 or-

---

»(...) Aquest comitè farà primer la tasca que cregui necessària a Catalunya (...) i irromprà després, amb el concurs de tots els bons treballadors, en els àmbits de la península, posant de manifest els defectes capitals de què pateix la Unió General de Treballadors, l'engany de què són víctimes les classes proletàries i la necessitat d'unir-nos tots per defensar els interessos que ens són comuns. I no dubtem que aconseguirem els nostres propòsits (...). EL COMITÈ DE LA CONFEDERACIÓ REGIONAL DEL TREBALL DE CATALUNYA. Barcelona, juliol de 1918: *Per al comitè de la UGT, a tots els productors de Catalunya i Espanya»,* a «Solidaridad Obrera», 26 de juliol de 1918.

222. *Discrepancia lamentable,* a «El Obrero Municipal», 15 d'agost de 1918.

223. «Solidaridad Obrera», 16 d'agost de 1918.

224. «El Obrero Municipal», 11 de setembre de 1918.

ganitzacions d'aquesta darrera als 163 delegats i 137 organitzacions representades al passat Congrés de Sants.[225]

El Congrés socialista va prendre l'acord de reprendre la col·laboració amb la CNT «si és que han estat trencades (les relacions) per algun acord». Mentre es feien les gestions oportunes per part del Comitè Nacional de la Unió General de Treballadors, el congrés recomanava a totes les col·lectivitats obreres que evitessin tota mena de baralles.[226] Manuel Buenacasa, en nom del comitè de la CNT, va contestar a la sol·licitud socialista, el 4 de novembre de 1918, indicant que les relacions no havien estat trencades entre la UGT i el Comitè Nacional de la Confederació, sinó que ho havien estat pel Comitè Regional de Catalunya i, en conseqüència, havia de consultar primer a l'esmentat comitè regional per poder contestar més concretament; pel que feia als punts sobre la unificació proposada al congrés socialista, el comitè cenetista hi estava d'acord, si bé necessitava igualment d'un Congrés de la Confederació, car era l'únic que podia decidir.[227]

Però donat el pes majoritari de l'organització catalana dins la CNT, el futur de les relacions amb la UGT depenien del grau en què milloressin a Catalunya. I aquí es foren agreujant cada cop més. La participació dels socialistes, i de Largo Caballero, especialment, ostentant com ostentava el càrrec de secretari de la Unió General de Treballadors, a la campanya per l'autonomia a Catalunya el mes de desembre de 1918, considerada pels anarco-sindicalistes com una «agitació burgesa», afegí llenya al foc de la discòrdia, augmentada per l'elecció de Duran com a delegat de Catalunya al Comitè Nacional de la UGT. Duran havia manifestat, durant el congrés de la Unió General de Treballadors, que la CNT era un «fantasma que solament existeix de nom». «Solidaridad Obrera», en un article publicat el 3 de desembre de 1918, manifestava que Duran «era el mateix que al Congrés de la Confederació de Catalunya, on assistiren unes 240 organit-

225. «Solidaridad Obrera», 3 d'octubre de 1918. Vegeu els números dels dies següents, especialment els comentaris, entre escèptics i recelosos, sobre les intervencions de Largo Caballero a la discussió de la ponència sobre la fusió de la UGT amb la CNT. La intervenció del barceloní Duran manifestant que la CNT era simplement «un fantasma» no va contribuir precisament a apaivagar els ànims. *Cfr.* «Solidaridad Obrera», 9 doctubre de 1918.

226. G. GARCÍA VENERO, *op. cit.*, ps. 267 i 268.

227. M. GARCÍA VENERO, *op. cit.*, p. 270.

zacions —xifra evidentment exagerada—, va haver de callar l'única vegada que va prendre la paraula perquè només deia ximpleries».

Un conflicte sorgit en una vaga de tipògrafs i impressors, a la fi de desembre de 1918, a Barcelona, en què va trobar la mort el cenetista Julià Sallan a causa de diversos trets efectuats per un element d'un grup obrer, associat a una entitat adherida a la UGT, segons la informació de «Solidari-dad Obrera», quan aquell els convidava a secundar la vaga, va empitjorar encara més aquelles relacions. Aquest greu esdeveniment, amb tota la commoció que va desvetllar, feia ja pràcticament impossible un acord entre les dues sindicals, almenys amb la Confederació catalana.[228]

«Els qui armaren el braç homicida —afirmava un editorial de "Solidaridad Obrera", el 31 de desembre de 1918—, els traïdors a les reivindicacions, són socialistes, es diuen socialistes, estan afiliats a aquest partit i formen part d'una entitat obrera que està adherida a la Unió General de Treballadors.

»Doncs bé, sapigueu-ho: d'avui en endavant s'acabaran les contemplacions i les complacències. Nosaltres serem inexorables amb els traïdors i assassins i ho serem també contra qui els encobreixi i ampari. Si la Unió General de Treballadors continua tenint al seu si aitals entitats, considerarem, d'avui en endavant, que aquest organisme empara els traïdors i aquells qui assassinen els seus companys de treball, els qui defensen dignament els seus interessos de classe.»

I concloïa amb aquesta amenaça:

«Però sapigueu, una vegada per totes, que no vessareu més sang innocent sense que us apliquem la llei del talió.»

Per la seva banda, Salvador Quemades, secretari del Ram d'Arts Gràfiques i membre del Comitè Regional, escrivia a «Solidaridad Obrera», el 3 de gener de 1919, un article titulat «L'assassinat de Julià Sallan», en el qual es mostrava antisocialista de manera categòrica:

«No volem la vida de ningú —deia—. Però la influència dels socialistes, la influència dels aliats de Cambó ha de desaparèixer de qualsevol sector de l'organització obrera, perquè així ho reclama l'instint de conservació i de justícia. (...)» Des d'avui, «els burgesos i els seus aliats a un costat; els

228. «Solidaridad Obrera» del 31 de desembre de 1918 i del 3 de gener de 1919.

treballadors a l'altre. Ens separa un crim traïdor i ja no podem confondre'ns.»

Són aquests, solament, uns botons de mostra, els quals, en part, poden explicar la posició del sindicalisme català al congrés de la Comèdia de 1919, si bé aquí la seva positura estaria, també, marcada i no en menor grau per la sensació de fortalesa que els havia proporcionat el passat moviment de «La Canadenca» i la vaga general que el va seguir a Catalunya. Aquesta fortalesa enlluernaria prou l'anarco-sindicalisme català —amb excepcions notables com la de Salvador Seguí—, com per a decidir el congrés madrileny de la CNT a aprovar l'absorció de la Unió General de Treballadors per la Confederació Nacional del Treball.

6. *La Confederació Regional del Treball de Catalunya i la campanya per l'autonomia*

La Confederació, a través de les actuacions públiques dels seus dirigents i del periòdic «Solidaridad Obrera», es féu ressò de la crisi del govern nacional de Maura, de l'agitació de les esquerres i de la campanya per l'autonomia de Catalunya. Davant de tots aquests processos va refermar el seu apoliticisme i el seu radicalisme obrer. D'aquesta manera, davant el moviment autonomista, «Solidaridad Obrera» va publicar diversos articles como *Independència i autonomia*, el 19 de novembre de 1918, i va reproduir l'article *El catalanisme i els obrers* d'Anselm Lorenzo, el 28 de novembre, i uns altres en els quals manifestava el desinterès per una «campanya burgesa» que solament oferia la possibilitat de «canviar de tirà».

El Comitè de la Confederació Regional féu públic també, a través del diari confederal, la seva opinió davant el «plet autonomista», el 15 de desembre de 1918, en una declaració que permet conèixer el pensament anarco-sindicalista «oficial» sobre el catalanisme, pensament condicionat, evidentment, tant per la mateixa ideologia anarquista i sindicalista dels cenetistes com per la imatge que oferia d'aquell l'hegemonia política de la Lliga Regionalista a Catalunya.

En primer lloc, a la seva declaració, el Comitè protestava perquè la Lliga Regionalista i amb ella la burgesia catalana s'atribuïa el paper de representants exclusius dels interessos de Catalunya i assenyalava la incoherència que representava demanar, per un costat, la llibertat per al poble català i, per

l'altre, mantenir-se com a classe social hegemònica recolzada en el poder central.

«Parlen en nom de Catalunya aquells que a Catalunya són execrats i parlen en nom de la llibertat d'un poble aquells que hi mantenen una hegemonia recolzada en les baionetes del poder central.»

I seguidament recordava tant els greuges del poder central com els de la burgesia catalana sobre l'organització sindicalista.

«Els obrers tenim comptes pendents amb els representants del Govern, que (...) han treballat sempre per destruir les nostres organitzacions de defensa, i han fet trossos els codis i les lleis per a empresonar-nos (...), per a perseguir-nos vilment, emparats en la impunitat que els donava el fet de disposar de la força coercitiva de l'Estat; confiats en la ignorància absoluta en què tenien el poble treballador.

«També tenim comptes pendents amb el Foment del Treball Nacional. I aquests són més grans encara. Són enormes (...). El pauperisme del poble ha servit perquè la mesquinesa d'aquests senyors es veiés satisfeta amb uns *ochavos* de més a les arques. La ignorància del poble ha servit perquè aquest'; senyors s'encimbellessin i creguessin que veritablement eren superiors als seus semblants; que no constituïa un crim l'explotació; que eren legítims els diners que robaven als seus obrers. La prostitució del poble, i sobretot la prostitució de les filles del poble, aquest escàndol criminal que ara assoleix el seu període àlgid (...); també és obra de la burgesia del Foment.»

Davant d'aquesta doble realitat, l'anarco-sindicalisme no volia col·locar-se ni al costat dels uns ni dels altres.

«Podem fer-nos nosaltres solidaris de la tasca d'aquests burgesos? No. Podem nosaltres secundar, encara que sigui indirectament i remotament el triomf de la burgesia catalana? Tampoc no podem fer això. Però no cregueu per això que en aquesta contesa els treballadors de Catalunya seran un element d'ajuda per al poder central. El plet de l'autonomia, quan ja estan ben definides les característiques dels partits que la defensen i dels qui la combaten, no té per a nosaltres cap valor. Perquè si el centralisme espanyol és una tirania, l'autonomisme català és una altra tirania igual.»

L'internacionalisme àcrata dels dirigents sindicalistes catalans els feia considerar el problema autonòmic com una qüestió secundària davant el problema que ells consideraven

fonamental: la transformació radical de la societat capitalista. I en el camí revolucionari, l'agitació catalanista era vista com una desviació, una distracció del proletariat dels seus objectius veritables. Per això declarava el comitè, de manera rotunda, que no secundaria un moviment que es limités a canviar el règim polític.

«Els problemes que es ventilen al món són d'una índole superior i estan informats per un esperit de justícia de què manquen aquests sofismes burgesos que pretenen de distreure el poble del seu objectiu i de desviar-lo en el seu camí.

»Els problemes que es ventilen al món són de lluita de classes. Aquestes són les qüestions que nosaltres plantegem aquí, i que procurem resoldre en la mesura de les nostres forces.

»Ja ho vàrem dir al Míting del Bosc —es refereix al que va tenir lloc el 24 de novembre de 1918—. Les nostres paraules foren, més tard, sotmeses a una Assemblea Regional —la del 8 de desembre—, de la qual mereixeren l'aprovació: "Per una revolució política, per un canvi de règim polític, no estem disposats a anar a la revolució." El nostre problema és més pregon i transcendental. I més simple també. No obeirem cap suggestió ni cap requeriment si el que se'ns proposa no ofereix seguretats absolutes per al desenrotllament de la nostra vida corporativa.»

Aquesta declaració, d'altra banda, traduïa l'impacte del final de les hostilitats de la Primera Guerra Mundial i de la inestable situació social en diversos països, que produiria fenòmens revolucionaris com l'espartaquisme alemany. Els anarco-sindicalistes tenien l'esperança que la fi de la guerra comportaria una situació revolucionària general. Per això desitjaven preparar al màxim el proletariat per al moment oportú. Ja en el transcurs de l'Assemblea de Belles Arts del 8 de desembre, Salvador Seguí havia preguntat als concorrents: «Si els obrers d'Alemanya, de França, dels Estats Units, demanen el nostre concurs per a combatre els governs coaligats, estareu disposats a fer el sacrifici? (Una afirmació rotunda, ensordidora, va contestar a la pregunta.)»[229]

«La revolució que s'inicia i triomfa a Europa —deia la declaració del Comitè— serà secundada per nosaltres quan arribi el moment escaient. No som ni republicans ni monàrquics; però tampoc no som catalanistes. Som productors.

229. «La Lucha», 9 de desembre de 1918.

I productors dels més explotats del món. Hem adquirit consciència del nostre estat i sabem quin és el nostre dret i quins mitjans hem d'emprar perquè sigui reconegut per tots.»

Els dirigents de la Confederació Regional, a més a més, no estaven disposats que es repetís l'experiència d'agost de 1917 ni a ésser instrumentalitzats pels polítics; d'altra banda, l'anarco-sindicalisme català, després del creixement que havia experimentat des del Congrés de Sants, se sentia prou segur de si mateix per a rebutjar tota confluència amb els partits polítics i laborar exclusivament pels seus propis objectius revolucionaris.

«No volem concomitàncies amb els partits polítics que ens portaren a la comèdia d'agost. Ja fa temps que obrem pel nostre compte i que hem llicenciat els pastors que feien comerç de la nostra blanor i bona fe.

»Ens hem proposat de fer la revolució a Espanya; però per redimir-nos de l'esclavitud del salari. Per a aquesta obra demanem el concurs de tots els qui es consideren iguals a nosaltres. Els qui es vulguin enfilar amb l'esforç del poble que se'n vagin a una altra part, que a casa nostra trobaran les portes tancades.»

De tot plegat, en resultava un corol·lari lògic, l'afirmació tallant:

«Com que el plet de l'autonomia és un plet burgès, no estem amb el govern de Madrid ni amb el Foment del Treball Nacional. Qui hagi parlat de la nostra organització i s'hi hagi recolzat per aconseguir un èxit personal, ho ha fet pel seu propi compte i sense cap fonament.»

I davant l'agitació política, els dirigents sindicalistes posaven en guàrdia els obrers perquè no secundessin més consignes que les que dimanessin de la seva pròpia organització.

«Per això advertim a tots els companys que davant de qualsevol esdeveniment que sobrevingui no obeeixin altres ordres que les que emanin dels comitès o de les juntes dels sindicats.»

I acabava el document:

«Després del que hem dit, hem de fer un aclariment. El plet de Catalunya com a qüestió sentimental mereix les nostres simpaties; però per damunt de tot hi ha la justícia de la nostra causa, que és d'un sentimentalisme major i què resol problemes que, d'una altra forma, resten pendents.

»Hem dit la nostra paraula. Però la repetirem perquè no doni lloc a dubtes: no ens aliarem amb cap partit polític.

Els únics requeriments que estem disposats a atendre són els que dimanen de la nostra consciència o els que ens dirigeixi la internacional obrera. Per als primers, triarem l'oportunitat; per als darrers, hi estem disposats sempre.»

És interessant l'aclariment final del Comitè sobre les simpaties que, malgrat tot, els produïa la reivindicació autonòmica, simpaties que eren motivades tant per la catalanitat indubtable de la majoria dels quadres sindicalistes —palesada en l'ús preferent del català a les assemblees i mítings—, com pels mateixos principis federalistes de la CNT. Àngel Pestaña, per exemple, que no era català de naixement, en una conferència pronunciada a Madrid, a la fi d'octubre de 1919, diria:

«Com podem ésser nosaltres enemics de l'autonomia quan la nostra organització viu a base d'ella, quan els nostres sindicats són autònoms en llur funcionament, quan les nostres federacions locals són autònomes en relació a la Confederació Regional? Com podem nosaltres oposar-nos al fet que l'autonomia sigui una realitat?»[230]

D'altra banda, el mateix contingut del projecte d'estatut d'autonomia, deixant la facultat de legislació social al poder central, en la seva primera redacció, indicava clarament la voluntat de la Lliga de posseir una llibertat de maniobra en la direcció de Catalunya, deixant els afers més espinosos de resoldre —ordre públic, problemes laborals— en mans del govern. El confusionisme creat per aquesta barreja d'interessos autonòmics o descentralitzadors —pregonament sentits pel poble català— i d'interessos de classe de la burgesia, havia d'obstaculitzar una confluència entre el catalanisme —a despit dels esforços del Partit Republicà Català de Layret, Companys, Brossa, etc.— amb el proletariat enquadrat a la CNT a Catalunya.

El comitè de la CNT, per la seva banda, i el mateix dia que el comitè regional publicava la seva declaració, inseria també al diari confederal una nota sobre el plet autonòmic:

«En contra de totes les insinuacions que puguin fer-se, a propòsit de les intencions que animen aquest comitè en els actuals moments, estem obligats a declarar que l'autonomia reclamada per la plutocràcia catalana no és la concebuda per nosaltres, i que, per tant, l'organització obrera ha de

230. E. G. SOLANO, *op. cit.*, p. 191. Cfr. també els textos reproduïts per Albert Balcells a *El Sindicalisme a Barcelona*, ps. 60-61-62.

manifestar sense embulls els seus recels contra els eterns mercaders de la política.

»La Confederació Nacional solament podrà cooperar a un moviment nacional i de conjunt, sempre que aquest sigui iniciat per les masses obreres.»

«Solidaridad Obrera» va continuar publicant articles, amb conclusions semblants, sobre l'autonomisme.[231] D'altra banda, durant diversos dies va reproduir notes del comitè regional recomanant a tots els afiliats que no executessin altres ordres que les rebudes directament dels comitès o de les juntes dels sindicats.[232]

Novament, el 21 de desembre de 1918, «Solidaridad Obrera» reproduïa una declaració del comitè regional, manifestant la necessitat de disciplina dels treballadors davant l'agitacio política desenrotllada en aquells moments, així com l'exigència de mantenir-se'n al marge. Davant el perill que la classe treballadora es pogués deixar impressionar pel moment polític, quan s'estaven cohesionant i duent a terme el procés reorganitzador iniciat a Sants, els dirigents sindicalistes desitjaven, fos com fos, que l'organització no malbaratés cap esforç en allò que temien que constituís un pur foc d'artificis. Per això recomanaven que els treballadors apartessin en el possible «tot sentimentalisme» en la seva actuació i que obressin «reflexivament i serenament». Calia, segons el comitè, que tots els obrers se sumessin «a l'obra de conjunt» i evitessin «seriosos perills» que amenaçaven, afirmant «la nostra personalitat com a homes i com a productors».

La declaració indicava també que, davant la possibilitat de qualsevol incidència, estaven preparats cinc comitès per a substituir al que es veiés impossibilitat d'actuar, afirmació que, al marge que pogués estar intencionadament exagerada, era símptoma de l'agudització de la crisi social i política que preludiava el proper esclat.

Encara el 12 de gener de 1919, els dirigents sindicalistes, especialment Salvador Seguí i Àngel Pestaña, en un míting celebrat al Teatre del Bosc,[233] donaven a conèixer el seu pen-

231. «Solidaridad Obrera», igualment, el 23 de desembre de 1918, va acusar els socialistes de col·laboracionisme amb la burgesia, ja que defensaven la campanya autonomista.

232. «Solidaridad Obrera», 16 de desembre de 1918 i dies següents.

233. Falta de la col·lecció de «Solidaridad Obrera» de l'hemeroteca de l'Arxiu Històric Municipal de Barcelona l'exemplar corresponent al 13 de gener, per la qual cosa cal acudir a la resta de la premsa diària per conèixer les intervencions sindicalistes al míting.

sament sobre el procés polític i social d'aquells moments. Pestaña va llançar un atac dur contra unes declaracions recents de Cambó, les quals són il·lustratives dels tòpics de l'època a l'hora de fer anàlisis socials per part dels portaveus conservadors:

«Mentre es parla molt d'atribucions de sobirania de l'estat; mentre es pesen escrupolosament paraules i conceptes que es creuen atemptatoris a les prerrogatives constitucionals, a l'exercici del poder, al principi de la seva autoritat, es deixa indefensa Catalunya davant els criminals assaigs d'un bolxevisme espantable que paguen amb la vida obrers i patrons que no volen subjectar-se a reglamentacions tenebroses d'uns comitès, els quals, talment lògies masòniques, confien al punyal i al revòlver el compliment dels seus acords. Sovintegen els assassinats, acordats en altres sindicalistes, sense que cap de les forces amb què compta el poder no actuï per a evitar-los o per a castigar-los.»[234]

«Així —replicava Pestaña—es vol fer creure a Madrid que els atemptats contra les persones són obra dels treballadors. És als centres patronals on es forgen totes les lluites. Els obrers no tenen necessitat de matar ningú.»[235]

Pestaña va afegir, segons ens refereix la crònica de «El Diluvio», que els treballadors no tenien confiança en ningú, «ni en els poders constituïts, ni en la burgesia, ni en l'autonomia de què tant es parla; no tenen confiança més que en ells mateixos i no sortiran dels límits que marquin el major respecte a les persones i a les lleis».[236]

Seguí, per la seva banda, va atacar igualment i de manera dura Cambó i la Lliga:

«Nosaltres volem que Catalunya no sigui una colònia com aquestes que tenen els senyors fabricants de Barcelona, amb les que estan esclavitzats els seus obrers. Nosaltres volem que Catalunya sigui un poble lliure, conscient i ben administrat. Nosaltres som més catalans que ells, que tant es vanten de catalanisme. Tampoc no volem fer el joc al poder central, ja que aquest solament espera l'ocasió que els homes de l'autonomia es vegin impotents o qualsevol altre motiu per a negar la seva concessió tot pretextant que no poden

234. Reproduïdes per «El Progreso», 13 de gener de 1919.
235. «El Progreso», 13 de gener de 1919.
236. «El Diluvio», 13 de gener de 1919.

dominar ni saben gobernar els elements diversos que componen Catalunya.»[237]

Al seu discurs el *Noi del Sucre* va rebutjar les imputacions de què eren objecte els sindicalistes sobre els atemptats, atemptats que ell condemnava encara que fossin inevitables en algun exaltat o «quan es tracta de venjances personals». Afirmà que el que desitjava l'obrer no era la sang del burgès, sinó «viure».

Després de demanar serenitat i disciplina, Seguí va denunciar que en una casa d'un noble s'havia celebrat un conciliàbul de fabricants, «al qual no era aliè Cambó», per «entaular una lluita contra nosaltres». «Si aquesta lluita és personal i violenta, nosaltres l'acceptarem amb totes les conseqüències.» [238]

«La Veu de Catalunya», el matí següent, es feia ressò d'aquestes denúncies en un editorial que rebutjava com a falses les acusacions dels sindicalistes, acusant-los de cercar excuses per a noves violències, i exigia de l'estat que garantís la pau social; manifestava que els atemptats no eren una forma de lluita de classes sinó que eren causats per «elements misteriosos» contra obrers i patrons i que la violència no contribuiria més que a la perpetuació de la injustícia.[239]

237. «El Diluvio», 13 de gener de 1919.

238. «El Diluvio» i «El Progreso», 13 de gener de 1919.

239. *Amenaces injustificades*, «La Veu de Catalunya», 13 de gener de 1919: «A un míting de certs elements sindicalistes es varen fer ahir determinades afirmacions, la ridícula falsedat de les quals palesa en llurs autors la intenció de trobar justificació ulterior a noves violències. Aquestes afirmacions no necessiten ésser desmentides, car ningú que conegui els termes amb què s'han plantejat a Barcelona les qüestions socials no podrà creure que els elements patronals es conxorxin per cometre violències contra els estaments obrers.

»Però dins una societat ben organitzada no cal admetre la licitud d'anunciar públicament l'adopció de mesures violentes, amb l'excusa de prevenir altres violències. El poder públic, si veritablement mereix aquest nom, procurarà que aquestes violències no es realitzin, qualssevol que en siguin els autors.

»Fins ara hi ha una sèrie tràgica d'atemptats personals, no d'obrers contra patrons, sinó d'uns elements misteriosos contra obrers i patrons indistintament. No és una lluita de classes. És una forma novella de terrorisme. El que any enrera eren les bombes, són avui aquests atemptats personals. S'han realitzat sense provocació i sense motiu, car mai no hi ha cap raó que justifiqui el crim. No cal, doncs, ara inventar soposades provocacions per a continuar la tràgica sèrie.

«Cal, però, que el poder públic prengui nota d'aquests anuncis de violència, i que, pels mitjans que la Llei li concedeixi, n'impedeixi la

Ja hem assenyalat abans que la posició anticatalanista dels homes de la CNT, en bona part, era influïda per l'hegemonia de la Lliga entre les forces catalanistes. Representant com representava aquesta agrupació, entre altres, els interessos econòmics d'una bona part del patronat, els anarco-sindicalistes varen confondre catalanisme i burgesia. Per això cal assenyalar aquí que no totes les forces que hi havia darrera de la campanya per l'autonomia a Catalunya defensaven interessos burgesos. Així, al costat de la conservadora Lliga Regionalista, cal remarcar els esforços de Layret, Gabriel Alomar, Jaume Brossa, Companys i altres elements del Partit Republicà Català per fer confluir els interessos obrers i el catalanisme en un ampli moviment popular d'esquerra. L'activitat de Layret fou decisiva, per exemple, per a introduir la legislació social a l'articulat del Projecte d'Estatut d'Autonomia, legislació que en la primera redacció havia estat deixada a les mans del poder central.[240]

Macià, per la seva banda, que s'havia negat a participar a la campanya autonomista, adduint les seves declaracions al Congrés de Diputats en pro de la independència de Catalunya —declaració curiosa quan el febrer de 1918 havia participat a les eleccions legislatives a la mateixa candidatura de Largo Caballero, Alomar, Marcel·lí Domingo i Àngel Samblancat com a «representants veritables de l'esperit *autonomista* i revolucionari» (el subratllat és meu)—, també havia radicalitzat el seu programa social amb afirmacions socialistes.[241]

---

realització. Aquesta mena de violència és ja una mena d'injustícia. I la pau ha de tenir el seu fonament essencial en la justícia. Res no pot contribuir tant a la perpetuació de la injustícia com la violència, car la violència impedeix l'organització normal de la justícia.

»De tot això hom dedueix clarament els perills greus que suposa per a la societat civil l'absència del poder públic de tots els problemes vius que la realitat planteja. Si el poder públic acomplís els seus deures elementals de sobirania, la violència podria aparèixer esporàdicament com arreu del món, però la violència no podria assolir aquest caràcter d'endèmia que ha arribat a tenir a Barcelona.

»Nosaltres volem acabar amb la violència. La violència no és un argument. A vegades pot ser un mitjà. Mai no serà un fi. I en les qüestions socials no és mitjà ni fi. Per això nosaltres volem la pau social, és a dir, la justícia social.»

240. Per a Layret, J. FERRER, *Layret (1880-1920)*, Barcelona 1971.

241. Per a les declaracions de Macià al Parlament, «El Poble», 9 de novembre de 1918. El manifest de la candidatura de Macià, Alomar, Largo Caballero, Domingo i Samblancat, a «Els Jacobins, Fulla de reivindicació democràtica», Barcelona, 23 de febrer de 1918. Després de

Tanmateix, i com hem escrit més amunt, a causa del fort color que la Lliga donava a la campanya i, com era comprensible, a causa dels mateixos postulats apolítics i internacionalistes dels militants àcrates, l'organització obrera catalana va rebutjar tota possible concomitància, i més quan arran del conflicte de «La Canadenca» el febrer de 1919, els obrers tindrien endavant el sometent format, en una gran part, per homes de la Lliga.[242]

Encara que sigui amb el risc de reincidir en l'escrit en planes anteriors, cal assenyalar que la campanya autonomista, per als homes de la CNT, precisament per les «simpaties sentimentals» que aquella despertava i que el comitè reconeixia en el seu manifest, constituïa un perill de distracció dels obrers, especialment en aquells moments en què la Confederació regional consumava el seu procés reorganitzador de les entitats sindicals en sindicats únics i es veia proper el moment de la veritable revolució, de l'autèntica lluita social que havia de desembocar en una transformació de les condicions socials i estatals existents. En aquest sentit la revolució russa actuava com un catalitzador. Els militants sindicalistes estaven entusiasmats per les notícies de la revolució bolxevic. El 24 de novembre de 1918, per exemple, Mira, Viadiu, Peiró, Fornells y Seguí parlaven al Teatre del Bosc de Barcelona, en un míting de commemoració de la revolució russa. En ell, s'hi deixava clar, de manera precisa, que els obrers, aixoplugats sota la bandera de la Confederació, no anirien a la vaga general si no era per enderrocar el règim capitalista o bé per incidències de les lluites econòmiques.[243]

---

l'assassinat del fabricant Barret, Macià va fer també una interpel·lació en el Congrés de Diputats al Govern tot defensant els treballadors i denunciant els atropellaments de la policia. *Cfr.* «Solidaridad Obrera», 22 d'abril de 1918.

242. COMITÈ DE LA CONFEDERACIÓN NACIONAL DEL TRABAJO, *op. cit.*, p. 32. Durant el conflicte de «La Canadenca», segons aquest opuscle. Puig i Cadafalch, president de la Mancomunitat, va convidar els representants obrers a secundar el moviment autonomista; els representants de la Confederació respongueren que no podien col·laborar amb la Lliga quan les garanties estaven suspeses, els seus companys presos i el sometent al carrer.

243. *Cfr.* «El Progreso», 25 de novembre de 1918, i «El Diluvio» de la mateixa data. Com un exemple de la influència de la Revolució Russa, vegeu «El Maximalista», que apareix per primera vegada el 2 de novembre de 1918 a Barcelona. La seva existència fou de curta duració. Per a la influència bolxevic, vegeu també l'article de Josep Termes,

A l'Assemblea Regional de Belles Arts, del 8 de desembre de 1918, per exemple, es llançaren nombrosos fulls que exaltaven la revolució russa. El mateix Seguí va fer una crida a la solidaritat amb les lluites dels obrers d'altres països.

«Ben aviat la Internacional farà una crida als treballadors del món perquè sigui un fet, com més aviat millor, la implantació de les aspiracions futuristes de les classes treballadores. I en aquest cas nosaltres tenim l'obligació d'estar preparats; si per a aconseguir el triomf dels nostres ideals la Internacional demanés el sacrifici dels treballadors d'Espanya, no podem deixar d'escoltar la crida.»[244] I, quan seguidament, va interrogar els presents sobre si estaven disposats a secundar els treballadors dels altres països en el seu combat revolucionari, la crònica de «El Progreso» escriu que «un sí estentori, unànime, és respost. Es donen visques a la Internacional i a Rússia».

«La Revolució russa —escriu Buenacasa— ens havia suggestionat fins a l'extrem de veure en aquella gran gesta la revolució per nosaltres somniada.» «Qui a Espanya —diu el mateix autor en una altra part del seu llibre—, essent anarquista, va defugir d'anomenar-se a si mateix de bolxevic?» [245]

És comprensible, doncs, que l'exemple revolucionari d'Europa (l'espartequisme alemany i la revolució russa, sobretot) coadjuvés a radicalitzar les posicions obreres i a desvetllar esperances sobre la propera victòria del proletariat.

7. *Cap a la vaga de «La Canadenca»*

És interessant d'assenyalar, com a pròleg al conflicte de «La Canadenca», l'existència del conflicte de Camarasa a les obres del pantà que realitzava aquella mateixa companyia, el qual va aparellar-se amb el de «La Canadenca» a Barcelona el febrer de 1919 quan aquest darrer va generalitzar-se.

Fruit d'una incursió propagandística, feta per terres lleidatanes, concretament a Camarasa a mitjans de novembre de 1918, fou la creació allí del Sindicat d'Obres Públiques.[246]

Repercussions de la revolució d'octubre a Catalunya, «Serra d'Or», Barcelona, desembre de 1967.

244. «El Progreso», 9 de desembre de 1918.
245. M. BUENACASA, *op. cit.*, p. 211.
246. «Solidaridad Obrera», 20 de novembre de 1918.

Aquest sindicat va mostrar una gran activitat i el 2 de desembre «Solidaridad Obrera» donava compte dels seus primers èxits en un conflicte plantejat. Però el fet que la Guàrdia Civil, després d'aquest conflicte, es col·loqués en els accessos a les obres i procedís a escorcollar tots els obrers que hi entraven, va originar la protesta d'aquests davant el director, i la vaga davant la passivitat d'aquest. Els obrers aprofitaren l'ocasió per a demanar augment d'una pesseta amb cinquanta en el jornal i el doble del que es pagava en les hores extraordinàries; alhora, s'exigia que no poguessin entrar al treball els obrers no associats.[247] Davant el nombre de vaguistes (1.500 d'un total de 2.000), varen fer la seva aparició a les obres una gran quantitat de parelles de la Guàrdia Civil (uns 200, segons «Solidaridad Obrera»).[248]

«Solidaridad Obrera» anava publicant notícies de la vaga i de les condicions humanes i econòmiques en què vivien els treballadors: falta de seguretat en el treball, jornada de 10 hores que molts passaven al fang sense tenir, sovint, botes de goma per a protegir-se, jornal de quatre pessetes diàries per als peons més una gratificació de dos rals al trimestre d'estar treballant, pèssimes condicions dels barracons dormitoris, explotació dels obrers pels qui venien els comestibles —a Camarasa no hi havia botigues que els venguessin— a preus més cars que a Barcelona, etc.[249]

El 14 de desembre de 1918, el comitè regional feia la seva primera declaració sobre la vaga i demanava solidaritat amb els vaguistes. Alhora, dirigia un telegrama de protesta al president del Consell de Ministres tot amenaçant d'adoptar les mesures necessàries «si es persisteix a atropellar els drets ciutadans».[250]

El que indignava els membres del comitè era l'actitud de les forces governatives que defensaven una companyia estrangera contra els obrers del país:

«Abans-d'ahir les hosts governatives atropellaren les dones i abusaren de la seva autoritat i força. Pot tolerar-se això? És admissible que les forces governatives, que haurien d'em-

247. «Solidaridad Obrera», 3 de desembre de 1918.
248. «Solidaridad Obrera», 5 de desembre de 1918.
249. Vegeu, per exemple, «Solidaridad Obrera» del 20 de novembre de 1918. També «Solidaridad Obrera» del 7 de desembre de 1918.
250. «Solidaridad Obrera», 14 de desembre de 1918.

parar els. ciutadans espanyols en els seus drets, es posin al servei d'una companyia anglesa?»[251]

El comitè, per a tenir millor informació i per a prendre les decisions necessàries, d'acord amb la Federació Local de Lleida, va adreçar a Camarasa un delegat <Simó Piera). A Lleida va decidir-se de declarar la vaga general a tota la província per al dilluns (15 de desembre de 1918), si continuaven a Camarasa els abusos denunciats. El Comitè de la Regional feia saber públicament que la Confederació de Catalunya aniria a la vaga general si calia.[252] Tanmateix, la vaga projectada per al dilluns fou ajornada, a petició del governador civil de Lleida i del representant de la companyia, que sol·licitava un termini per a consultar el consell de «La Canadenca» a Londres.[253] La resposta fou un escrit tot negant-se a satisfer les demandes obreres, ja que «la companyia ha gastat i gasta milions -de pessetes sense recompenses que estiguin a la vista, i no està disposada que els seus obrers li dictin els jornals que ha de pagar o la forma com ha de portar la seva feina». La companyia, d'altra banda, comunicava que solament readmetria els obrers que no s'haguessin «fet malveure i desitgessin ingressar amb les mateixes condicions que regien el 31 d'octubre darrer».[254] A aquest escrit, signat el 16 de desembre de 1918, va contestar el comitè lleidatà declarant la vaga general a la província, la qual, segons la informació de «Solidaridad Obrera» del dia 21 de desembre, era total. El 20 i 21 de desembre, el diari publicava successius comunicats del comitè regional. La declaració de la companyia fou calificada com un veritable desafiament i el conflicte va començar a prendre característiques d'una vertadera prova d'amor propi per a l'organització catalana. El Ram de la Construcció, per exemple, oferia un suport total als vaguistes.[255] El 23 de desembre de 1918, en un altre comunicat, afirmava el comitè regional: «Volem donar també una mostra de la nostra potencialitat a la burgesia i als companys —que afortunadament no són molts— que encara es mostren remisos a constituir-se en sindicats i a federar-se.» I en unes altres línies: «Tingueu tots presents que en aquest conflicte tota la Confederació

251. «Solidaridad Obrera», 14 de desembre de 1918.
252. «Solidaridad Obrera», 14 de desembre de 1918.
253. «Solidaridad Obrera», 17 de desembre de 1918.
254. «Solidaridad Obrera», 20 de desembre de 1918.
255. «Solidaridad Obrera», 21 de desembre de 1918.

està interessada i que la vaga ha de guanyar-la l'organització en ple.»[256]

El 31 de desembre de 1918, els comitès locals de Barcelona i regional declaraven el boicot a la companyia «La Canadenca».

«Estan lluitant els nostres companys —deia la declaració— contra la burgesia internacional, ja que la "Canadenca" és formada pels explotadors de tot el món. (...) En aquesta lluita gegantina cal que els treballadors triomfin. La Confederació Regional del Treball de Catalunya hi està interessada.»[257] «Una vaga contra la companyia més poderosa d'Espanya», deia la crida de solidaritat amb els vaguistes en situació difícil per la manca d'aliments.[258]

Al començament de gener de 1919 era assaltat el sindicat i empresonats sis membres de la Junta, entre els quals el president. Un article del dia 3 de gener a «Solidaridad Obrera» informava que els obrers dels campaments eren expulsats «pel sol fet de negar-se a anar al treball» i «algunes dones han estat atropellades brutalment». La informació recordava: «Els obrers d'aquesta companyia són el nervi de toda la indústria catalana.»[259]

El governador civil de Lleida féu una crida als treballadors convidant-los a reintegrar-se al treball,[259 bis] per raons de «patriotisme» i «ordre» i a no deixar-se emportar per «elements estranys».[260]

Quan «Solidaridad Obrera» va deixar de publicar-se, arran de la suspensió de garanties a mitjan de gener de 1919, continuava el conflicte. Quan Romanones va clausurar el Parlament el 27 de febrer de 1919, va suspendre també les garanties constitucionals a la província de Lleida, signe inequívoc que el conflicte continuava o bé que s'havia reproduït en originar-se la vaga de la mateixa companyia elèctrica a Barcelona.[261]

256. «Solidaridad Obrera», 23 de desembre de 1918.
257. «Solidaridad Obrera», 31 de desembre de 1918.
258. «Solidaridad Obrera», 31 de desembre de 1918.
259. «Solidaridad Obrera», 3 de gener de 1919.
259 bis. «Solidaridad Obrera», 30 de desembre de 1918.
260. «Solidaridad Obrera», 7 de gener de 1919.
261. «El Progreso», 28 de febrer de 1919. Salvador Segui, en unes declaracions a «El Heraldo de Madrid», en parlar de la vaga de «La Canadenca» manifesta que el conflicte «tingué el seu origen el desembre passat, quan en el salt d'aigua que té aquesta societat a Camarasa, es plantejaren unes friccions amb els treballadors perquè aquests recla-

La importància d'aquest conflicte està en les característiques que va anar prenent, no solament des del punt de vista de la seva gravetat material, sinó des del punt de vista d'un veritable desafiament moral. Es tractava, com «Solidaridad Obrera» havia manifestat, de la lluita contra una companyia estrangera o, el que era el mateix, contra el «capitalisme internacional».[262] I vet aquí que l'organització sindicalista catalana es trobava en un moment propici per a demostrar la seva força, ésser reconeguda com l'interlocutor necessari i indispensable per a la patronal i poder humiliar a una companyia que constituïa per als anarco-sindicalistes la quinta essència del capitalisme. Els obrers sindicalistes es trobarien ja motivats quan esclatés el conflicte immediat —o la seva prolongació— protagonitzat per la mateixa companyia de «La Canadenca» a les seves oficines de Barcelona.

És evident, per una altra part, que les conseqüències de la pau mundial començaven a incidir en els pressupòsits dels treballadors i en el seu ànim. Els conflictes socials s'estaven estenent per altres punts d'Espanya i la campanya nacional de la CNT alarmava els governadors civils i el govern. A Catalunya, a més a més, existia el plet autonomista amb totes les manifestacions i aldarulls a la Rambla barcelonina o d'altres ciutats catalanes que l'acompanyaven. El 16 de gener de 1919 el govern decretava la suspensió de garanties a Barcelona i manava detenir els expedicionaris de l'excursió nacional de propaganda de la Confederació Nacional del Treball, els redactors de «Solidaridad Obrera», els membres del comitè regional i els més destacats elements del moviment obrer barceloní. Aquests foren traslladats a la nau «Pelayo». Salvador Seguí, Agustí Castellà, Josep Negre, Manuel Salvador, Roigé, Santacana, Herreros, Buenacasa, Miranda, Mira, Monteagudo, Antoni Martínez, entre altres, i l'escriptor Jaume Brossa, foren els detinguts. Amb tot, no es va aconseguir

---

maven en ús d'un dret indiscutible, desitjaven cobrar en diner i no en uns bons cotitzables només en determinades botigues. Reclamats per aquells companys, intervingué la CNT, sense propòsit de moure cap vaga, però decidida a secundar la pretensió dels treballadors de Camarasa. No solament no se'ns escoltà, sinó que l'actual vaga ha sorgit perquè la poderosa societat acomiadà vuit o deu treballadors que s'havien sindicat». J. FERRER, *Layret (1880-1920),* p. 173.

262. «Solidaridad Obrera», 31 de desembre de 1918: «Estan lluitant els nostres companys de Camarasa contra la burgesia internacional, ja que "La Canadenca" és formada per explotadors de tot el món.»

detenir tots els sindicalistes més caracteritzats.[263] Alguns, com Pestaña o Piera, varen poder fugir.

Durant els dies següents a la suspensió de garanties, continuaren les detencions, però la repressió no va aconseguir aturar el moviment sindicalista i, malgrat la clausura dels sindicats, aquests no paralitzaren la seva activitat. Amb raó restaven desmentits els tòpics en el sentit que era una minoria agitadora la que dirigia el moviment obrer. Així, per exemple, «El Progreso» informava que els 34 oficis del Ram de la Construcció, amb els seus 40.000 obrers adherits, presentaven als patrons de cada indústria (uns 3.000) la demanda de jornada de vuit hores per a tot el ram, augment de salari i pagament d'aquest en cas d'accident de treball. Es donava de temps fins al primer de febrer perquè els patrons contestessin.[264] El dia 2 de febrer de 1919 «El Progreso» publicava una nota de la patronal del Ram de la Construcció, la qual recomanava als obrers l'assistència al treball i que no signessin els fulls de petició de millores que se'ls repartia, tot oferint, a canvi, un lleuger augment salarial que variava segons les indústries.

Cal assenyalar que el ple de la UGT, reunit amb motiu de la detenció dels sindicalistes de Catalunya, va acordar de protestar per la suspensió de les garanties i per la persecució del govern contra l'organització obrera a Barcelona i a tot Espanya. I pel que feia a les relacions de la UGT amb la CNT, convenia a «ratificar la necessitat d'arribar com més aviat millor a la fusió de tota l'organització obrera d'Espanya».[265]

El dia 4 de febrer de 1919, l'acomiadament de vuit treballadors de les oficines de «La Canadenca» a Barcelona, que s'havien negat a acceptar el pas d'eventuals a plantilla fixa, però amb disminució de salari, quan el 90 % dels empleats d'escriptori de la companyia acabaven d'ingressar al Sindicat del Ram de l'Aigua, Gas i Electricitat, sindicat en el qual aquells tractaren de recolzar-se,[266] va donar origen al conflicte vaguístic, protagonitzat en un primer moment pels seus 140 companys de la secció de facturació, als quals s'afegiren els altres treballadors de les companyies productores i dis-

263. «El Progreso», 18 de gener de 1919.
264. «El Progreso», 26 de gener de 1919.
265. «El Progreso», 22 de gener de 1919.
266. «El Progreso», 22 de febrer de 1919.

tribuïdores d'energia per a esdevenir, després, un conflicte general de proporcions impressionants que posaria Barcelona a les fosques i paralitzaria la indústria catalana. El govern, que tenia al davant l'espinós problema de l'autonomia de Catalunya i nombrosos conflictes i vagues socials en diverses ciutats espanyoles i a Madrid mateix, com la vaga dels pastissers i els conflictes que aquesta plantejava, va decidir de clausurar el Parlament el mateix dia que havia de votar-se la proposició d'un referèndum popular consultiu sobre l'Estatut d'Autonomia a Catalunya.

La crisi social, econòmica i política, accelerada per l'impacte de la Primera Guerra Mundial sobre el país, l'exemple de la revolució russa, la reorganització de la CNT a Catalunya sota la fórmula dels sindicats únics i l'àmplia tasca propagadora i organitzadora, feta per les comarques catalanes, estaven a la base d'aquell espectacular moviment vaguístic que tant va fer admirar els observadors de dins i de fora del país

267. A més de la premsa de l'època, la crònica de la vaga de «La Canadenca» a E. G. SOLANO, *op. cit.*, p. 70-130; F. MADRID, *Ocho meses* y *un dia en el gobierno civil de Barcelona*, Barcelona-Madrid, 1932, p. 13-23. Un excel·lent resum a A. BALCELLS, *op. cit.*, p. 61 i ss. *Cfr.* també la bibliografia citada per Balcells, *op. cit.*, p. 67, nota 1.

V

EPÍLEG I CONCLUSIONS

Amb la vaga de «La Canadenca», la Confederació Nacional del Treball apareixia com la nova protagonista de la vida pública catalana. El catalanisme desapareixia del primer pla i prenia el seu relleu el sindicalisme. Noms nous —Seguí, Pestaña, Peiró, Buenacasa, Boal, etc.— substituïen de moment als dels polítics —Cambó, Lerroux, etc.

«La campanya d'autonomia —diria Josep Pla— havia pogut resistir l'ofensiva espanyolista; havia pogut resistir l'ofensiva esquerrana que sabotejà la comissió extraparlamentària; el que no pogué resistir fou l'enorme xarbotada sindicalista.»[268] Paraules que palesaven la miopia

268. J. PLA, *Cambó. Material per a una història d'aquests últims anys,* Barcelona, 1928-30, vol. III, p. 299.

social de la Lliga a què Pla pertanyia. L'agitació sindicalista era fruit de l'immobilisme social d'una burgesia, la qual, paradoxalment, exigia reformes de l'Estat i ella era incapaç de canviar la seva positura davant la gravetat de la situació obrera. La Lliga havia pretès mobilitzar el poble de Catalunya tot ignorant que una part d'aquest poble sofria una veritable discriminació i una autèntica opressió socio-econòmica. Aquí radicava, precisament, la veritable causa d'aquella agitació i l'obstacle a una solidaritat *total* del poble català que li hagués permès d'obtenir una autonomia.

La detenció dels sindicalistes, el 16 de gener de 1919, així com la suspensió de garanties i la clausura del Parlament, per part de Romanones, constituïen, en un altre ordre de coses, una reacció d'impotència i d'incapacitat del govern i de la mateixa monarquia, la qual, des de la crisi de 1917, era incapaç de realitzar una política coherent i reformadora que fes sortir el país de la crisi social, econòmica, moral i política, fortament aguditzada amb l'impacte de la Primera Guerra Mundial i especialment amb les conseqüències de retracció econòmica que duria la pau.

El govern, a partir d'aquests moments, i pel que fa a Catalunya, serà impotent per a desenvolupar una política positiva i de pau social. Incapaç d'imposar-se a una burgesia endurida, vacil·larà entre les mesures conciliadores i les purament repressives per a acabar col·locant el govern civil de Barcelona en mans del general Martínez Anido, el qual, en potenciar el pistolerisme del Sindicat Lliure, convertirà els carrers barcelonins en un camp de batalla d'una veritable guerra d'extermini mutu d'obrers i patrons, fent impossible durant anys una autèntica pau social. Cambó alçarà la seva veu a favor de la conciliació, però aquest i els homes de la Lliga Regionalista que han nodrit les files del Sometent, plegats totalment, per una altra part, als interessos de la burgesia, ja no podran ésser els convocadors vàlids d'un diàleg. La duresa patronal i la miopia governamental, per a agreujar la situació, faran trontollar la posició «moderada» de la direcció cenetista de Seguí, Boal, Pinón i, més tard, de Pestaña, etc, especialment quan la majoria d'aquella fou assassinada i la direcció de la lluita va anar a parar a mans dels agitadors i extremistes. L'assassinat de Layret, amic de Seguí, i d'altres sindicalistes realistes o possibilistes, que treballava per aconseguir una evolució dels obrers organitzats cap a formes polítiques, fou un altre handicap greu. La influència

de la FAI sobre la CNT durant la Segona República no s'explica sense aquest veritable extermini de sindicalistes entre el 1919 i el 1923. És evident que sense l'assassinat massiu de sindicalistes hauria estat molt més difícil la influència faista. La desorganització dels sindicats provocada per la repressió dels anys anteriors a la dictadura de Primo de Rivera, la desaparició de Seguí —amb la desaparició de part del seu equip i la dispersió de la resta— i de tants altres dirigents i la repressió de la dictadura esmentada —dictadura motivada, entre altres coses, per aquesta guerra social barcelonina entre el 1919 i el 1923—, col·locaren els sindicalistes «moderats» —o, millor, realistes— en minoria, encara que aquesta fos important. Així s'explica la impotència del grup «tren-tista» davant l'insurreccionalisme permanent de la FAI, insurreccionalisme que comportaria greus conseqüències sobre la vida de la Segona República.

Igualment, en un altre ordre de coses, el que no prosperés la confluència progressiva entre les dues sindicals, anarquista i socialista, repercutiria de manera greu tant per als interessos del proletariat durant aquest període històric com sobre el desenrotllament de la guerra civil de 1936-39.

Haurien pogut ésser les coses d'una altra manera si la CNT hagués seguit fidelment l'esperit sindicalista i flexible del Congrés de Sants? És difícil de contestar a aquest tipus de qüestions. Malgrat que el congrés estava planejat per a preparar els obrers i els sindicats per a les futures lluites, aquell, de fet, estava pensat en funció d'unes masses amb poca consciència revolucionària en aquells moments i adormides encara. Per a adonar-se'n tan sols cal llegir, abans i després del Congrés de Sants, les contínues crides dels dirigents obrers i redactors de «Solidaridad Obrera» a la superació de la inèrcia i de la rutina. La vaga general de «La Canadenca» va galvanitzar els ànims populars i la base sindical va desbordar la mateixa direcció, obstaculitzant, d'aquesta manera, el final definitiu de la vaga el mes de març de 1919, quan s'havien obtingut concessions importants com el triomf de la jornada de vuit hores. La segona part de la vaga acabaria en taules i donaria al conjunt d'aquesta un èxit discret. El tancament patronal acabaria de radicalitzar els ànims.

Però els homes del Congrés de Sants, tot i haver tingut l'encert de generalitzar la modalitat del Sindicat Únic, no s'adonaven, en renegar de tota actuació política, que es llançaven sols i sense cap protecció, a la lluita contra un doble

front: el govern i els patrons. Malgrat la disciplina de què feren gala els treballadors durant el conflicte de «La Canadenca», aquella no podia durar massa amb la guàrdia civil i el sometent al carrer. La presència d'aquests a la via pública era massa provocadora perquè els sindicalistes romangues-sin amb la sang freda i més quan molts dels dirigents estaven empresonats. De fet, els sindicalistes, que amb la seva «acció directa» volien haver-se-les exclusivament amb els patrons, no eren prou conscients que aquests comptaven amb moltes armes per a combatre'ls, des del sometent als polítics, passant per la inclinació del mateix govern que sempre s'acabaria decantant cap al costat de la patronal. Renunciar a l'acció política —i a altres tàctiques diferents de l'«acció directa»— era veritablement suïcida en aquestes condicions. Aquest error del Congrés, comprensible a la vista dels fets que condicionaven l'apoliticisme de la Confederació, fou quelcom que més tard va comprendre Seguí amb tota claredat. D'aquí els seus contactes amb polítics catalanistes d'esquerra, dirigits no pas a crear un partit polític, com va dir-se, sinó a aconseguir que l'esquerra catalana fos prou forta per a donar la batalla a la Lliga i tenir un coixí protector per als sindicats.

Amb tot, cal afegir-hi un matís, i és que si el Congrés fou contundent en el seu apoliticisme, no ho fou pas en l'acció directa, car si bé aquesta va restar clarament enunciada, va deixar-se la porta mig oberta a altres tàctiques. Però, el Congrés de la Comèdia de 1919, davant el fracàs de la Comissió Mixta creada l'11 d'octubre de 1919, va refermar l'acció directa com a única tàctica possible.

A part les objeccions que un observador, situat al 1974, pot fer sobre el Congrés de Sants de 1918, aquest resta situat com una fita de veritable importància en la història de la CNT, tant perquè va saber renovar el sindicalisme després de la passada experiència de la vaga d'agost de 1917, com perquè va saber, preveient les noves condicions de lluita que imposaria el final de la guerra, adaptar la seva organització a un nou esquema —el Sindicat Únic—, que responia a les modalitats industrials i capitalistes noves, les quals englobaven diversos oficis. Però, sobretot, el sindicalisme definit a Sants era exigit per la mateixa perspectiva revolucionària anarco-sindicalista: els sindicats únics, alhora que immillorables armes de combat, havien d'ésser amb les seves escoles, les seves seccions d'estadística, i, fins i tot, amb els seus tècnics, la base de la futura societat àcrata.

Arribats aquí, creiem oportú d'assenyalar unes conclusions, no pas amb caràcter definitiu o rígid, sinó com unes aproximacions tot esperant l'estudi d'altres congressos de la CNT i la investigació aprofundida de la seva història, en general, permetin d'arribar un dia a unes conclusions definitives.

El Congrés de Sants apareix com una fita que divideix clarament la història de la CNT en dues èpoques i, en un altre ordre de coses, apareix en el període —el govern nacional de 1918— en què es consumeixen les darreres esperances d'endegar la Monarquia per un camí de renovació i de superació de les contradiccions i limitacions de la Restauració; i això sense que els sindicalistes cerquin conscientment aquesta coincidència. En canvi, sí que hi ha en ells una clara consciència de completar la tasca inacabada del Congrés de Barcelona de 1911, de superar els efectes de la repressió de Canalejas, de respondre a la situació social crítica provocada, en bona part, per l'impacte de la guerra mundial i de preparar la classe obrera per quan aquella guerra s'acabi. És a dir, que apareix amb tota nitidesa a l'assemblea de Sants una línia divisòria de dos períodes: el congrés culmina un procés lent de la CNT, especialment a Catalunya, de reorganització de la seva mateixa estructura i d'enquadrament dels treballadors en un moviment purament obrer j sindical que superi les vacil·lacions, tant de principis com de tàctica, sobretot després del fracàs d'agost de 1917; i, alhora, amb la creació dels sindicats únics, inicia una nova etapa d'acció sindical que sorprendrà la burgesia per la seva disciplina impressionant, concretament a la vaga de «La Canadenca», per la unanimitat dels obrers i la sensació de fortalesa i poder que aquests imprimiran a les seves reivindicacions. En altres paraules, el Congrés de Sants separarà dues èpoques: la protagonitzada pels sindicats d'ofici i la que ho serà pels sindicats únics de ram i d'indústria.

El Congrés de Sants fou certament un congrés regional, però la seva influència va ultrapassar ràpidament els límits de Catalunya, tant perquè els seus acords foren acceptats pel ple de la CNT de desembre de 1918 com perquè foren difosos per l'excursió de propaganda feta per Llevant i Aragó, abans de la suspensió de garanties el gener de 1919, i per Pestaña i Seguí a les seves conferències, pronunciades a Madrid, al començament d'octubre de 1919. El Congrés de la Comèdia, finalment, consagraria i ratificaria plenament bona part dels acords de Sants, encara que en uns altres s'hi dis-

tanciaria. El que mereix ésser destacat aquí és l'hegemonia catalana, en el camp anarco-sindicalista, sobre la resta de la geografia peninsular. Aquesta expansió sindicalista fora de Catalunya pot comparar-se, en certa manera, amb els intents de la Lliga en aquests anys d'irradiar igualment fora del territori català i d'estar presents en el poder central (el 1918 la Lliga tenia dos ministres al govern), i de pactar amb forces perifèriques com la representada pels reformistes de Melquíades Alvarez. Però en aquesta estratègia la Lliga serà molt més tímida que la CNT i si aquesta serà capaç, gràcies al seu ideari federalista i internacionalista, de plantejar una estratègia general —encara que tampoc aconseguida plenament en restar al marge la UGT—, la Lliga Regionalista no passarà dels intents de pacte amb Maura, Melquíades Alvarez i, fins i tot, amb els socialistes, pactes o confluències, com la de l'Assemblea de Parlamentaris —sense Maura—, que foren trencats quan a Cambó i als polítics de la Lliga els foren ofertes unes carteres ministerials. Significativament, Seguí va reprotxar a la Lliga que hagués «corromput la moral de Catalunya» i «desviat el geni de la raça, impedint que acomplís la seva més alta missió històrica: realitzar la Confederació Ibèrica».[269]

De la mateixa manera que poden assenyalar-se alguns paral·lelismes entre la Lliga i la CNT, por fer-se el mateix amb dues de les seves màximes figures: Cambó i Seguí. Al nostre judici particular, ambdós voldran anar més enllà del marc estrictament català, però probablement amb més coherència, solidesa i claredat per part de Seguí. Els sindicalistes catalans, amb tot, voldran imprimir a la CNT un ritme més apropiat per a la situació catalana que per a la de la resta del país, de la mateixa manera que la Lliga s'esforçarà per desvetllar forces com la seva a la resta d'Espanya quan allí no es donava la base sòcio-econòmica existent a Catalunya que permetés el desenvolupament d'un partit burgès, més o menys reformista políticament. Són paral·lelismes interessants d'assenyalar i que observem encara en altres aspectes, els quals paral·lelismes, d'altra banda, i cal precisar-ho, traduïen l'estructura industrial de Catalunya que nodria els intents hegemònics de la burgesia i la presència majoritària del proletariat català organitzat en les lluites socials del país. Això no Obstant, ambdós moviments, eren incapaços, per si sols, d'im-

269. S. QUEMADES, citat per M. CRUELLS, *op. cit.*, p. 263.

posar-se en un estat dominat per les oligarquies tradicionals i amb forts desnivells regionals al seu interior. D'aquí els pactes amb d'altres grups perifèrics en el moviment polític de la burgesia de Catalunya i la superació de les seves limitacions pel proletariat català mitjançant l'internacionalisme i el federalisme àcrates.

Un Congrés amb voluntat conciliadora, aspecte que es constata perfectament a través de les sessions del comici i que fou mèrit especial dels seus organitzadors. Aquest esperit conciliador, d'altra banda, era donat pel caràcter més sindicalista que anarquista de la mateixa assemblea de Sants, cosa que ja assenyalem en altres planes. El Congrés responia a unes necessitats sindicals concretes i els seus organitzadors cercaren, per damunt de tot, l'eficàcia i la unitat de la classe treballadora; la plasmació de tot plegat fou el Sindicat Únic. Aquest caire conciliador va aconseguir de superar les discussions, alguns cops agitades, entre els delegats. Així, va ratificar-se el principi de l'«acció directa» però rebutjant una formulació rígida, es va cercar la unitat amb els socialistes de la UGT —al Congrés assistiren, a més a més, algunes entitats socialistes catalanes—, i el mateix debat sobre el Sindicat Únic fou resolt de manera flexible.

Des d'un punt de vista tècnic o des del punt de mira d'un anarquista radical, el congrés podria semblar —i així ho va semblar de fet entre alguns— poc categòric o insegur. Però el Congrés ha de veure's des de l'angle de les necessitats del moviment obrer d'aquells moments. Els organitzadors i delegats eren, en primer lloc, treballadors que pugnaven per enquadrar la classe obrera en un moviment sindical poderós que superés aquelles vacil·lacions esmentades de tàctica i estratègia, especialment aquella línia d'acció intermitent, sovint purament corporativa o reformista, i disgregada en una infinitud de sindicats d'oficis i de barriades. És per això que els homes de Sants es preocuparen fonamentalment d'efectuar una tasca reorganitzadora. D'aquesta manera, després de fixar clarament una tàctica —l'acció directa— deixant, amb tot. entreoberta la possibilitat d'utilitzar-ne d'altres, i un cop ratificat rotundament l'apoliticisme, els congressistes definiren el Sindicat Únic com a fórmula sindical enquadradora i a generalitzar; es va cercar un camí d'unitat amb la UGT i va traçar-se un programa a curt terme que pogués motivar tota

la classe treballadora, per damunt de tota diferència ideològica i que podríem resumir en l'obtenció de la jornada de vuit hores, abolició del treball a preu fet i, lògicament, augment dels salaris d'acord amb l'alça que experimentaven els preus. Però aquest programa a curt terme, que responia a necessitats conjunturals, estava completat per una concepció i ideologia revolucionària que, igualment, va restar assentada en moltes de les intervencions a l'assemblea i en els discursos al míting de clausura. Finalment, el acords sobre ensenyament racionalista palesaven clarament l'obsessió sindicalista pel problema de la formació, fonamental per a ells, si els obrers volien imposar una nova cultura i una nova societat. Que aquesta síntesi —o reconciliació— entre reivindicacions estrictament laborals i revolucionàries fou eficaç, ho demostrà el vigor excepcional que adquiriren els propers conflictes socials a Catalunya.

Et Congrés de Sants, fins a cert punt, va suposar la nacionalització de l'anarco-sindicalisme. Entre els congressos de la CNT a Barcelona el 1910 —fundacional de la Confederació General del Treball— i el 1911, i el de Sants, existia una evident evolució o maduració, ja anteriorment assenyalada. A part aspectes organitzatius fonamentals —com el pas del sindicat d'ofici al sindicat d'indústries—, als primers congressos la influència i la presència del sindicalisme revolucionari francès de la Carta d'Amiens fou d'una gran transcendència, mentre que a Sants aquestes influències actuen més com a teló de fons. La síntesi entre sindicalisme revolucionari i tradició pròpia sindical, estimulada per aquell afany de conciliació i eficàcia, assenyalada a l'apartat anterior, fou la característica predominant del comici de 1918. D'altra banda, la crisi del sindicalisme revolucionari a causa de la Primera Guerra Mundial i la minva progressiva de l'anarquisme a Europa, deixaren Catalunya i bona part de la perifèria peninsular com a illot, quasi únic, del moviment anarcosindicalista per excel·lència. Així, una ideologia que havia estat introduïda des de l'exterior es fou naturalitzant progressivament a la perifèria peninsular fins a arribar a ésser l'ànima d'un moviment àcrata poderós, el més important i gairebé l'únic que va penetrar profundament a la classe obrera d'un país. A Catalunya, concretament, aquesta presència pregona en el proletariat, la síntesi entre tradició sindical i anarquisme i la categoria mateixa dels seus dirigents, feren de la CNT quelcom característic d'aquesta terra.

El Congrés de Sants, doncs, suposaria una majoria d'edat per a l'anarco-sindicalisme català i, en part, també un impàs entre les influències sindicalistes franceses i les del bolxevisme rus que farien presència al Congrés de la Comèdia de 1919, encara que aquestes darreres foren molt menys substancials que les franceses i més psicològiques que pròpiament ideològiques —si bé aquestes darreres marcaren el grup de Nin, Arlandis i Maurín—.

El Congrés de Sants, fecund i frustrat, tanmateix. Fecund de fruits, el més important dels quals fou el Sindicat Únic, instrument sense el qual hauria estat impossible l'amplitud i la disciplina de la vaga de «La Canadenca». Però frustrat, també, ja que una part dels acords no varen poder-se dur a la pràctica i no es consumaren, i no pas per culpa del congrés en sí, sinó per les circumstàncies polítiques, econòmiques í socials ambientals. La continuïtat del mateix esperit conciliador d'aquells depenia, en bona part, de les condicions socials existents; en la mesura en què milloressin o empitjoressin continuaria aquell esperit o s'inclinaria la balança del costat més radical. I les condicions socials no pararen d'empitjorar i estimularen el pistolerisme, que no tenia res a veure amb les concepcions de Seguí, Peiró, Boal, Pinón, Piera o Pestaña. Igualment va frustrar-se el camí que semblava conduir a la unitat entre ugetistes i cenetistes, com ja hem assenyalat en altres planes; i acords com el de l'establiment d'escoles racionalistes, es van veure molt afectats per la prioritat que va haver-se de donar a la lluita social i, més tard, a la defensa contra la repressió i el contrapistolerisme del sindicat lliure impulsat per la patronal i el governador civil de Barcelona, general Martínez Anido. A més a més, el Congrés de Sants, que responia certament a una concepció revolucionària però també realista, sindical i disciplinada, per no deixar-se enlluernar per aventurismes o caure en provocacions va restar en bona part orfe en ésser assassinats, els anys venidors, molts dels millors militants anarco-sindicalistes o en veure's incapacitats uns altres de dominar una situació en què la clandestinitat, la repressió i l'assassinat feien impossible una acció coordinada i ferma al si de la CNT, desorganitzada, esgotada, dispersats molts dels seus homes més responsables i en mans els seus comitès, sovint, dels purs agitadors o de grups ideològics fraccionals.

Amb tot, el Congrés de Sants, en molts aspectes fonamentals, va perviure. Ja assenyalem com fou refrendat en el de

Madrid de 1919, si bé aquí els acords foren més rígids en qüestions de principi i d'estratègia —com la qüestió de les relacions amb la UGT— i, a nivell organitzatiu, no va consumar-se el procés reorganitzador iniciat amb el Sindicat Únic i que semblava que havia de tenir com colofó les federacions nacionals d'indústria. Aquestes, tanmateix, no prosperaren teòricament fins el 1931 i, pràcticament, fins el 1936. En canvi, en altres principis, com el de l'apoliticisme, la Conferència de Saragossa de 1922 matisaria anteriors declaracions apolítiques. Tanmateix, l'assassinat de Seguí, la Dictadura i posteriorment la influència faista, frustrarien també el camí de Saragossa. Finalment, trobarem la presència de molts dels homes de Sants entre els trentistes —Peiró, Pestaña, Pinón, Fornells, Piera—.

El Congrés de Sants fou també un congrés de tensions, que es conciliaren, certament, però no per això menys reals. Las discussions i les diverses tendències es manifestaren en diverses sessions, com en el tema de l'acció directa, entre partidaris radicals d'aquesta, partidaris de l'acció múltiple i delegats favorables a l'acció directa, si bé sota formes flexibles. Això no obstant, on va polaritzar-se fonamentalment la discussió fou en la qüestió del Sindicat Únic, en què sindicalistes com Seguí, Mira, Pey, Peiró, etc, se les hagueren amb un front convergent de dues oposicions: la dels partidaris dels sindicats d'oficis per pur esperit corporatiu com els Constructors de Pianos, i la dels anarquistes purs, com Fèlix Monteagudo, que es malfiaven del Sindicat Únic perquè el consideraven oposat a l'autonomia de les entitats obreres i sospitós de tendències centralitzadores i autoritàries. Malgrat l'esperit conciliador assenyalat abans, els constructors de pianos no acceptaren l'acord i retiraren els seus delegats el darrer dia del Congrés. Aquest sindicat i la Unió de Fusters de Barcelona, com ja hem escrit en un altre indret d'aquest treball, foren declarats al marge de l'organització obrera pocs dies després del Congrés de Sants.

De fet, les oposicions entre anarquistes purs i anarcosindicalistes realistes o possibilistes fou quelcom constant a la història de la CNT. Així podem esmentar les discussions al Congrés de la Comèdia sobre la unificació amb la UGT entre els delegats catalans i els asturians, o sobre l'adscripció de la Confederació a la Tercera Internacional; la motivada per la moció política de Seguí, Pestaña i Peiró a la Conferència de Saragossa de 1922; les discussions agitades al Congrés del

Conservatori de Madrid de 1931, primeres d'una sèrie d'enfrontaments que donaran lloc a l'aparició dels sindicats d'oposició contra la influència faista al si de la CNT i al manifest trentista, per a restar novament —i forçosament— conciliats al Congrés de Saragossa de 1936.

Salvador Seguí, mentre va viure, va lluitar tenaçment i amb èxit contra l'infantilisme i radicalisme revolucionari dels anarquistes *«enragés»*. Per això fou un dels líders més discutits i més constantment acusats de desviacionisme, fins a arribar a sofrir veritables difamacions. La impressió que fan aquestes crítiques[270] és que, sovint, darrera d'elles hi degué existir quelcom més que diferències ideològiques; enveges personals no degueren ésser alienes en molts detractors de Seguí. En aquest aspecte —d'ésser centre de polèmica—, Salvador Seguí presenta un altre paral·lelisme amb Cambó, el qual també va veure sotmès el seu catalanisme a tot tipus de crítiques i d'oposicions. És significatiu que Cambó es retirés de la política activa el 1923 —el mateix any que fou assassinat el *Noi del Sucre*— i, encara que hi va tornar, la seva figura fou enfosquida per la de Macià, el qual, per cert, tampoc no es veuria lliure de crítiques per part de grups ultranacionalistes com el de «Nosaltres Sols». L'extrema discutibilitat dels líders —Seguí, Cambó, Macià—, tant en el camp sindical com en el polític, sembla ésser una constant a Catalunya, una constant, evidentment, condicionada per una història dramàtica, plena de tensions nacionals i socials i mancada d'una tradició de govern.

En conjunt, les tensions entre radicals i realistes traduïen la tensió entre la «utopia» i la «realitat», problema que travessen tots els grups —siguin socials o polítics— i que constitueix un aspecte molt suggestiu de la nostra història i particularment de la CNT, aspecte digne de major estudi i aprofundiment.

270. *Cfr*. per exemple les obres esmentades de Pere Foix i Buena-casa. Sobre aquestes tensions a la CNT, té un nptable interès: C. M. LORENZO, *Les anarchistes espagnols et le pouvoir, 1868-1969,* París 1969.

BIBLIOGRAFIA

ABAD DE SANTILLÁN, D.: *Contribución a la historia del movimiento español. Desde 1905 a la proclamación de la segunda república.* Puebla, Editorial Cajica, 1965.

ALOMAR, G.: *Negacions i afirmacions del catalanisme.* Barcelona, «La Campana de Gràcia», 1910.

AMETLLA, C: *Memòries polítiques. 1890-1917.* Barcelona, Pórtic, 1963.

Anuario social de España. Año IV. 1918-1919. Barcelona, Acción Popular, 1919.

ARQUER, J.: *Salvador Seguí (Noi del Sucre). 1887-1923. Treinta y seis años de una vida.* Barcelona, Centro de Información Bibliográfica; Documentos sociales, 1932.

ARVON, H.: *L'anarquisme.* Barcelona, Edicions 62, 1964.

AUNÓS, E.: *Itinerario histórico de la España contemporánea (1808-1936).* Barcelona, Bosch, 1940.

AYUNTAMIENTO DE BARCELONA; COMISIÓN DE HACIENDA. INSTITUTO DE ESTADÍSTICA DE BARCELONA: *Estadísticas sociales. Monografía estadística de la clase obrera.* Barcelona, Henrich y Cía., 1921.

BALCELLS, A.: *El sindicalisme a Barcelona (1916-1923).* Barcelona, Nova Terra, 1965.

BALCELLS, A.: *El arraigo del anarquismo en Cataluña.* Barcelona. Redondo, editor, 1973.
BARATECH ALFARO, F.: *LOS sindicatos libres de España. Su origen. Su actuación. Su ideario.* Barcelona, Talleres Gráficos Cortel, 1927.
BECARUD, J., y LAPOUGE, G.: *Los anarquistas españoles.* Barcelona, Anagrama-Laia, 1972.
BENET, J.: *Maragall i la Setmana Trágica.* Barcelona, Edicions 62, 1968 (1963).
BERNADÓ, A.: *Les lluites pel dret d'associació a Catalunya.* México, D.F., 1930.
BERNIS, F.: *Consecuencias económicas de la guerra.* Madrid, 1923.
BERNIS, F.: *Estudios estadísticos. Contribución a la investigación de la situación económica de los trabajadores en España.* Barcelona, Sociedad de Estudios Económicos, 1924.
BONAMUSA, F.: *El Bloc Obrer i Camperol (1930-1932).* Barcelona, Curial, 1974.
BRENAN, G.: *El Laberinto Español.* París, Ruedo Ibérico, 1962.
BROUE, P. - TEMIME, E.: *La revolution et la guerre d'Espagne.* París, 1961. Ed. de Minuit.
BRUGUERA, F. G.: *Histoire contemporaine d'Espagne, 1789-1950.* París, Ed. Ophrys, 1953.
BUENACASA, M.: *El movimiento obrero español (1886-1926). Figuras ejemplares que conocí.* París, Familia y amigos del autor, 1966.
BURGOS Y MAZO, M.: *Vida política española. Páginas históricas de 1911.* Madrid, Ed. de M. Núñez Samper, 1918.
BURGOS Y MAZO, M.: *El verano de 1919 en Gobernación.* Cuenca, Tip. Emilio Pinós, 1921.
BUXADÉ, J.: *España en crisis. La bullanga misteriosa de 1917. Historial crítico de ella formado por documentos, versiones y hechos notorios.* Barcelona, B. Bauzá, 1918.
CAMPALANS, R.: *El problema de l'educació del poble.* Barcelona, Imprenta Avelí Artís, 1922.
CAMPALANS, R.: *El socialisme i el problema de Catalunya.* Barcelona, A. López Llaurás, 1923.
CAMPRUBÍ, M.: *Sindicalismo revolucionario. El principio de solidaridad. Qué es el sindicalismo. Orígenes y causas. Francia y España.* Barcelona, La Hormiga de Oro, 1923.
CANALS, S.: *La cuestión catalana desde el punto de vista espa-*

ñola. Antecedentes. Madrid, Imprenta de la viuda de Prudencio Pérez de Velasco, 1919.

CARMONA, *A : Dues Catalunyes.* Barcelona, Ariel, 1967.

CARNER, A.: *L'anarco-sindicalisme a Catalunya.* Barcelona, Rafael Dalmau Editor, 1971.

CARR, R.: *España, 1808-1939.* Barcelona, Ariel, 1968.

COLE, G. D. H.: *Historia del Pensamiento socialista. V y VI. Comunismo y Socialdemocracia (1914-1931).* México, Fondo de Cultura Económica, 1962-65.

COMÍN COLOMER, E.: *Historia del anarquismo.* T. I. Barcelona, A.H.R., 1956 (2.ª edición).

COMITÉ DE LA CONFEDERACIÓN NACIONAL DEL TRABAJO: *La Confederación Nacional del Trabajo a la opinión pública de España. A toda conciencia honrada. Manifestaciones y origen del terrorismo en las luchas sociales. Quiénes somos y a dónde vamos.* Alicante, Imprenta Española, s/d.

CONFEDERACIÓN PATRONAL ESPAÑOLA: *Memoria General del II Congreso Patronal de la Confederación Patronal Española. 20-26 de octubre de 1919.* Barcelona, Imprenta Elzeviriana, 1919.

CONFEDERACIÓN REGIONAL DEL TRABAJO DE CATALUÑA: *Memoria del Congreso Regional celebrado en Barcelona el 28, 29 y 30 de junio y el 1 de julio del año 1918.* Barcelona, Imprenta Germinal, 1918.

CONFEDERACIÓN NACIONAL DEL TRABAJO: *Memoria del Congreso celebrado en el Teatro de la Comedia de Madrid los días 10 al 18 de diciembre de 1919.* Barcelona, Tip. Cosmos, 1932.

CONNALLY ULLMAN, J.: *La Semana Trágica.* Barcelona, Ariel, 1972.

COROMINAS, P.: *Caries d'un visionari.* Barcelona. Antoni López, 1921.

CRUELLS, M.: *Salvador Seguí. El noi del sucre.* Text inèdit mecanografiat.

CRUELLS, M.: *Francesc Macià.* Barcelona, Bruguera, 1971.

DÍAZ-PLAJA, F.: *La historia de España en sus documentos. El siglo XX.* Madrid, Instituto de Estudios Políticos, 1960.

DÍAZ DEL MORAL, J.: *Historia de las agitaciones campesinas andaluzas.Córdoba.* Madrid, Alianza Editorial, 1967 (1929).

DOLLEANS, E.: *Historia del movimiento obrero, II, 1871-1920.* Madrid ZYX, 1969.

DOMINGO, M.: *En la calle y en la cárcel. Jornadas revolucionarias.* Renacimiento s.l., s/d.

DOMMANGET, M.: *Historia del Primero de mayo.* Buenos Aires Editorial Americalee, 1956.

DRONNE, C: *Le syndicálisme espagno!.* París, 1960.

FERNÁNDEZ ALMAGRO, M.: *Catalanismo y República Española.* Madrid, Espasa Calpe, 1932.

FERNÁNDEZ ALMAGRO, M.: *Historia del reinado de Alfonso XIII.* Barcelona, Muntaner y Simón, 1936.

FERRER, J.: *Layret (1820-1920).* Barcelona, Nova Terra, 1971.

FERRET, A.: *Compendi d'História de Catalunya (S. XX).* Barcelona, Bruguera, 1968.

FOIX, P.: *Apóstols i Mercaders: 40 anys de lluita social a Catalunya.* México, Edicions de la Fundació Sara Llorens de la Serra, 1957.

GABRIEL, P.: *Confederació Nacional del Treball.* Gran Enciclopedia Catalana, V. 5. Barcelona, 1973.

GARCÍA NrETO, J. N.: *El sindicalismo cristiano en España. Notas sobre su origen y evolución hasta 1936.* Bilbao, Instituto de Estudios Económico-sociales, Universidades de Deusto, 1960.

GARCÍA VENERO, M.: *Historia de las internacionales en España,* II, 1914-1936. Madrid. Ediciones del Movimiento, 1957.

GARCÍA VENERO, M.: *Historia de los movimientos sindicalistas españoles, 1840-1933.* Madrid, Ediciones del Movimiento, 1961.

GAZIEL: *Tots els camins duen a Roma,* dins *Obres Completes.* Barcelona, Selecta, 1970.

GILABERT, A.: *La CNT, la FAI y la revolución española.* Barcelona, Ediciones Tierra y Libertad, 1932.

GIRALT-BALCELLS-TERMES: *Els moviments socials a Catalunya, País Valencia i les liles. Cronología 1800-1939.* Barcelona, Lavínia, 1967.

GIRALT i RAVENTÓS, E. - BALCELLS, A. - Cucó, A. - TERMES, J.: *Bibliografía dels moviments sociáls a Catalunya, País Valencià i les Illes.* Barcelona, Lavinia, 1972.

GÓMEZ CASAS, J.: *Historia del anarcosindicalismo español.* Madrid, ZYX, 1968.

GONZÁLEZ, N.: *El anarquismo en la historia de España contemporánea.* Barcelona, Universidad de Barcelona, Facul tad de Filosofía y Letras, 1970.

GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA: Barcelona, 1970-73. 6 volums publicats.

GUAL VILLALBÍ, P.: *Memorias de un industrial de nuestro tiempo.* Barcelona, Sociedad General de Publicaciones, s/d.

GUERIN; D.: *L'anarchisme.* París, Éditions Gallimard, 1965.
Historia d'una política. Actuacions i documents de la Lliga Regíonalista. 1901-1933. Barcelona, Biblioteca de la Lliga Catalana, 1933.
HURTADO, A.: *Història del meu temps. 1894-1930. Quaranta anys d'advocat. 2* vols. Barcelona, Ariel, 1969 (1956-1967).
INSTITUTO DE REFORMAS SOCIALES: *Estadística de las huelgas. Memoria de 1917 a 1918.* Madrid, Dirección General del Trabajo e Inspección, 1921.
INSTITUTO DE REFORMAS SOCIALES: *Estadística de las huelgas. Memoria de 1919 y resumen estadístico comparado del quinquenio 1915-1919.* Madrid, Dirección General del Trabajo e Inspección, 1922.
JOLL, L.: *Los anarquistas.* Barcelona-México, Grijalbo, 1968.
JOVER ZAMORA, J. M.: *Conciencia obrera y conciencia burguesa en la España contemporánea.* Madrid, Ateneo. Colección «O crece o muere», 1956.
JUTGLAR, A.: *Els burgesos catalans.* Barcelona, Norfeu, 1966.
JUTGLAR, A.: *En torno a la condición obrera de Barcelona entre 1900 y 1920.* «Estudios de Sociología», n.° I. Barcelona, 1966.
JUTGLAR, J.: *L'era industrial a Espanya.* Barcelona, Nova Terra, 1962.
JUTGLAR, A.: *Ideologías y clases en la historia de España contemporánea.* T. II. Madrid, Ed. Cuadernos para el Diálogo, 1970.
LACIERVA, R.: *Bibliografía general sobre la Guerra de España (1936-1939) y sus antecedentes históricos. Fuentes para la historia contemporánea de España.* Madrid, Ministerio de Información y Turismo, Secretaría General Técnica. Edicions Ariel, Barcelona, 1968.
LACIERVA, R.: *Historia de la guerra civil española. T. I. Perspectivas y antecedentes, 1898-1936.* Madrid, Librería Editorial San Martín, 1969.
LACOMBA, J. A.: *La crisis española de 1917.* Madrid, Ed. Ciencia Nueva, 1970.
LAMBERET, R.: *Mouvements ouvriers et socialistes. Chronologie et bibliographie.* L'Espagne (1750-1936). París, Les Editions Ouvriéres, 1953.
LERROUX, A.: *Mis Memorias.* Madrid, Ed. Afrodisio Aguado, 1963.
LÓPEZ ARANGO, E., i ABAD DE SANTILLÁN, D.: *El anarquismo en el movimiento obrero.* Barcelona, Cosmos, 1925.

LÓPEZ, JUAN: *El sindicalismo, arma política y económica.* Bar celona, Ediciones Populares, 1931.
LORENZO, C. M.: *Les anarchistes espagnols et le pouvoir. 1868-1969.* París, Editions du Seuil, 1969.
MADARIAGA, S.: *España. Ensayo de historia contemporánea.* México-Buenos Aires, Ed. Hermes, 1951 (6.ª edición).
MADRID, F.: *Ocho meses y un día en el Gobierno civil de Barcelona (Confesiones y testimonios).* Barcelona-Madrid, las Ediciones de la Flecha, 1932.
MALEFAKIS, E.: *Reforma agraria y revolución campesina en la España del siglo XX.* Barcelona, Ariel, 1971.
MANCOMUNITAT DE CATALUNYA:*L'obra realitzada.* Barcelona, Palau de la Generalitat, 1923, 4 vols.
MANNHEIM, K.: *Diagnóstico de nuestro tiempo.* México, Fondo de Cultura Económica, 1916.
MARIMON I CAIROL: *Les classes socials a Catalunya en el decurs de Vera industrial.* París, Edicions Catalanes de París, 1971
MARTÍ, C: *Orígenes del anarquismo en Barcelona.* Barcelona,. Teide, 1959.
MARTÍN GRANIZO, L.: *Apuntes para la historia del trabajo en España.* Madrid, 1950-54.
MARTÍN MESTRE, J.: *Huelga general de 1917.* Madrid, ZYX. 1966.
MARTÍNEZ CUADRADO, M.: *Elecciones y partidos políticos de España (1868-1931).* Madrid, Taurus, 1969, 2 vols.
MAURA, Duque de, i FERNÁNDEZ ALMAGRO, M.: *Por qué cayó Alfonso XIII.* Madrid, Editorial Ambos Mundos, 1948.
MAURÍN, J.: *L'Anarcho-syndicalisme en Espagne.* París, Petite Bibliothèque de l'Internationale syndicale rouge, 1924.
MAURÍN, J.: *La revolución española. De la monarquía absoluta a la revolución socialista.* Madrid, Editorial Zénit, 1932.
MAURÍN, J.: *Revolución y contrarrevolución en España.* París, Ruedo Ibérico, 1966.
MIRÓ, F.: *El anarquismo. Los estudiantes y la revolución.* México, Edimox, 1969.
MOLAS, I.: *La Lliga Catalana. 2* vols. Barcelona, Edicions 62, 1972.
MOLAS, I.: *Salvador Seguí: Escrits.* Text inédit mecánografiat.
NADAL, J.: *La población española. Siglos XVII al XX.* Barcelona, Ariel, 1966.
NÚÑEZ DE ARENAS, M., i TUÑÓN DE LARA, M.: *Historia del movimiento obrero español.* Barcelona, Nova Terra, 1970.
OLAGUÉ, I.*: L'Espagne au XX' siécle.* París, Calman-Levy, 1960.

OLIVAR BETRAND, R.: *Prat de la Riba.* Barcelona, Aedos, 1964.
OLIVAR BETRAND, R.: *Repercusiones en España de la Primera Guerra Mundial.* Revista «Arbor», Madrid, 1953.
OLLER I RABASSA, J.: *Quan mataven pels carrers.* Barcelona, Selecta, 1965 (2.ª edició).
PABÓN, J.: *Cambó, I (1876-1918), II (1918-1930), III (1930-1947).* Barcelona, Alpha, 1952 y 1969.
PAYNE, Stanley G.: *La revolución española.* Barcelona, Ariel, 1972.
PEIRATS, J.: *Los anarquistas en la crisis política española.* Buenos Aires, 1964.
PEIRATS, J.: *La CNT en la revolución española,* 3 vols. París, Ruedo Ibérico, 1971 (2.ª edició).
PESTAÑA,A.: *Lo que aprendí en la vida.* Madrid, ZYX, 1971, 2 vols.
PLA, J.: *Cambó. Material per a una historia d'aquests últims anys.* Barcelona, Edicions de la Nova Revista, 1928-30, 3 vols.
POBLET, J. M.: *Aquell any 1917.* Barcelona, Pórtic, 1971.
POSADA, A.: *España en crisis.* Madrid, Caro Raggio, 1923.
RAMA, C. M.: *Ideologías, regiones y clases sociales en la España contemporánea.* Montevideo, Ediciones Nuestro Tiempo, 1963.
RAMA, C. M.: *La crisis española del siglo XX.* México, Fondo de Cultura Económica, 1962 (1960).
RAMOS OLIVEIRA, A.: *Historia de España.* 3 vols. México, Compañía General de Ediciones, s/d.
ROIG I FRANSITORRA, J. A.: *La vaga obrera.* Barcelona, Edicions 62, 1971.
ROMANONES, Conde de: *Las responsabilidades políticas del Antiguo régimen, 1875-1923.* Madrid, Renacimiento, s/d.
ROMEU, F.: *Las clases trabajadoras en España.* Madrid, Taurus, 1970.
ROVIRA I VIRGILI, A.: *El nacionalismo catalán. Su aspecto político, los hechos, las ideas y los hombres.* Barcelona, Minerva, s/d.
ROVIRA I VIRGILI, A.: *Prat de la Riba. Pròleg i selecció d'Isidre Molas.* Barcelona, Edicions 62, 1968.
ROVIRA I VIRGILI, A.: *Resum d'história del catalanisme.* Barcelona, Barcino, 1936.
RUCABADO, R.: *Entorn del sindicalisme.* Barcelona, Editorial Políglota, 1925.
SABORIT, A.: *Julián Besteiro.* Buenos Aires, Losada, 1967.

SAGARRA, J. M.: *Memóries.* Barcelona, Editorial Noguer, 1957.
SALUT, E.: *Vivers de revolucionaris.* Barcelona, 1938.
Salvador Seguí. Su vida, su obra. París, Ediciones «Solidaridad Obrera», 1960.
SECO SERRANO, C.: *Alfonso XIII y la crisis de la Restauración.* Barcelona, Ariel, 1969.
Le syndicalisme revolutionnaire, presenté per Henri Dubief. París, Armand Colin, 1969.
SOLÀ I CAÑIZARES, F.: *Les lluites socials a Catalunya (1812-1934).* Barcelona, Secció de Política de «Lliga Catalana», 1934.
SOLANO, E. G.: *El sindicalismo en la teoría y en la práctica.* Casa editorial de B. Bauza, 1919, Barcelona.
SOLDEVILA, F., i altres: *Un segle de vida catalana. 2* vols. Barcelona, Alcides, 1960.
SOLÉ-TURA, J.: *Catalanisme i revolució burgesa.* Barcelona, Edicions 62, 1967.
Los sucesos de agosto en el Parlamento. Discursos íntegros de los señores Largo Caballero, Anguiano, Saborit, Prieto, Besteiro, Marcelino Domingo, Eduardo Barriobero, etc. Madrid, Editorial LIF, 1918.
TERMES, J.: *Anarquismo y sindicalismo en España. La I Internacional (1864-1881).* Barcelona, Ariel, 1972.
TERMES, J.: *Anarquisme.* Gran Enciclopedia Catalana, Barcelona, 1970.
TERMES, J.: *Repercussions de la revolució d'octubre a Catalunya.* «Serra d'Or». Barcelona, desembre 1967.
TRUJILLO, G.: *El federalismo español.* Madrid, Editorial Cuadernos para el Diálogo, 1967.
TUÑÓN DE LARA, M.: *La España del siglo XX.* París, Librería Española, 1966.
TUÑÓN DE LARA, M.: *Variaciones del nivel de vida en España.* Madrid, Ediciones Península, 1965.
TUÑÓN DE LARA, M.: *Introducció a la història del moviment obrer.* Barcelona, Nova Terra, 1969 (segona edició).
URALES, F.: *Mi vida. Barcelona,* Ediciones de la Revista Blanca, s/d.
VANDELLÓS I SOLÀ, J. A.: *La immigració a Catalunya.* Barcelona, Altés, 1935.
VELARDE FUENTES, J.: *Sobre la decadencia económica de España.* Madrid, Tecnos, 1969.
VIADIU, J.: *Salvador Seguí (Noi del sucre). El hombre y sus ideas.* «Cuadernos de Cultura», Valencia, 1930.

VIADIU, J.: *Salvador Seguí. Su vida y su obra.* París, 1960.
VICENS VIVES, J.: *Historia de España y América.* Vol. V. *(Burguesía, industrialización y obrerismo).* Barcelona, Teide, 1959 (2.ª edició).
VILÀ, J. M.: *Els primers moviments socials a Catalunya.* Barcelona, Nova Terra, 1972.
VILAR, P.: *Catalunya dins l'Espanya moderna.* Barcelona, Edicions 62, 1964.
VILAR, P.: *Histoire de l'Espagne.* París, PUF, 1963.

PERIÒDICS I OPUSCLES CONSULTATS

Diaris:

«El Correo Catalán»
«El Día Gráfico»
«Diario Mercantil»
«Diario de Barcelona»
«El Diluvio»
«El Liberal»
«La Lucha»
«Las Noticias»
«El Noticiero Universal»
«El Poble Català»
«El Progreso»
«La Publicidad»
«El Radical»
«Solidaridad Obrera»
«El Tiempo»
«La Tribuna»
«La Vanguardia»
«La Veu de Catalunya»

Revistes i opuscles:

«Acció del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria»
«Alerta»
«Ateneu Obrer del Districte II»
«La Aurora»
«La Barricada»
«El Batallador»

«Butlletí del Museu Social»
«La Campana de Gracia»
«Catalana»
«Ciutadania»
«El Combate»
«Un enemic del Poble»
«Estat Català»
«L'Estel»
«L'Estornell»
«Formació Social»
«El grito del Pueblo»
«Guia de l'aprenent»
«El Heraldo de la Clase Media»
«El Ideal»
«L'Instant»
«L'Intransigent»
«Els Jacobins»
«El Maximalista»
«El Obrero Municipal»
«El Poble»
«Prou»
«Pueblo y Patria»
«La Revista»
«La Revista Blanca»
«Revista de Ciencias Jurídicas y Sociales»
«Revista Popular»
«La Revista Quincenal»
«La Tara»
«La Trinchera»

HEMEROTECA DE L'ARXIU HISTÒRIC MUNICIPAL DE BARCELONA

Apéndix

ACORDS DEL CONGRÉS

I

ESTATUTOS DE LA CONFEDERACIÓN REGIONAL DEL TRABAJO DE CATALUÑA, RENOVADOS POR LA COMISIÓN NOMBRADA EN EL CONGRESO PARA TAL FIN Y DE ACUERDO CON LAS DECISIONES DEL MISMO

ESTATUTOS DE LA CONFEDERACIÓN REGIONAL DEL TRABAJO DE CATALUÑA RENOVADOS DESPUÉS DEL CONGRESO DE SANTS

OBJETO

Artículo 1.° Con la denominación de Confederación Regional del Trabajo de Cataluña se constituye un organismo cuyo objeto es: Practicar la solidaridad entre las colectividades confederadas, dirigida a la emancipación integral de los trabajadores del monopolio propietario capitalista y de todos los que se opongan al libre desarrollo de las clases productoras, y dispuesto a extender su acción mediante pactos federales con las confederaciones análogas que se creen o ya existan en España, en Europa y en todo el mundo.

Artículo 2.° Para la consecución de estos propósitos, las federaciones locales y comarcales (que serán los únicos orga-

nismos que integrarán la Confederación Regional del Trabajo de Cataluña, salvo aquellos casos especiales que aconsejen admitir en su seno a los Sindicatos), lucharán siempre en el más puro terreno económico, o sea en la acción directa —en este caso, por lo que respecta a las cuestiones de táctica o procedimiento, se estimará como una cosa circunstancial, aunque la indicada acción será el método de lucha preferente—, despojándose por entero de toda ingerencia política o religiosa.

Artículo 3.° Las federaciones adheridas a la Confederación se regirán con la mayor autonomía posible, entendiéndose por esto la absoluta libertad en todos los asuntos profesionales relativos a los gremios que las integran.

Artículo 4.° Para ingresar en la Confederación bastará que las federaciones locales o comarcales envíen al Comité confederal copia del acta en la que consta el acuerdo de adhesión, sindicatos y números de socios que las componen, domicilio social, un reglamento de las mismas y cuantos detalles considere precisos el Comité para organizar su sección de estadística.

Artículo 5.° Cada Sindicato satisfará la cuota mensual de diez céntimos para el sostenimiento de la Confederación, viniendo ésta obligada a dar cuenta de ingresos y gastos en el periódico órgano de la misma, dispensándose del pago a los sindicatos que sostengan huelgas generales, lo que comunicarán al Comité regional, incluso el número de huelguistas, para saber a qué atenerse. La distribución de esta cuota se hará en la forma siguiente: dos céntimos para el organismo local, dos para la Confederación Nacional, dos para nuestro diario «Solidaridad Nacional» y dos para un fondo especial de presos que estén condenados ya a sentencia firme por hechos acaecidos en la región catalana.

Artículo 6.° Esta Confederación tendrá un Comité para la administración y relación compuesto de trece individuos, que desempeñarán los siguientes cargos: Un secretario general, dos secretarios ayudantes, Tesorero, Contador y ocho vocales, cuyos vocales se dividirán en dos comisiones, a saber: la primera, que se compondrá de tres individuos y se denominará Comisión de relaciones exteriores y tendrá por misión procurar estar en relación directa con los organismos federales y confederales de España y del extranjero, para tener conocimiento exacto, o el más aproximado, del progreso económico, social y moral de los trabajadores de todos

los países del mundo. La segunda, se denominará Comisión pro-presos y de estadística, que se compondrá de los cinco vocales restantes, los cuales tendrán encomendada la misión de confeccionar un estudio de los compañeros presos que existan, los motivos de su proceso, años de condena y situación personal en que se encuentran. A la vez cuidará esta comisión de hacer estudios estadísticos de la producción, consumo, huelgas, invalidación para el trabajo y todo lo que tenga relación con el mundo del trabajo.

Artículo 7.° Este Comité se renovará cada año después de celebrarse el Congreso de la Confederación, en el que se acordará la población residencial del nuevo Comité.

RÉGIMEN DEL COMITÉ

Artículo 8.° El Comité de la Confederación estará investido de amplias facultades ejecutivas y tendrá a su cargo llevar a la práctica, total o parcialmente, los programas trazados en los Congresos de la Confederación, lo cual hará bajo su exclusiva responsabilidad.

Artículo 9.° Lo dispuesto en el artículo anterior se entenderá en el sentido de que sólo el Comité asumirá la parte directiva de los movimientos generales en que directamente la Confederación tome parte, ya sea por razón de plantear la práctica de algún acuerdo, o algunos acuerdos adoptados en los congresos ordinarios o extraordinarios que se hubiesen celebrado, ya sea por cumplimentar alguna iniciativa o proposición presentada por algún organismo confederado.

Artículo 10. En todos los casos en que el Comité decida llevar a la práctica acuerdos de los congresos, antes, para las cuestiones de tiempo y lugar, deberá oír la opinión de las secciones confederadas, las cuales darán o no su *referéndum.* También consultará a las secciones en los casos en que estime oportuno ejecutar las iniciativas o proposiciones que las secciones representan.

Artículo 11. Sólo en los casos de urgencia, debidamente justificados, podrá el Comité confederal convocar asambleas regionales, las cuales se celebrarán en días hábiles y serán anunciadas con tres días de anticipación. En los demás casos, las relaciones entre la Confederación y las secciones confederadas serán por medio de circulares, las cuales, tanto en el caso del *referéndum* como en el de la consulta, serán contestadas asimismo por escrito.

DE LOS CONGRESOS

Artículo 12. Esta Confederación celebrará un Congreso anual reglamentario y los extraordinarios que sean precisos a juicio del Comité confederal de relación o a petición del mayor número de federaciones confederadas.

Artículo 13. Este Comité estará obligado a notificar a las secciones, con tres meses de anticipación, la fecha de la celebración de los congresos ordinarios, a fin de que manden los temas a discutir, cuyo plazo de admisión terminará un mes antes de la fecha fijada para la celebración del Congreso al objeto de que se publique el orden del día en el periódico órgano de la Confederación.

Artículo 14. La delegación a los congresos se nombrará en asamblea general de las federaciones locales o comarcales, en las cuales todo sindicado, como federado, es elector y elegible.

Artículo 16. Esta Confederación no podrá disolverse mientras tres federaciones quieran continuarla.

Artículo 18. En caso de disolución, los fondos que hubieran se repartirán entre los presos por cuestiones sociales, y los enseres entre las escuelas racionalistas sostenidas por federados. — *La Comisión nombrada en el Congreso.*

Font: CONFEDERACIÓN REGIONAL DEL TRABAJO DE CATALUÑA. — *Memoria del Congreso celebrado en Barcelona los días 28, 29, 30 de junio y 1 de julio del año 1918.* Barcelona, 1918. Pàgines XV-XXI.

II

PROYECTO DE REGLAMENTO DE SINDICATO ÚNICO QUE SOMETEMOS A LA CONSIDERACIÓN DE LA ORGANIZACIÓN OBRERA, PARA LO QUE LE PUEDA SERVIR

Artículo 1.° Queda constituido este sindicato para agrupar en su seno a todos los obreros de la manipulación de la piel y sus anexos, a base de secciones.

Artículo 2.° Será firme propósito de este Sindicato el conseguir la unidad de salario y de jornada para todos sus adherentes.

Artículo 3.° Será cuestión primordial de este Sindicato establecer escuelas racionalistas para la más rápida emancipación integral del proletariado.

Art. 4.° Esta entidad mantendrá estrechas relaciones con todos los trabajadores del mundo y estará adherida a los organismos federativos que persigan los mismos fines que esta organización sostiene.

Artículo 5.° Este Sindicato sostendrá cuantas mejoras crea pertinentes, al efecto de contrabalancear los determinis-mos económicos que el mundo capitalista nos impone, pero cuidará esencialmente de capacitar y preparar a sus componentes para conseguir la abolición del salario, base del desor-

den y de la injusticia que la Sociedad burguesa con su falsa concepción económica sostiene.

DERECHOS RECONOCIDOS A LAS SECCIONES

Artículo 6.° Este Sindicato estará compuesto por tantas secciones como características profesionales el ramo de la Piel y sus similares mantenga.

Artículo 7.° Las condiciones de trabajo de que disfruten las secciones, adquiridas en lucha incesante contra la burguesía, serán de tal manera respetadas y mantenidas, que a la menor infracción de ellas por parte de la burguesía, la sección debe contar con el apoyo moral y material de todos los componentes del Sindicato para la vigencia y práctica de aquéllas.

Artículo 8.° El Sindicato no sostendrá ninguna organización Mutualista; no obstante, las secciones son libres, si por acuerdo de sus componentes quieren crearlas, teniendo en cuenta que aquellas deben crearse al margen del sindicato y en ningún caso como imposición a los individuos.

Artículo *9°* Se reconoce a las secciones el derecho de tratar y resolver cuestiones que, sin ser de importancia extrema, no comprometan los intereses generales del Sindicato; en este caso la declaración parcial o general de huelga, no podrá hacerse sin conocimiento general de las demás secciones que integran el Sindicato.

Artículo 10. Las secciones podrán nombrar de su seno a una Comisión Permanente de siete compañeros, renovables por mitad cada año, los que cuidarán de estudiar las condiciones de trabajo de su sección, solventar las incidencias que puedan surgir en la misma; hacer trabajos de organización y propaganda y proporcionar cuantos datos pida la Junta del Sindicato, para que ésta pueda obrar siempre con conocimiento y de acuerdo con los intereses generales del mismo.

Artículo 11. Todas las secciones estarán en la misma proporción representadas en la Junta del Sindicato, y sólo en los casos de delegaciones federativas y del compañero que ostentará el cargo de presidente del Sindicato, se hará el nombramiento en asamblea general de todas las secciones.

Artículo 12. El Sindicato se reunirá trimestralmente en el primer domingo del mes que le corresponda, por la mañana; no obstante, las Secciones podrán solicitar cuantas reuniones crean necesarias.

Artículo 13. Las Secciones, en sus demandas, podrán contar con el apoyo moral y material de todas las secciones del Sindicato, después que éste haya tomado acuerdo firme en asamblea general sobre el particular.

DE LA ADMINISTRACIÓN DEL SINDICATO

Artículo 14. La cuota individual será de veinte céntimos semanales, y las extraordinarias que se acuerden en asamblea a tal efecto convocada.

Artículo 15. La cotización se realizará por secciones y a cargo de la Comisión de sección.

Artículo 16. Los recaudadores de sección harán entrega de la cotización al tesorero del Sindicato, deducidos los gastos que la sección haya verificado; de dichos gastos quedan excluidos los del local,propaganda, donativos y todos cuantos tengan carácter general.

Artículo 17. Trimestralmente se hará público el Estado de cuentas en la reunión general del Sindicato.

DE LA JUNTA Y SUS ATRIBUCIONES

Artículo 18. La Junta estará compuesta de diecinueve individuos, procurando que todas las secciones estén igualmente representadas; sólo el presidente será nombrado en Asamblea general; los demás cargos serán nombrados por las comisiones de sección.

Artículo 19. La Junta se compondrá de Presidente, Vicepresidente 1.°, Vicepresidente 2.°, Secretario, Vicesecretario 1.°, Vicesecretario 2.°, Contador de semanas. Contador de meses. Contador trimestral, Tesorero-Archivero, Bibliotecario y ocho vocales.

Artículo 20. Será incumbencia de la Junta el hacer todo cuanto beneficie al Sindicato, corriendo de su cuenta y responsabilidad la administración general del mismo.

Artículo 21. Cada demanda de sección o general del Sindicato, la Junta deberá someterla a la resolución de una Asamblea general de todas las secciones.

Artículo 22. La Junta podrá, de acuerdo con las comisiones de sección, adquirir cuantos locales de barriada precisen para facilitar y desarrollar la organización del Sindicato.

Artículo 23. La Junta facilitará todos los trabajos de las

comisiones de sección, siempre que ello no signifique un movimiento general de la misma.

DISPOSICIONES GENERALES

Artículo 24. Las secciones tienen el derecho de reunión en todo momento.

Artículo 25. Este Sindicato celebrará todos los sábados por la noche y domingo por la tarde, conferencias de carácter instructivo.

Artículo 26. Lo no previsto en este Estatuto podrá acordarse en Asamblea General convocada al efecto.

Artículo 27. Caso de disolverse esta entidad, los fondos pasarán por mitad a publicaciones obreras y presos por cuestiones sociales; los enseres se confiarán a entidades afines.

Artículo 28. Este Sindicato tiene su domicilio social en la calle de Mercaders, 25, 1.°.

Font: CONFEDERACIÓN REGIONAL DEL TRABAJO DE CATALUÑA. — *Memoria del Congreso celebrado en Barlona los días 28, 29, 30 de junio y 1 de julio del año 1918.* Barcelona, 1918. Pagines XXI-XXVII.

III

NUESTRO PARECER SOBRE ALGUNOS DE LOS ACUERDOS ADOPTADOS

EL SINDICATO ÚNICO

Es ésta una de las cuestiones más interesantes que el Congreso ha planteado. Su gran trascendencia, la reconoció el Congreso mismo, ya que para su discusión y aprobación se hubieron de emplear dos sesiones enteras. La unanimidad con que se tomó el acuerdo, demuestra claramente las ansias de renovación que siente el proletariado en el orden de la cuestión orgánica de las agrupaciones obreras. Era una anomalía que núcleos de trabajadores, no ya de un ramo o industria similar, sino de un oficio o profesión determinada, constituíanse dentro de una misma localidad dos o tres o más sindicatos de aquella profesión u oficio. Los inconvenientes de tal sistema de organización quedaron patentes en múltiples ocasiones, en que aquellos organismos fueron derrotados por la burguesía, o bien en aquellas otras que sin llegar al fracaso estuvo comprometido el éxito de nuestras luchas por la carencia de unión que el Congreso ha creído oportuno hacer, por el acuerdo de los Sindicatos Unicos del Ramo e Industrias, más compacta y estrecha entre los trabajadores.

Es indudable que esta reforma en los métodos de la organización es tan importante, que sería pueril afirmar que podemos llegar a su completa realización en un plazo brevísimo como algunos han insinuado. Esto no será posible en algunos ramos o industrias, mientras y tanto no se labore con verdadero entusiasmo y sin interrupción para llegar al fin deseado. No es, pues, cuestión de eliminar en asunto tan trascendental el factor tiempo.

El tiempo, pues, la dejación de antagonismos personales existentes y la buena voluntad de todos, harán posible que en plazo no muy lejano podamos cumplir lo acordado por el Congreso; hecho lo cual podremos señalar, a toda la organización obrera de España y a la mayor parte del proletariado internacional, la bondad de estos nuevos métodos de nuestra organización, cuyos resultados beneficiosos han sido ya una demostración para todos, por parte de algunas organizaciones ya constituidas a base de Sindicatos únicos de ramo.

En las notas que expresamos la constitución y el desarrollo general de los Sindicatos Únicos, no pretendemos ni mucho menos dogmatizar la cuestión.

No haremos sino exponer una opinión, reforzada por los elementos de juicio que hemos podido recoger, y que son el producto también de un detenido estudio de la misma.

Sólo en términos generales, pues, damos nuestro parecer, dejando a la voluntad y la inteligencia de los compañeros interesados subsanen o adapten la actuación según las circunstancias o el lugar donde los Sindicatos Únicos hayan de constituirse.

LO QUÉ ES Y SIGNIFICA EL SINDICATO ÚNICO

Las luchas que forzosamente hemos de sostener contra la burguesía, organizada en ramos e industrias, y en algunas partes en Sindicatos Únicos de toda la producción, son las cuestiones que fundamentalmente nos han obligado a adoptar el que nuestra organización sea a base de ramos e industrias similares, anexas y derivadas. Así, pues, es preciso convenir que el Congreso regional al tomar tan trascendental acuerdo no lo hizo por el simple prurito de cambiar las cosas, sino más bien por una necesidad del tiempo en que vivimos.

El Sindicato Único significa, pues, el agrupamiento de todas las fuerzas, inteligencias y voluntades de los trabajadores, no ya de un oficio o de una profesión determinada,

sino de todos los componentes de un ramo o industria, y sus similares. Por el Sindicato Único se podrá luchar ventajosamente contra las patronales, ya que cuando una sección del mismo se vea obligado a recurrir a la huelga, podrá aquélla contar con el pronto y eficaz apoyo de todas las secciones hermanas.

Además creemos que esta forma de organización es futurista, puesto que por su simplicidad permitirá, llegado el caso, poder realizar estadísticas completas de la producción total y también realizar el reparto de esa misma producción.

Se comprende, pues, que los Sindicatos Únicos son la más fiel expresión del orden constructivo, ofensivo y defensivo que los productores perseguimos.

SU CONSTITUCIÓN ORGÁNICA

Es condición indispensable para la constitución de los Sindicatos de ramos e industrias, que la mitad por lo menos de las secciones (hoy sindicatos aún) quieran constituirlos. Supongamos que existen en una localidad cualquiera seis secciones dé un ramo organizadas. Hay tres partidarias de la fusión y tres que no lo son o no están predispuestas de momento a seguir el ejemplo de las tres que se fusionan. Éstas, pues, deben ir, tan pronto como les sea posible, a la constitución del Sindicato Único; en todos los casos es de suma conveniencia no desentenderse de aquellas secciones que no ingresen de momento al nuevo organismo, sino que por el contrario es de necesidad que las primeras pongan en antecedentes a las segundas de todos los trámites y de toda la actuación que aquéllas realicen; creemos que por este procedimiento de continua y amigable relación podrá sacarse más provecho para el fin que se persigue, que no aislándose, lo que supondría ahondar más las diferencias que antaño existieran, y que descontamos eran la causa eficiente para no llegar a una buena inteligencia. Nada de declarar al margen ni mucho menos amarillas a las secciones que no se fusionen en principio. Amarillas sólo pueden conceptuarse las organizaciones que abiertamente traicionen la causa de los trabajadores con motivo de huelgas, por delaciones o por otros motivos graves por los que justamente pueda aplicarse tal calificativo.

Al margen creemos que pueden colocarse a las entidades refractarias a la fusión, pasado un plazo prudencial después

de la creación de los Sindicatos Únicos y siempre después de hecha una imparcial información sobre el caso. Esta infor mación y el plazo a fijar debe ser incumbencia de las federa ciones locales respectivas. El Comité Regional puede también, si así lo creen necesario las entidades interesadas y la Federación local, intervenir directamente ayudando a resolver lacuestión de la forma más armónica posible.

Cuando una Federación local o la regional sean requeridas por dos o más sindicatos de un mismo ramo, con el fin de laborar por la constitución del Sindicato Único, éste se llevará a la realización así que cuente con la mitad, por lo menos, de los trabajadores que lo deseen.

Constituido éste y reconocido por la Federación local y la Confederación Regional, se dará a las secciones que se encuentren fuera del mismo un plazo de tres meses para que ingresen en el Sindicato, pasado cuyo plazo la Federación local y Regional pondrán a dichas secciones al margen del movimiento obrero.

Creemos interpretar fielmente en este asunto los acuerdos del Congreso, ya que si bien reconocemos la necesidad del factor tiempo para llegar en principio a la adopción de dichos acuerdos, entendemos también que se concreta debidamente con esta sucinta explicación el plazo prudencial con el cual se harán imposibles las gestiones interminables que el personalismo perturbador pudiera eternamente suscitar.

Demos tiempo a la constitución de los Sindicatos Únicos, pero constituidos éstos pongamos también el plazo fijado como medio único de que los no adheridos puedan recapacitar y rectificar su actuación, antes de ser puestos al margen del movimiento general de los trabajadores.

LA JUNTA ADMINISTRATIVA

Para dar mayor cohesión en todos los órdenes a las fuerzas que integran los sindicatos únicos, creemos necesario recomendar que la Junta administrativa sea compuesta por partes iguales de todas las secciones del mismo. No reputamos necesario que la Junta sea nombrada en asamblea general del Sindicato; es preferible que cada sección reunida aparte, en asamblea, elija uno, dos o más compañeros (según el número de los de Junta y de secciones) para formar parte de la Junta administrativa. Al reunirse ésta sus componentes podrán distribuirse los cargos respectivos convenientemente. Proce-

diendo como queda expuesto, todos los intereses, las necesidades y las reclamaciones de las secciones podrán ser discutidos y resueltos satisfactoriamente, ya que la Junta dispondrá también de todos los elementos de juicio indispensables.

Se sobreentiende que la administración general del Sindicato Único es incumbencia también de la Junta única.

LA RECAUDACIÓN

La recaudación debe realizarse por individuos de todas las secciones y nombrados por las mismas; el número de éstos puede variar según la importancia numérica de cada sección; es conveniente que cada recaudador tenga destinado, junto o separado de sus compañeros, un puesto fijo donde conste inscrito el nombre de la sección respectiva; por este procedimiento se hará posible que los individuos de un mismo oficio coticen siempre, a ser posible, al recaudador respectivo, lo que facilitará en gran manera la labor general estadística, cuando las hojas de cotización se engloben en los libros de asiento, y a la vez se sabrá con más certeza el flujo y reflujo y altas y bajas por secciones de los componentes del sindicato. Realizadas periódicamente las recaudaciones, pasan íntegras al tesorero central.

Por lo que a Barcelona se refiere, la Junta administrativa podrá nombrar los compañeros que se encarguen de la cotización en las sucursales de distrito, donde la afluencia de cotizantes hagan necesario simplificar y aliviar el trabajo de los recaudadores del domicilio central.

En todos los casos los compañeros encargados de esta misión deben estampar en las hojas, al hacer la recaudación, el número del carnet que cotizan y la profesión del portador; de este modo la estadística queda hecha sin esfuerzo mayor,

LAS SUCURSALES

Estas sucursales deben ser los verdaderos centros obreros de los distritos apartados del centro.

Los sindicatos deben nombrar para cada uno de estos centros una Comisión que venga a ser en todos los casos en que no sea necesaria la intervención del Comité central, una verdadera Junta con atribuciones amplias para solventar en el orden de la organización, y aun en los litigios de orden relativo con los patronos, todas aquellas cuestiones que esti-

me de su competencia, siempre de acuerdo con las normas y orientaciones generales expuestas en las asambleas magnas del Sindicato.

Estas Juntas de distrito podrán también asumir las labores de propaganda, convocar talleres y editar y repartir, si las necesidades lo exigen, manifiestos, hojas y todo aquello que sirva para despertar el interés por la organización y la solidaridad para con todos los trabajadores españoles.

Los Sindicatos Únicos constituidos deben, en la medida de lo posible, procurar que tanto en el Centro como en las sucursales, vivan todos bajo el mismo techo, ya que la relación continua de todos los trabajadores permitirá disminuir, si no borrar por completo, el corporativismo, base en la actualidad de todas las divergencias existentes.

El continuo contacto de todos hará entre sí, en su vida de continua relación, más sociables a todos los explotados en general.

LAS SECCIONES

La autonomía en los órdenes moral, de organización y profesional debe ser completa para todas las secciones que integran un Sindicato Único.

Esta autonomía puede también hacerse extensiva a las secciones cuando los Sindicatos sean de carácter comarcal o regional en el orden administrativo.

Un Sindicato que tenga secciones adheridas y cuando éstas habiten en localidades apartadas del lugar donde el Sindicato reside, somos de opinión que éste debe conceder a aquéllas la autonomía administrativa. Entendemos, a pesar de lo expuesto, que todas las secciones, en casos de apoyo a los trabajadores en general, en las cotizaciones y en el orden moral, deben cooperar en la forma que el Sindicato general determine.

Asimismo entendemos que las secciones deben tener plenamente garantizado el que sus condiciones de trabajo, fruto de luchas incesantes con la burguesía, deben ser respetadas por todos los componentes del Sindicato, en tal forma que a la menor infracción de aquéllas por parte de la burguesía, la sección que se tratara de lesionar debe contar con el apoyo incondicional de todas las secciones que integran el Sindicato.

OTRO ASPECTO DE LA AUTONOMÍA DE LAS SECCIONES

Las secciones deben ser libres para reunirse por separado:

a) En todos aquellos casos en que en el seno de la colectividad profesional surja algún conflicto de orden interior o por reclamaciones a la burguesía.

b) Siempre que una sección pretenda hacer demanda, aunque ésta determine la huelga de oficio.

c) Cuando tengan necesidad de nombrar o renovar sus Juntas directivas o los compañeros que integran la comisión o Junta central.

Somos de opinión, sin que ello signifique coacción en ningún caso, que la Junta central tenga en las asambleas de sección, voz consultiva y hasta el voto de todas las secciones, en el caso no probable de que una de éstas pretenda discutir en sentido desfavorable la actuación de las demás secciones. En tal caso la discusión sólo puede llevarse a cabo en asamblea general de todo el sindicato en pleno.

LAS JUNTAS DE SECCIÓN. SUS ATRIBUCIONES

Las Juntas de sección pueden constar de tres individuos (un presidente y dos secretarios adjuntos).

Éstos serán elegidos en asamblea general de la sección respectiva. Las atribuciones de estas juntas son amplias, en todos los casos en que las cuestiones a resolver no traspasen los límites del interés de la respectiva sección; en este caso y en todos aquellos que la Junta se crea insuficiente para resolver por sí sola un litigio cualquiera, puede y debe requerir la intervención de la Junta única.

Sin embargo, en las huelgas de oficio, las comisiones cerca de la Patronal deben ser formadas por compañeros de la sección en lucha, y sólo cuando los mismos lo crean oportuno puede intervenir la Junta del Sindicato o compañeros de otro oficio, que los que luchan pueden delegar. Creemos necesaria esta aclaración para evitar la intromisión en cuestiones de orden profesional a todos aquellos componentes del Sindicato cuya intervención, por el desconocimiento de la cuestión que se debate, pueda ser perjudicial para los intereses de los que luchan.

LOS COMITÉS DE ACCIÓN Y PROPAGANDA DE LOS SINDICATOS ÚNICOS

Estas comisiones son el puntal sobre el que se asienta la organización y las verdaderas orientadoras y sostenedoras de la misma. Deben ser permanentes a ser posible, y compuestas por compañeros voluntarios o nombrados por la Junta, nunca en asamblea general, por razones que deben sobreentenderse.

Esto es en síntesis, trabajadores de Cataluña, lo que nosotros creemos que deben ser los sindicatos únicos de ramo e industrias, cuya creación acordó, de una manera unánime, nuestro magno Congreso regional.

Font: CONFEDERACIÓN REGIONAL DEL TRABAJO DE CATALUÑA. — *Memoria del Congreso celebrado en Barcelona los días 28, 29, 30 de junio y 1 de julio del año 1918.* Barcelona, 1918. Pagines 101-112.

IV

ACUERDOS DEL CONGRESO [1]

PRIMER AGRUPAMIENTO

Tema 7.° En las luchas contra el capital y el trabajo, los sindicatos adheridos a la Confederación vienen obligados a ejercer de un modo preferente el sistema de acción directa, mientras circunstancias de verdadera fuerza mayor, debidamente justificadas, no exijan el empleo de otras fórmulas distintas.

Temas 19 y 22. Los políticos profesionales no podrán representar nunca a las organizaciones obreras, y éstas deben procurar no domiciliarse en ningún Centro político.

Tema 21. Es una obligación ineludible de los sindicatos procurar por todos los medios lícitos la organización en sindicatos de las mujeres —compañeras, hijas, etc.— que, empleando su actividad en alguna industria u oficio, convivan con ellos.

En los sindicatos mixtos deberán las juntas administrati-

1. El octavo agrupamiento (temas 44 y 55) no se pasó a aprobación de los delegados. El tema 44 fue incluido en el primer, agrupamiento.

vas ser mixtas también, a fin de que la mujer se interese por sus luchas y defienda directamente su emancipación económica.

Tema 26. Mientras haya en la localidad una casa que pague a sus operarios a tarifa y emplee obreros asociados, ningún sindicato podrá encargar trabajo alguno a otro patrono que no lo realice en estas condiciones. No obstante, cuando la obra a realizar sea tal que beneficie directamente a la organización, podrá rebajarse la mano de obra, de conformidad con los compañeros que hayan de realizarla y del sindicato a que pertenezcan.

Temas 40, 43, 44 y 50:

a) Es un deber de todo asociado impedir como fuere la explotación de los menores de edad.

b) No se trabajarán horas extraordinarias bajo ningún pretexto en ramo alguno, mientras hayan parados del mismo oficio, y si el sindicato a que pertenezcan los compañeros a quienes se obliga a realizar exceso de labor se considera fuerte para ello, no permitirá que se trabajen horas extraordinarias en ningún caso.

c) Aquellos oficios que hayan conseguido implantar como máximo la jornada de ocho horas ayudarán a los demás a obtener dicha mejora, y luego, a criterio de las Federaciones, podrá irse a la implantación del jornal único, a medida que las circunstancias lo permitan.

Tema 47:

a) Las entidades que no sean una agrupación de profesión u oficio para la resistencia al capital, no deben intervenir directamente en los asuntos que afecten a los sindicatos; pero el Congreso ve con simpatía que aquellas que sustentan un ideal social en consonancia con los intereses del proletariado, trabajen al margen de los sindicatos en pro de la emancipación de la clase productora.

b) Habiendo los maestros racionalistas prestado muchos servicios a la clase proletaria, y siendo un elemento necesario para la lucha por la emancipación, podrán intervenir directamente en las cuestiones de los sindicatos, siempre que se organicen corporativamente.

Tema 48. Para cuanto afecte a comités y federaciones, en la localidad, no podrá nombrarse a ningún compañero que no sea del oficio y de la localidad; pero cuando se trate de congresos o asambleas regionales, puede delegarse a un compañero de la localidad en que resida el sindicato dele-

gante o de aquella en que el acto se celebre. Debiendo preferir para delegado a un obrero del mismo oficio, o de otro, en último extremo, siempre que sea sindicado y que el sindicato a que esté afiliado responda de su conducta.

SEGUNDO AGRUPAMIENTO

Tema 1. Para el sostenimiento de «Solidaridad Obrera» no habrá más consignación obligatoria que la de dos céntimos por federado que la organización de Cataluña señala para el diario; pero de las subvenciones y prorrateos no podrá prescindirse hasta después de tres meses que la Confederación Regional haya tomado este acuerdo.

El sueldo de los compañeros de redacción y administración será el de seis pesetas diarias y los asuntos de orden interior deben resolverlos la Administración y el Comité consultivo. El director tiene la facultad de proponer a los redactores y puede ser destituido interinamente hasta la celebración del congreso más próximo de la Confederación regional. Hasta que no se solucione la crisis del papel el diario se publicará de dos páginas y su precio será el de cinco céntimos, y una vez solventada la dificultad de aquella primera materia, sin variar su precio, el periódico será de cuatro páginas.

Tema 4. Los compañeros presos por cuestiones sociales, ya condenados, de la región, contarán con el apoyo que pueda prestarles el Comité, y este organismo consignará dos céntimos por federado en el carnet confederal, destinados a tal objeto, y si hubiera sobrante, se constituirá un fondo para perseguidos.

Tema 5. Se creará una plaza de secretario retribuido en el Comité de la Confederación Regional del Trabajo. El compañero que lo desempeñe deberá ser asociado y no tendrá voto en el comité.

Tema 9. Se creará el carnet confederal, al que se impone la cuota de diez céntimos mensuales, que serán distribuidos así: dos céntimos para la Federación local; dos para la Confederación regional; dos para la Nacional; dos para presos y perseguidos por cuestiones sociales, y dos para el diario «Solidaridad Obrera».

Tema 30. Se deja al arbitrio del Comité el hacer la propaganda en el momento que lo crea oportuno y según aconsejen las circunstancias.

Temas 34 y 35. Los comités pro-presos existentes pueden seguir subsistiendo, y la adquisición del sello de cinco céntimos por parte de los sindicados será voluntaria.

TERCER AGRUPAMIENTO

Acuerdos a los temas 2, 3, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 20, 23 y 29:

1. La base de la organización serán los sindicatos de ramos o industria.
2. En los sindicatos de ramos o industrias ya constituidos deben ingresar las secciones que aún no lo hayan hecho, si no quieren quedar aisladas de los trabajadores organizados.
3. Los sindicatos deben ingresar en las federaciones locales, y los que así no lo hagan quedarán al margen de la organización obrera.
4. No se consideran útiles las federaciones nacionales de oficio, pero como la cuestión compete a un Congreso nacional de la Confederación, para él se deja la resolución de este asunto.
5. La Confederación Regional se constituirá a base de federaciones locales o comarcales.
6. No podrán tomar parte en los congresos de la Confederación Regional más que los sindicatos adheridos a la misma.
7. Las localidades que puedan hacerlo quedan en libertad de constituir el sindicato único de trabajadores.

CUARTO AGRUPAMIENTO

Acuerdo a los temas 24, 27, 37 y 45;

Crear una cuota voluntaria de cinco céntimos por asociado, destinándola a este fin, y hacer todos los esfuerzos por la creación de las escuelas racionalistas.

QUINTO AGRUPAMIENTO

Acuerdo a los temas 15 y 38:

El Congreso debe ver con simpatía cuantos trabajos se realicen para la unificación del proletariado español en un solo organismo. Y que de un modo oficioso la Sección Norte de Ferroviarios de Barcelona se dirija a la Federación Local de Zaragoza o de otra región, si ella se ve imposibilitada

de hacerlo, para convocar a todas las entidades de España a una asamblea, a fin de llegar a la unificación del proletariado español.

SEXTO AGRUPAMIENTO

Acuerdo a los temas 15, 53 y 54:

Atendiendo las razones de la ponencia y creyendo de necesidad la reforma de los estatutos de la Confederación en el sentido expuesto (que el comité venga de todas sus facultades ejecutivas; que haya en su seno secciones de estadística de producción, consumo, huelgas, invalidación para el trabajo, etcétera, y que cuando los delegados tengan que votar alguna cuestión que afecte a todos los organismos que integran estas federaciones o confederaciones, lo hagan, no por organismos, sino por número de representados), se nombra una comisión encargada de realizar este trabajo.

SÉPTIMO AGRUPAMIENTO

Acuerdo a los temas 33, 36 y 49:

Realizar una intensa y enérgica campaña en favor de los compañeros presos y de los ferroviarios despedidos, y si esto no diese los resultados apetecidos, provocar una asamblea nacional de todas las fuerzas proletarias, para resolver en definitiva.

TEMAS SUELTOS. DICTÁMENES DE LA PONENCIA QUE APRUEBA EL CONGRESO

Tema 18. Es de opinión esta ponencia que se transformen todos los periódicos de carácter profesional y las entidades continúen publicándolos con carácter general y que en las localidades, comarcas o regiones que puedan publicar dicho órgano trate éste las cuestiones generales, dejando un espacio para tratar las cuestiones de organización y lucha profesionales.

Tema 28. Ante la actitud interesada de las autoridades y de la burguesía en esta cuestión que pretenden estrangular de un modo arbitrario e ilegal los organismos obreros, somos de opinión que el Congreso dé todas las atribuciones a los Comités Regional y Local de Barcelona para que en el momento oportuno y caso de continuar las arbitrariedades, de-

cidan la actitud a adoptar y a poner en práctica las resoluciones que se crean más eficaces para obtener el sobreseimiento del proceso de la organización y la libertad de sus presos. Los comités, pues, deben determinar, de acuerdo con los organismos afectados, comprometiéndose la organización a cumplir los acuerdos que dichos organismos adopten.

Tema 37. La ponencia entiende que el medio más práctico de dignificar y elevar la actitud y la personalidad de los compañeros «Inválidos», estriba en que el Comité Regional intervenga cerca de las organizaciones de inválidos apoyándolas materialmente, interveniendo en los centros de producción establecidos o a establecer por los inválidos que se dedican a labores manuales, y la intervención, también con carácter general y permanente, en las agrupaciones artísticas y musicales.

Creemos que por este procedimiento y acercando a nosotros esta organización, podrá evitarse, en gran parte, la mendicidad, y podrá, por otro lado, dignificarse también la situación de aquellos que por su condición tengan que ejercer su profesión en la vía pública. Es condición previa que los comités locales ingresen en el seno de la organización general de los trabajadores a estos compañeros, arrancándolos, de momento, a las entidades protectoras y reaccionarias, que actualmente los mangonean a su antojo.

En consecuencia, esta ponencia cree de suma utilidad la implantación de talleres colectivos. Dichos talleres deben funcionar bajo la salvaguardia administrativa de la organización obrera.

Y para el funcionamiento técnico desde el punto de vista industrial, los que sean llamados a esta tarea deben ser inválidos conocedores de las diferentes industrias que puedan ejercitarse en dichos talleres.

Las dificultades que para el buen desarrollo y desenvolvimiento pueden presentarse, estriban en la distribución y venta de los artículos confeccionados, y para que esta dificultad desaparezca, habría necesidad de obtener del Municipio, a instancias de la clase trabajadora, unos puestos fijos en los puntos de más tránsito de la ciudad, sin que estos puestos sean obstáculo al ornato público y a la circulación de los ciudadanos, y también a las puertas de los mercados, en las condiciones análogas que más arriba expresa esta ponencia.

En consecuencia, pues, estimamos que para acabar con la

mendicidad pública se impone la creación de esos talleres y de esos puestos fijos, adonde el público pueda dirigirse a realizar las compras de los artículos elaborados.

En cuanto al funcionamiento interno de dichos talleres, ha de variar de lo que pudiéramos considerar como talleres colectivos.

Entendemos para ello que lo primordial estriba en proporcionar a los inválidos materia prima y que el producto íntegro de esta materia elaborada, salvo un pequeño descuento, que habría de realizarse para gastos de comisión, luz y alquiler de los talleres, debe ir al individuo elaborante.

Tema 46. Ante la militarización obrera, cree la ponencia que deberá realizarse en todas ocasiones y con carácter preferente, una intensa campaña contra este sistema de la coalición capitalista gubernamental, llegando, cuando las circunstancias lo exijan y cuando se plantee un movimiento de carácter general, a imponer al gobierno una rectificación en su conducta de parcialidad hacia los trusts capitalistas.

Tema 51. Debe constituirse en Barcelona un Sindicato de Peones en general, integrado por todos aquellos trabajadores que no tengan profesión determinada.

Bien definido que no pueden pertenecer al mismo los peones de albañil, entendiendo por peones de albañil todos cuantos trabajan en la construcción de edificios, y tampoco podrán pertenecer a dicho sindicato ninguno de los que trabajen en obras, fábricas o talleres en donde estén ya constituidos sindicatos profesionales, a los cuales deben aquellos trabajadores sumarse.

Font: CONFEDERACIÓN REGIONAL DEL TRABAJO DE CATALUÑA. — *Memoria del Congreso celebrado en Barlona los días 28, 29, 30 de junio y 1 de julio del año 1918.* Barcelona, 1918. Pàgines 117-142.

ÍNDEX

I. INTRODUCCIÓ 9

II. ANTECEDENTS HISTÒRICS IMMEDIATS DEL CONGRÉS DE SANTS 19

1. *La Primera Guerra Mundial i la classe treballadora* 19
2. *La CNT a Catalunya entre gener i juny de 1917* 27
3. *La CNT a l'estiu de 1917* 36
4. *La CNT a Catalunya després de la crisi d'agost de 1917* 41
5. *La preparació del Congrés* 44
6. *Els objectius del Congrés segons els mateixos sindicalistes* 53
7. *Salvador Seguí i el Congrés de Sants* 57

III. EL CONGRÉS 61

A. Breu crònica del Congrés 61

B. Els grans temes del Congrés 70

1. *L'acció directa* 71
2. *L'apoliticisme* 74
3. *El Sindicat Únic i l'organització de la Confederació* 79
4. *Sindicat i ensenyament racionalista* 87
5. *Les relacions amb la Unió General de Treballadors* 91

C. El míting de clausura 95

IV. LA CNT A CATALUNYA DESPRÉS DEL CONGRÉS DE SANTS 101
1. *La constitució de la Confederació Regional del Treball de Catalunya després del Congrés de Sants* 101
2. *Vers la generalització del Sindicat Únic* 105
3. *Els conflictes obrers* 112
4. *L'excursió regional i nacional de propaganda* ... 114
5. *Les relacions entre anarco-sindicalistes i socialistes* 118
6. *La Confederació Regional del Treball de Catala campanya per l'autonomia* 123
7. *Cap a la vaga de «La Canadenca»* 133

V. EPÍLEG I CONCLUSIONS 141
BIBLIOGRAFIA 153
APÈNDIX: Acords del Congrés 163

"DOCUMENTS A LA RECERCA"

Un procés obert d'investigació sobre
qüestions catalanes fonamentals.

EL PROBLEMA AGRARI A CATALUNYA (1890-1936)

La qüestió rabassaire
Albert Balcells
Premi Nova Terra 1967
204 pàgines — 225 pessetes

LES ESCOLES POPULARS AHIR I AVUI

Joaquim Ventalló
Premi Antoni Balmanya 1967
136 pàgines — 136 pessetes

**INTRODUCCIO A LA HISTORIA
DEL MOVIMENT OBRER**

Manuel Tuñón de Lara
Premi Nova Terra 1965
296 pàgines — 175 pessetes

**LA PARTICIPACIO DELS TREBALLADORS
A LA GESTIO DE L'EMPRESA**

Jordi Estivill, Joan N. García-Nieto, Oriol Homs
i Joan-Eugeni Sánchez
Premi Nova Terra 1968
228 pàgines — 200 pessetes

EL RETORN DELS EMIGRANTS

Àngels Pascual
Premi Nova Terra 1969
276 pàgines — 230 pessetes

**INSTITUTS PILOT I REFORMA
DE L'ENSENYAMENT MITJA**

L'experiència francesa
Joseph Pallach
Premi Antoni Balmanya 1970
152 pàgines — 155 pessetes

L'AUTOGESTIO A L'ESCOLA

Joaquim Franch
Premi Antoni Balmanya 1972
304 pàgines — 250 pessetes

CAMINS PAGESOS DE CATALUNYA

Testimoniatge d'un rabassaire
Ramon Mas
Premi Nova Terra 1970
200 pàgines — 190 pessetes

EL PRIMER «1.r de Maig» A CATALUNYA

Joaquim Ferrer
Premi Nova Terra 1972
192 pàgines — 190 pessetes

ELS MESTRES DE CATALUNYA

Josep M. Masjuan
Premi Antoni Balmanya 1973
252 pàgines — 300 pessetes

EL CONGRES DE SANTS

Manuel Lladonosa
Premi Nova Terra 1974
200 pàgines — 260 pessetes

LA LLENGUA DEL POBLE

Una mesura de catalanitat
Modest Reixach
340 pàgines — 375 pessetes